

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA**

Vita MARKUTYTĖ
Ekonomikos studijų programos studentas (-ė)

**LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO KONKURENCINGUMO
VERTINIMAS**

Magistro darbas

Šiauliai, 2015

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

Vita MARKUTYTĖ

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO KONKURENCINGUMO
VERTINIMAS

Magistro darbas
Ekonomika (L100),

Darbo vadovė:
dr. Janina ŠEPUTIENĖ

Teigiu, kad magistro darbas, kurį teikiu Ekonomikos studijų krypties magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti yra originalus autorinis darbas.

(Studento parašas)

SANTRAUKA

Vita Markutytė

Lietuvos žemės ūkio konkurencingumo vertinimas. Magistro darbas.

Rinkoms vis labiau tampant globalioms, svarbu identifikuoti žemės ūkio sektorių padėtį tarptautiniu mastu, galimybes atlaikyti kitų šalių konkurencinį spaudimą, įvertinti atskirų Lietuvos žemės ūkio sektorių konkurencingumo lygį. Nors žemės ūkio sektorių konkurencingumo analizei mokslininkų darbuose skirtas pakankamai didelis dėmesys, tačiau paprastai apsiribojama lyginimais su ES šalimis. Tačiau Lietuvos žemės ūkio produkcija eksportuojama ne tik į ES šalis, todėl vertinant šalies žemės ūkio konkurencingumą nepakanka apsiriboti vien lyginimu su ES šalimis, svarbu nustatyti Lietuvos žemės ūkio konkurencingumą pagrindinių tarptautinės prekybos partnerių kontekste.

Tyrimo tikslas – teoriškai išanalizavus žemės ūkio konkurencingumo vertinimo ypatumus, įvertinti atskirų Lietuvos žemės ūkio sektorių konkurencingumą pagrindinių tarptautinės prekybos žemės ūkio produktais partnerių atžvilgiu.

Tyrimo uždaviniai:

- Teoriniu aspektu išanalizuoti konkurencingumo esmę ir žemės ūkio konkurencingumą lemiančius veiksnius, apibūdinti žemės ūkio konkurencingumo vertinimo metodus;
- Atlikti Lietuvos ir jos pagrindinių tarptautinės prekybos partnerių žemės ūkio rodiklių lyginamąją analizę;
- Įvertinti Lietuvos pienininkystės, kiaulininkystės ir grūdų sektorių konkurencingumą;
- Įvertinti Lietuvos pienininkystės, kiaulininkystės ir grūdų sektorių konkurencingumo perspektyvas.

Magistriniame darbe susisteminti ir išanalizuoti Lietuvos ir užsienio autorių išskirti žemės ūkio konkurencingumo veiksniai ir jo vertinimo teoriniai aspektai. Remiantis atlikta teorine temos analize, parengiama tyrimo metodika, kuria remiantis atliktas pagrindinių Lietuvos žemės ūkio sektorių konkurencingumo vertinimas svarbiausių tarptautinės prekybos partnerių atžvilgiu. Atliekant tyrimą siekiama nustatyti Lietuvos pienininkystės, kiaulininkystės ir grūdų sektorių konkurencinius pranašumus ir trūkumus, atsižvelgiant į tokius svarbius veiksnius, kaip apsirūpinimas sektorių produkcija, gamybos prieaugis, produkcijos supirkimo kaina ir tarptautinės prekybos rezultatas. Atliktas tyrimas atskleidė, kad nors tradiciškai Lietuva laikoma gyvulininkystei palankesne šalimi, pastaraisiais metais augalininkystės sektoriaus konkurencingumas buvo didesnis. Lietuvos grūdų sektorius užima pirmąją vietą pagal apskaičiuotą konkurencingumo reitingą iš visų šalių, tuo tarpu pienininkystės sektoriui atitenka tik 6, o kiaulininkystės – 7 vieta iš analizuotų 9 valstybių.

SUMMARY

Vita Markutyte

The Evaluation of Lithuanian agriculture competitiveness. Masters's work.

As markets become increasingly global, it is important to identify the agricultural sector situation at the international level, opportunities to cope with competitive pressure from other countries to assess individual Lithuanian agricultural sector competitiveness. Although the agricultural sector competitiveness analysis of scientific work is devoted enough attention, but usually it is limited to comparisons with the EU countries. However, the Lithuanian agricultural products are exported not only to EU countries, and the assessment of the competitiveness of agriculture alone is not sufficient to comparisons with the EU countries, it is important to determine the Lithuanian agricultural competitiveness in the major trade partners of the international context.

The aim— after theoretic analysis of the competitiveness of agricultural assessments specificities, make a study of separate Lithuanian agricultural sector competition into the major international agricultural trade partners.

The tasks:

- In theory justified the competitiveness of the essence and determinants of competitiveness to identify methods of assessment;
- Perform an overview of Lithuanian and major international agricultural trade partners
- Evaluate the Lithuanian dairy, pig and grain sectors competitiveness;
- Evaluate the Lithuanian dairy, pig and grain sectors competitiveness prospects.

Masters's work is systematized and analyzed the factors of agriculture competitiveness and theoretical aspects of its evaluation distinguished by Lithuanian and foreign authors. On the basis of the theoretical analysis carried out the survey methodology, which is used to analyze the Lithuanian agricultural sector major assessment of the competitiveness of the most important partners in international trade. The investigation seeks to determine the competitive advantages and disadvantages of Lithuanian dairy, pig and grain sectors taking into account the relevant factors, such as the production of sectors growth, the production rate of self-sufficiency, the buying-in price and output the result of international trade. An investigation revealed that, although traditionally Lithuania considered livestock attractive country, crop sector was leading in recent years. Lithuanian grain sector ranks first in terms of estimated ranking of competitiveness from all analyzed countries, while the dairy sector shall accrue only 6, and the location of the pig-7 rank of the analyzed 9 countries.

TURINYS

ĮVADAS	6
1. ŽEMĖS ŪKIO KONKURENCINGUMO VERTINIMO TEORINIAI ASPEKTAI	8
1.1 Konkurencingumo samprata ir jos raida	8
1.2 Konkurencingumą lemiantys veiksniai.....	13
1.3 Konkurencingumo vertinimo metodikos	15
2. LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO KONKURENCINGUMO TYRIMAS.....	18
2.1 Tyrimo metodika.....	18
2.2 Pagrindinių Lietuvos tarptautinės prekybos žemės ūkio produktais partnerių lyginamoji analizė	19
2.3 Lietuvos žemės ūkio sektorių konkurencingumo tyrimo rezultatai.....	24
2.3.1 Pienininkystės sektoriaus konkurencingumo vertinimas	24
2.3.2 Kiaulininkystės sektoriaus konkurencingumo vertinimas.....	31
2.3.3 Grūdų sektoriaus konkurencingumo vertinimas	38
3. LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO SEKTORIŲ KONKURENCINGUMO PERSPEKTYVOS.....	44
3.1 Pienininkystės sektoriaus konkurencingumo perspektyvų vertinimas	44
3.2 Kiaulininkystės sektoriaus konkurencingumo perspektyvų vertinimas.....	47
3.3 Grūdų sektoriaus konkurencingumo perspektyvų vertinimas.....	49
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI	52
LITERATŪRA	54
PRIEDAI	61

IVADAS

Temos aktualumas. Žemės ūkis, kuriam būdingas daugiafunkcinis pobūdis, yra vienas iš prioritetinių Lietuvos sektorių ir atlieka svarbų ekonominį, socialinį, aplinkosauginį, etnokultūrinį vaidmenį. Jo reikšmę, visų pirma, atspindi tai, jog žemės ūkis yra žaliavų maistui, pluoštui, energetikai ir kitiems vartojimo gaminiams, iš dalies – ir paties maisto tiekėjas, užtikrinantis apdirbamosios pramonės vystymąsi bei šalies gyventojų gerovę, glaudžiai susijęs su materialinių išteklių gamybos ir paslaugų sektoriais (Stanytė, Makutėnienė, 2012).

Rinkoms vis labiau tampant globalioms, svarbu identifikuoti žemės ūkio sektorių padėtį tarptautiniu mastu, galimybes atlaikyti kitų šalių konkurencinį spaudimą, įvertinti atskirų Lietuvos žemės ūkio sektorių konkurencingumo lygį (Lukošiūtė, 2009). Gapšys, Mikelionytė su bendraautoriais (2013) pabrėžia, kad dalyvavimas konkurencinėje kovoje, siekiant joje išlikti, verčia stiprinti savo pozicijas ten, kur jos silpniausios, nes svarbu atlaikyti konkurenciją tiek vidaus, tiek užsienio rinkose. Kaip nurodo Navickas, Malakauskaitė (2010), konkurencingumo vertinimas ekonomiškai reikšmingas, kadangi tai procesas, kuris leidžia nustatyti analizuojamos šalies ekonomikos stiprybes ir silpnybes, siekiant tvarios ir darnios ekonomikos plėtros, taip pat sudaro prielaidas kurti efektyvesnius ekonomikos dalyvių stimuliavimo bei motyvavimo instrumentus, nes identifikuoja jų prekių, paslaugų ir veiklos rūšių specifikos formuojamus konkurencinius pranašumus ir padeda prognozuoti jų gebėjimą (ar gebėjimo stoką) atlaikyti kitų ekonomikos dalyvių konkurencinį spaudimą.

Mokslinis iširtumas. Lietuvos autoriai yra atlikę visų arba atskirų šalies ūkio sektorių, produktų (prekių) eksporto struktūros ir konkurencingumo tyrimus (Bivainis ir kt., 2001; Pukelienė ir Sabonienė, 2001 ir 2004; Rudzkis ir Kvedaras, 2003; Vitunskienė ir Serva, 2006; Jucevičius ir kt., 2009; Grebliauskas ir Stonys, 2012). Iš šių tyrimų galima išskirti Vitunskienės ir Servos (2006) bei Jucevičiaus ir kt. (2009) tyrimus, kadangi juose nagrinėjamas kai kurių žemės ūkio ir maisto produktų ir jų grupių konkurencingumas. Vitunskienė ir Serva (2006) atliko atskleistojo santykinio pranašumo empirinį tyrimą, skirtą Lietuvos pieno sektoriaus analizei senųjų ES šalių atžvilgiu (cit. Gapšys, Mikelionytė ir kt., 2013). Liučvaitienė, Peleckis (2011), nagrinėdami konkurencingumo formavimo ir vertinimo teorinius modelius, nurodo, kad dėl globalizacijos plėtros svarbus vaidmuo tenka tarptautinės konkurencijos ir konkurencingumo vertinimui tarp atskirų šalių ūkių. Kriščiukaitienė ir kiti autoriai (2008), tyrinėdami Lietuvos ūkių ekonominį konkurencingumą, pabrėžia, kad, priklausomai nuo tyrimo tikslų, jam vertinti yra naudojami skirtingi rodikliai bei vertinimo metodikos (cit. Gapšys, 2013). 2013 metais pasirodė Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto parengta mokslo studija, kurioje išsamiai analizuojamas atskirų Lietuvos žemės ūkio

sektorių konkurencingumas Europos Sąjungos kontekste, vertinama, kaip jis pakito 2011 metais lyginant su 2006 metų rezultatais.

Problema. Nors žemės ūkio sektorių konkurencingumo analizei mokslininkų darbuose skirtas pakankamai didelis dėmesys, tačiau paprastai apsiribojama lyginimais su ES šalimis. Tačiau Lietuvos žemės ūkio produkcija eksportuojama ne tik į ES šalis, todėl vertinant šalies žemės ūkio konkurencingumą nepakanka apsiriboti vien lyginimu su ES šalimis, svarbu nustatyti Lietuvos žemės ūkio konkurencingumą pagrindinių tarptautinės prekybos partnerių kontekste.

Hipotezės pagrindimas. Lietuvai įstojus į ES žemės ūkio atstovams skiriama didelė parama iš ES struktūrinių fondų ir tiesioginių išmokų pavidalu. Kadangi ES paramos tikslas mažinti atskirtį tarp ES šalių, tikėtina, kad jos gavimas turėtų gerinti Lietuvos žemės ūkio rodiklius. Remiantis „Agra Europe“ duomenimis 2011 metais Lietuvos žemdirbių gaunamos tiesioginės išmokos sudarė net 38 proc. nuo jų pajamų. Toks rodiklis yra vienas didžiausių iš pagrindinių tarptautinės prekybos žemės ūkio produktais partnerių, po Vokietijos, kur jis yra tik 1 proc. punktu didesnis. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos žemės ūkio atstovams skiriama ES parama yra reikšmingiausia, tikėtina, kad paramos gavimas turėtų sustiprinti šalies žemės ūkio pozicijas tarptautiniu mastu ir teigiamai veikti jo konkurencingumą. Todėl magistriniame darbe tiriama tokia hipotezė – Lietuvos žemės ūkio sektorių konkurencingumas nuo 2004 metų padidėjo tarptautinės prekybos žemės ūkio produktais partnerių atžvilgiu.

Tyrimo objektas – Lietuvos žemės ūkio konkurencingumas.

Tyrimo tikslas – teoriškai išanalizavus žemės ūkio konkurencingumo vertinimo ypatumus, įvertinti atskirų Lietuvos žemės ūkio sektorių konkurencingumą pagrindinių tarptautinės prekybos žemės ūkio produktais partnerių atžvilgiu.

Tyrimo uždaviniai:

- Teoriniu aspektu išanalizuoti konkurencingumo esmę ir žemės ūkio konkurencingumą lemiančius veiksnius, apibūdinti žemės ūkio konkurencingumo vertinimo metodus;
- Atlikti Lietuvos ir jos pagrindinių tarptautinės prekybos partnerių žemės ūkio rodiklių lyginamąją analizę;
- Įvertinti Lietuvos pienininkystės, kiaulininkystės ir grūdų sektorių konkurencingumą;
- Įvertinti Lietuvos pienininkystės, kiaulininkystės ir grūdų sektorių konkurencingumo perspektyvas.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros sisteminimas ir analizė, statistinių duomenų grupavimas ir vertinimas, dinamikos ir struktūros rodiklių skaičiavimas ir vertinimas, santykinų rodiklių skaičiavimas ir analizė.

1. ŽEMĖS ŪKIO KONKURENCINGUMO VERTINIMO TEORINIAI ASPEKTAI

Kiekviena valstybė siekia užtikrinti sparčią ekonomikos plėtrą ir aukštą gyventojų gyvenimo lygį. K. Anisimovaitė ir J. Marcišauskienės (2008) nuomone, siekiant šių tikslų svarbiausia – palaikyti aukštą šalies konkurencingumo lygį. Prieš pradėdant analizuoti Lietuvos konkurencingumą ir jo indeksą Lietuvoje, svarbu nustatyti konkurencingumo esmę, apibūdinti jos raidą ir išanalizuoti pasaulinio konkurencingumo indekso nustatymo ypatumus.

1.1 Konkurencingumo samprata ir jos raida

Analizuojant ekonominę literatūrą konkurencingumo klausimu nustatyta, kad ekonomistai skirtingai interpretuoja šį terminą. Dėl šios priežasties aktualu palyginti skirtingų ekonomistų nuomonę šiuo klausimu. Pirmoje lentelėje pateikti skirtingi termino apibrėžimai.

1 lentelė

Konkurencingumo sąvokos aiškinimas

Šaltinis	Sąvokos aiškinimas
R. Vainienė, 2008	Konkurencingumas – asmens, produkto, įmonės, šakos ar šalies pajėgumas konkuruoti rinkoje.
D. Bačkaitis, R. Bagdonaitė, Ž. Štuopytė, 2003	Konkurencingumas plačiąją prasme yra apibrėžiamas kaip šalies, šakos ar firmos sugebėjimas gaminti prekes ir teikti paslaugas, kurios tenkintų vartotojų poreikius.
B. Melnikas, A. Jakubavičius, R. Strazdas, 2000.	Konkurencingumas – tai tam tikros veiklos subjektų sugebėjimas pirmauti ir tuo pagrindu turėti geresnius, nei kitų subjektų rezultatus.
E. Vabalas, 2001	Konkurencingumas – tai tam tikra sudėtinga santykinė charakteristika, apibūdinanti objekto ar subjekto gebėjimą konkuruoti, ir kintanti laiko, vietos ir sąlygų atžvilgiu.
V. Navickas, A. Malakauskaitė, 2010	Konkurencingumas išreiškia reliatyvią, t. y. santykinę, įmonės, ūkio šakos, regiono, šalies ar šalių grupės (ekonominę, socialinę, technologinę ir kt.) poziciją kitų įmonių, ūkio šakų, regionų, šalių bei jų grupių atžvilgiu

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės, remiantis lentelėje nurodytais šaltiniais

Išanalizavus lentelėje pateiktus apibrėžimus, galima teigti, kad bendriausia prasme konkurencingumas suvokiamas, kaip pajėgumas konkuruoti rinkoje. D. Bačkaitis, R. Bagdonaitė ir Ž. Štuopytė (2003) patikslina, kad pajėgumas konkuruoti rinkoje turi būti suprantamas, kaip sugebėjimas gaminti prekes ir teikti paslaugas, kurios tenkintų vartotojų poreikius. B. Melniko ir kt. (2000) teigimu, tai nebūtinai sugebėjimas gaminti paklausias prekes ir paslaugas. Autorių aiškinimu, tai gali būti ir kitas gebėjimas pirmauti rinkoje. E. Vabalas (2001) pabrėžia, kad konkurencingumas apibrėžia ne tik subjekto, bet ir objekto gebėjimas konkuruoti. V. Navickas ir A. Malakauskaitė (2010) pabrėžia santykinę konkurencingumo savybę, nes nustatant konkurencingumą, subjektas ar objektas būtinai turi būti lyginamas su kitais panašiais.

Šalies konkurencingumas šiandien – ne tik svarbus tiek užsienio (Porter 1990; Krugman 1996; Cho, Moon 2002; Aiginger 2006), tiek Lietuvos (Sabonienė 2003; Maksvytienė, Urbonas 2003; Vilpišauskas 2004; Ginevičius 2004; Snieška, Drakšaitė 2007; Rutkauskas 2008) mokslininkų tyrimų objektas, bet ir populiari sąvoka tarp verslo atstovų, ekonomistų, politikų bei kitų visuomenės veikėjų. Konkurencingumo sąvoka, kaip teigia Šeputienė, Brazauskienė (2013), vartojama tiek politikų, tiek mokslininkų bendruomenėse, suteikiant jai gluminamai daug prasmių. Šalies ar nacionalinio konkurencingumo sąvokos ištakas, raidą ir kritiką pateikia Lee (2010), remiantis dviem plačiomis ekonomikos sritimis, tai prekybos teorija ir ekonomikos augimo teorija. Nors mokslinėje literatūroje nėra bendrai priimtinos konkurencingumo sąvokos, tačiau pastebimi pasikartojantys ir dažniausia akcentuojami aspektai. Delgado, Ketels, Porter, Stern (2012) išskiria tris pagrindinius veiksnius, kurie nurodomi apibrėžiant konkurencingumą – tai rinkos dalis, sąnaudos ir našumas. Tačiau pasaulio rinkoje užimama dalis nebūtinai reiškia didesnę konkurencingumą, šalis tai galėjo pasiekti tiesiog subsidijuodama prekybą.

Anisimovaitė, Marcišauskienė (2008, p. 14) pabrėžia, kad konkurencingumo sampratą ekonomistai interpretuoja įvairiai. Vieni mokslininkai teigia, kad konkurencingumas priklauso nuo to, kaip įmonės geba valdyti turimus išteklius, tokius kaip finansai, darbuotojai, technologijos, marketingo, gamybos ir kitos funkcinės žinios, strateginis pranašumas, galimybių išnaudojimas. Griffiths, Zammuto (2005) konkurencingumą aiškina remdamiesi valstybėje esama institucine sistema, pramonės struktūra bei kitomis valstybės charakteristikomis.

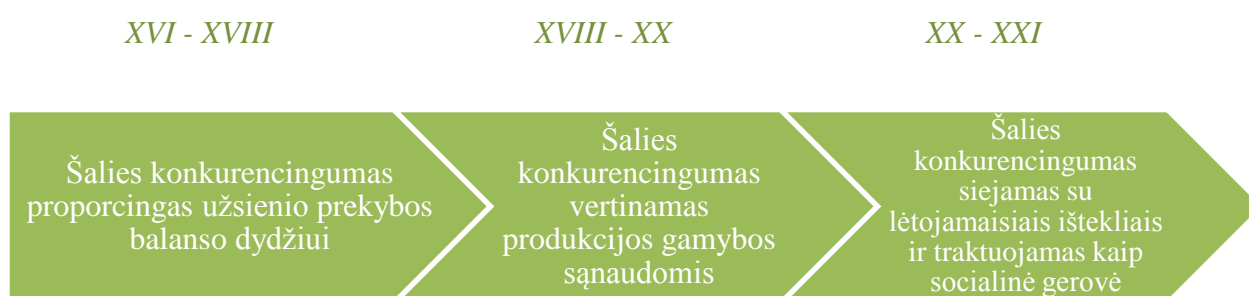
E. Vabalas (2001) pateikia svarbius konkurencingumo požymius. Autoriaus teigimu konkurencingumas yra labai sudėtinga charakteristika, nes matuojant konkurencingumą reikia įvertinti daug rodiklių, objekto (subjekto) savybių. Be to naudojamos skirtingos metodikos. Be to svarbu pabrėžti, kad konkurencingumas yra kintantis rodiklis, nes jei šalis praėjus laikui netobulėja, ji praranda konkurencingumą. Taip svarbus vietos ir kitų sąlygų veiksniai, nes šalis gali būti konkurencinga viename regione, tačiau nekonkurencinga – kitame. Taip pat svarbu pabrėžti, kad konkurencingumas turi vertinti ne tik subjekto (objekto) sugebėjimą užimti tam tikras pozicijas konkurencinėje kovoje, bet jo galimybes ją išlaikyti ar pagerinti.

Tokiu būdu paaiškėja, kad konkurencingumas yra ypatingai sudėtingas savo daugiaaspektiškumu reiškinys, konkurencingumo samprata gan įvairiapusė, ji priklauso nuo taško, iš kurio į šią sąvoką žiūrima, taip pat nuo to, koku tikslu ji yra formuojama (Valodkienė, Snieška, 2012).

Praėjusio amžiaus pabaigoje susidomėjimas šalies konkurencingumu įgavo neįtikėtiną pagreitį ir pastaruoju metu tapo vienu svarbiausių klausimų formuojant bet kurios šalies ekonominę politiką. Viena iš svarbiausių priežasčių, dariusių įtaką išaugusiam susidomėjimui konkurencingumu makrolygmeniu (šalies, regiono), yra globalizacija, kurios procesų veikiamoms

šalims kaip niekada anksčiau svarbus yra jų ekonomikos išlikimo klausimas (Staskevičiūtė, Tamošiūnienė, 2010).

Nors konkurencingumo sąvokos vartojimas ypatingai paplito per pastaruosius 30 metų, šis reiškinys nėra naujas. J. Vijeikis (2004) aiškina, kad ekonomikoje konkurencingumo samprata gimė kartu su klasikine ekonomikos mokykla, kuomet buvo iširtas darbo pasidalijimas, technologija ir kiti svarbūs ekonominiai veiksniai. G. Staskevičiūtė, R. Tamošiūnienė (2010) išskiria trys požiūrius, kurie skirtingai šalies konkurencingumą atskirais raidos laikotarpiais. Išsami šių požiūrių ir jiems atstovaujančių teorijų bei mokyklų analizė atliekama trijų laikotarpių perspektyvoje: XVI–XVIII a., XVIII–XX a. ir XX–XXI a. (žr. 1 pav.). Ekonomistų bandymas suprasti, kas nulemia valstybės gerovės lygį svyravo nuo A. Smitho dėmesio į specializaciją ir darbo pasidalijimą iki neoklasikų ekonomistų susitelkimo ties investicijomis į žmogiškąjį kapitalą ir infrastruktūrą. Vėliau platesnį susidomėjimą kelia švietimas ir mokymas, technologijų pažanga, makroekonominis stabilumas, valdymo kokybė, teisė, institucijų veikla, rinkos (Vijeikis, 2012).

1 pav. Šalies konkurencingumo sampratos raida

Šaltinis: Staskevičiūtė, Tamošiūnienė, 2010

XVI–XVIII a. Europoje buvo paplitusios merkantilistų idėjos. G. Staskevičiūtė, R. Tamošiūnienė (2010) aiškina, kad merkantilizmo atstovai šalies konkurencingumą vertino atsižvelgdami į prekybos apimtį ir jos ekonominę naudą. Merkantilistų idėjos esmė – eksporto skatinimas ir importo ribojimas siekiant palaikyti nuolatinį prekybos balanso perteklių. Tačiau vėliau šią idėją ypač kritikavo klasikinės ekonomikos atstovai.

XVIII–XX a. apima klasikinės ekonomikos plėtros etapus nuo antrojo iki paskutinio – ketvirto. Vienas iš žymiausių klasikinės ekonomikos atstovų yra Smith, identifikavęs keturis sąnaudas lemiančius veiksniai – šalį, kapitalą, gamtos išteklius ir darbo jėgą (Staskevičiūtė, Tamošiūnienė, 2010).

1961 m. Linder pateikė Šalių panašumo teoriją, kuri teigia, kad prekyba priklauso ne nuo produkcijos gamybos sąnaudų, bet nuo poreikių ir skonio panašumų, t. y. nuo paklausos sąlygų

šalyse, į kurias eksportuojama produkcija. Keinsistų požiūris į valstybės konkurencingumą taip pat skyrėsi. Jų teorijos pagrindas yra tai, kad šalių konkurencingumui vyriausybės efektyviai vykdoma ekonominė politika yra itin svarbi (Staskevičiūtė, Tamošiūnienė, 2010).

Šiandien labiausiai paplitusi M. Portero konkurencingumo teorija. 1990 metais ekonomistas bandė sujungti visas aptartas teorijas į vieną ir sukūrė „deimanto“ modelį. D. Bačkaitis ir V. Barkauskas (2003) besiremdami M. Porter modeliu išskiria 4 šalies konkurencingumo plėtros stadijas: sąlygojamas veiksmų, sąlygojamas investicijų, sąlygojamas inovacijų ir sąlygojamas gerovės. Pirmosios 3 stadijos reiškia sėkmingą šalies konkurencinio pranašumo vystymąsi ir parodo progresyvų šalies ekonomikos klestėjimą. Ketvirtoji stadija rodo nuosmukį.

J. Šeputienė ir K. Brazauskienė (2013) besiremdami moksline literatūra teigia, kad dažniausiai išskiriami trys pagrindiniai konkurencingumo veiksniai: rinkos dalis, sąnaudos ir našumas. Tačiau pasaulio rinkoje užimama dalis nebūtinai reiškia didesnę konkurencingumą, šalis tai galėjo pasiekti tiesiog subsidijuodama prekybą. Taip pat nėra teisinga konkurencingumą tapatinti su mažesnėmis sąnaudomis, ypač su mažu darbo užmokesčiu, nes tai nesuderinama su siekiu užtikrinti didėjančias pajamas Šalies gyventojams, taip didinant jų gyvenimo kokybę, socialinę gerovę ir saugumą. Didesnis našumas gali būti pasiektas dėl didelio nedarbo arba ekologijos sąskaita. Šio nesuderinamumo padeda išvengti Aiginger (2006) siūlymas konkurencingumą sieti su gerovės kūrimu, įtraukiant tiek rezultato, tiek proceso įvertinimą.

Tradiciškai konkurencingumo analizėje išskiriami šie trys lygiai – šalis, pramonė ir įmonė. Konkurencingumas apibrėžiamas įmonės, pramonės šakos ar segmentų bei nacionaliniame lygiuose (Čibinskienė, Pridotkienė, 2011). Tačiau mokslinėje literatūroje sutinkamas ir kitoks konkurencingumo lygių grupavimas. Antroje lentelėje palyginta skirtingų autorių nuomonė šiuo klausimu.

2 lentelė

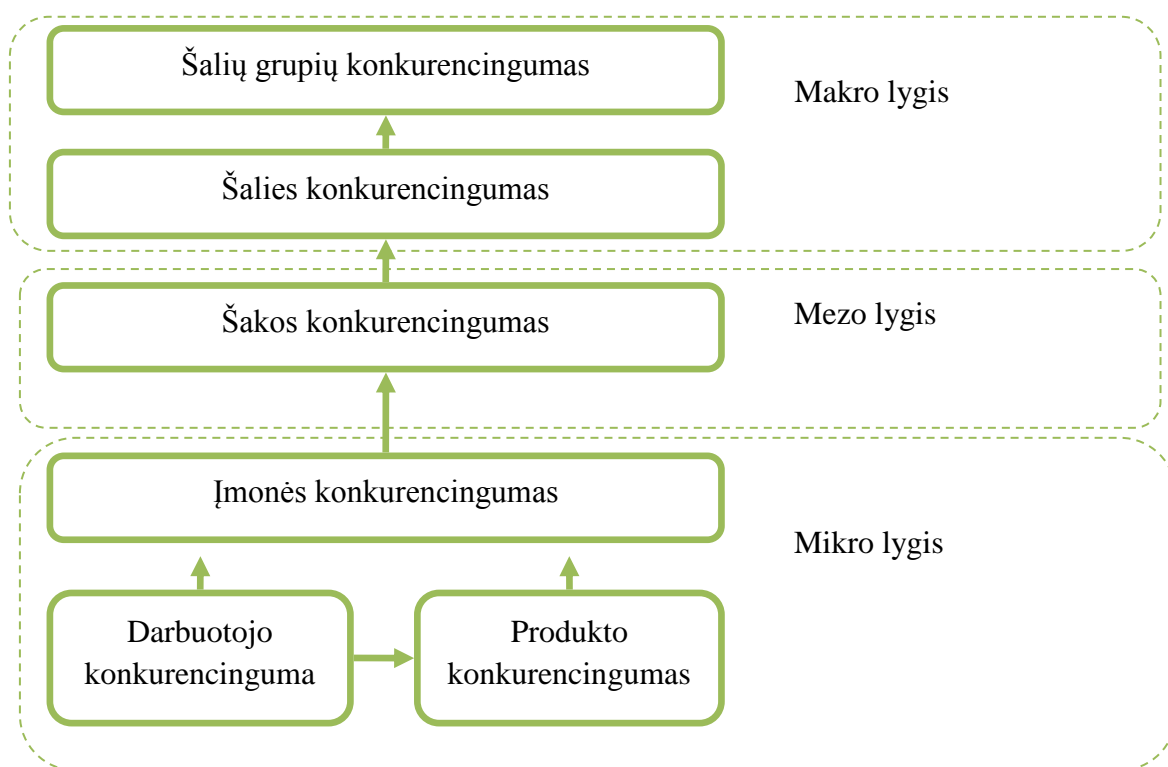
Konkurencingumo lygių grupavimas

Šaltinis	Išskiriami konkurencingumo lygiai
Čibinskiene, Pridotkiene, 2011	Įmonės, pramonės šakos ar segmento ir šalies
V. Grublienė, E. Ambraziūnaitė, L. Venckevičė, 2014	Mikrolygis (įmonių konkurencingumas), mezolygis (pramonės šakų, korporacijų, konglomerato tipo įmonių konkurencingumas), makrolygis (šalies ekonomikos).
E. Vabalas, 2001	Valstybės, šakos, įmonės, produkto, paslaugos.
R. Činčikaitė, R. Janeliūnienė, 2010	Darbuotojo, įmonės, ūkio šakos, šalies

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės, remiantis lentelėje nurodytais šaltiniais

Iš pateiktos lentelės matyti, kad įdomesnę klasifikaciją siūlo V. Grublienė ir kt. (2014) išskirdami mikro, mezo ir makro lygius. Kiekvienas iš šių lygių apima tam tikrą veiklos subjektą nuo įmonės iki šalies. Tuo tarpu E. Vabalas (2001) be tradiciškai išskiriamų lygių, siūlo išskirti dar

žemesnį produkto ar paslaugos konkurencingumo lygį. Tuo tarpu R. Činčikaitė ir R. Janeliūnienė (2010) žemiausiu konkurencingumo lygiu laiko darbuotoją. Svarbu pažymėti, kad visi autoriai sutinka, kad visi konkurencingumo lygiai tarpusavyje yra susiję, t. y. įmonės konkurencingumas priklauso nuo jos darbuotojų ir teikiamų prekių ar paslaugų konkurencingumo, o šakos konkurencingumas priklauso nuo įmonių konkurencingumo ir t. t. Apibendrinant konkurencingumo lygių vertinimą, galima grafiškai pavaizduoti konkurencingumo lygių tarpusavio ryšį (žr. 2 pav.).

2 pav. Konkurencingumo lygiai

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės, remiantis Čibinskiene, Pridotkiene, 2011; Grublienė, Ambraziūnaitė, Venckevičė, 2014; Vabalas, 2001; Činčikaitė, Janeliūnienė, 2010.

Svarbu pabrėžti, kad be išskirtų konkurencingumo lygių, konkurencingumas gali būti analizuojamas skirtingose sferose (technologija, ekonomika, politika, visuomenė, ir ekologija), ir laiko perspektyvoje (trumpa, vidurinė ir ilga diapazono trukmė) (Valodkienė, Snieška, 2012).

Konkurencingumo sąvoka yra labai plati ir sudėtinga. Bendriausia prasme konkurencingumą galima apibrėžti kaip tam tikros veiklos subjektų gebėjimą pirmauti ir tuo pagrindu turėti geresnius nei kitų subjektų rezultatus (Maksvytienė, 2002). Mokslininkai konkurencingumo sritis nagrinėjo pagal įvairias sritis. Įvertinus Lietuvos mokslininkų atliktus tyrimus, nustatyta, kad jie taip pat per skirtingas sritis vertina konkurencingumą (žr. 3 lentelę).

Konkurencingumo vertinimo aspektai pagal autorių nagrinėtas sritis

Tyrimų sritis	Problema nagrinėjantys autoriai	Konkurencingumo tyrimų turinys
Santykinis pranašumas ir absoliutus pranašumas	L. Juozaitienė, 2005.	Pabrėžiama šaliai būdingų pranašumų, t.y. ekonominių charakteristikų, svarba. Šalies konkurencingumas priklauso nuo jos gebėjimų panaudojant išteklius, minimizuojant gamybos kaštus.
Rinkos struktūros tipai ir jų poveikis konkurencingumui	V. Snieška, J. Činčikaitė, B. Neverauskas, 2002; D. Bernatonytė, 2003	Nagrinėjami šie klausimai: monopolizacijos laipsnis ir poveikis konkurencijai, oligopolijos, tobulos konkurencijos įtaka rinkoje vykstantiems procesams.
Teoriniai ir empiriniai konkurencingumo tyrimai	S. Valentinavičius, 2000; I. Krikščiukaitienė, R. Vasiliauskaitė, 2001.	Išskiriami šie konkurencingumą lemiantys veiksniai: turimi ištekliai ir jų panaudojimas, gamybiniai pajėgumai, vyriausybės vaidmuo ir išlaidos, užimama rinkos dalis, mastoekonomija.
Konkurencinių strategijų formavimas	S. Martišius, 2001; R. Ginevičius, 2001	Nagrinėjama išskirtinių kompetencijų svarba, produkto kokybė, inovacijos ir investicijos, informacinės sistemos.
Politiniai, teisiniai ir kultūriniai konkurencingumo aspektai	J. Bivainis, 2002; B.Melnikas(2004)	Ekonominiu požiūriu vertinama konkurencingumo koncepcija neatsiejama nuo istoriškai susiformavusių politinių, kultūrinių, geografinių globalizacijos aspektu.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis lentelėje nurodytais šaltiniais ir Liučvaitienė, Peleckis, 2011

Apibendrinant konkurencingumo esmės nagrinėjimą galima teigti, kad konkurencingumas yra daugialypė ir sudėtinga sąvoka, kadangi skirtingų sričių specialistai ją interpretuoja savaip. Vienas pagrindinių šalies konkurencingumo tikslų – užtikrinti socialinę šalies gyventojų gerovę, t. y. didinti gyvenimo lygį šalyje. Be to didinant šalies konkurencingumą siekiama išlaikyti aukštą šalies produktyvumą, efektyviai vykdyti prekybą, sukurti investicijoms ir verslo kūrimui patrauklią aplinką ir palaikyti nuolatinę plėtrą.

1.2 Konkurencingumą lemiantys veiksniai

Nagrinėjant žemės ūkio konkurencingumą, jo didinimo galimybes, įvardijami ir įvertinami tai sąlygojantys veiksniai. Didinant žemės ūkio konkurencingumą, pirmiausia išsiaiškinami trukdžiai, varžantys šiuos procesus. Vienus šių veiksnių formuoja gamtinė aplinka, kitus – kintančios ekonominės sąlygos, rinkos pokyčiai. Todėl ypač daug dėmesio skiriama identifikavimui pagrindinių veiksnių, kurie lemia žemės ūkio konkurencingumą bei tinkamą jų įvertinimą (Jančytė-Liučvaitienė, A., 2004).

Išanalizavus mokslinę literatūrą nustatyta, kad mokslininkai akcentuoja vis skirtingus veiksnius, kurie turi lemiamą įtaką konkurencingumui. 4 lentelėje pateikti skirtingų tyrinėtojų vertinimai.

4lentelė

Šalies konkurencingumą lemiantys veiksniai

Šaltinis	Išskirti konkurencingumo veiksniai
Rakauskienė, Tamošiūnienė, 2013b	Institucinė aplinka, makroekonominė situacija, inžinerinė infrastruktūra, technologinė infrastruktūra, mokslinė infrastruktūra, švietimas, socialinė aplinka, produktų rinka, darbo rinka, finansų rinka, verslo pažanga
Liučvaitienė, Peleckis, 2011	Bendrieji veiksniai (geopolitinė padėtis, ekonominė padėtis ir pan.), rinkos ekonomikos pagrindinės charakteristikos (regionų skirtumai, produkcijos kaina, valstybės parama), Veiklos infrastruktūros veiksniai (nuosavybės forma, darbuotojų kvalifikacija, subjekto ekonominis pajėgumas ir pan.)
Melienė, Snieška, 2010	Įmonių strategija, eksporto paklausos sąlygos, šakos klasteriai, eksporto pasiūlos sąlygos, politinė, ekonominė, socialinė, ekologinė, technologinė aplinkos.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis lentelėje pateiktais šaltiniais

Siekiant įvertinti šalies konkurencingumą, kaip teigia Meilienė, Snieška (2010), pateiktuosius šalies konkurencingumo veiksnius būtina nagrinėti kompleksiskai, nesuteikiant pirmumo vienam ar kitam veiksniai. Visi ekonominiai ir politiniai, socialiniai ir ekonominiai bei infrastruktūros veiksniai formuoja vientisą sistemą, kurioje jie yra tarpusavyje susiję. Išsamiai analizuojant šalies pramonės eksporto konkurencingumą, reikalinga sistemiškai nagrinėti tarpusavyje susijusius ir formuojančius vientisą šalies ekonomikos sistemą veiksnius, kurių poveikių suma daro įtaką šalies pramonės eksporto konkurencingumui. Jei vienas ar keli veiksniai neigiamai veikia šalies konkurencingumą, pramonės eksportas vis tiek gali būti konkurencingas, nes neigiama įtaka gali būti kompensuojama kitų veiksnių daroma teigiama įtaka.

Apibendrinant galima teigti, kad konkurencingumas yra daugialypė ir sudėtinga sąvoka, kadangi skirtingų sričių specialistai ją interpretuoja savaip. Konkurencingumas skirstomas į tris lygius – šalį, pramonę ir įmonę. Konkurencingumo veiksniai klasifikuojami pagal tris grupes: bendrieji veiksniai, apibrėžiantys konkurencingumo aplinką, rinkos ekonomikos pagrindinės charakteristikos ir mechanizmai bei verslo infrastruktūros veiksniai. Konkurencingumo vertinimo metodikos skirstomos į keturias grupes, tai: konkurencingumo rodiklių vertinimo metodikos, ekonomikos sektorių konkurencingumo vertinimo metodikos, tarptautinio lygmens konkurencingumo vertinimo metodikos ir ekonominės politikos konkurencingumo vertinimo metodikos.

1.3 Konkurencingumo vertinimo metodikos

Konkurencingumo vertinimo metodikos įvairios, tačiau turi esminį bendrą bruožą – remiantis vertinimo kriterijų ir rodiklių sistema, jos leidžia nustatyti santykinę vertinamo objekto poziciją kitų tos pačios rūšies objektų atžvilgiu (Navickas, 2010). Viena iš praktinių konkurencingumo vertinimo problemų – metodikos laiko sąnaudos, kurios mažina vertinimo lankstumą ir operatyvumą. Kai kurie statistiniai rodikliai tampa prieinami tik po tam tikro laiko, per kurį kartais labai pasikeičia makroekonominės sąlygos (Gapšys, 2013).

Konkurencingumo vertinimo problemos skirstomos į: teorines (susijusias su koncepciniais ir metodiniais apribojimais) ir praktines (išreiškiančias konkrečias konkurencingumo vertinimo metodikų taikymo problemas) (Navickas, Malakauskaitė, 2010).

Ekonominėje literatūroje išskiriamos įvairios konkurencingumo vertinimo metodikos, kurios skiriasi savo aprėptimi, tikslais ir vertinamais objektais. Navickas, Malakauskaitė (2010) išanalizavę Ramanausko (2004) darbus, konkurencingumo vertinimo metodikas skirsto į keturias grupes:

Konkurencingumo rodiklių vertinimo metodikos. Šiai grupei priklausančios metodikos yra dviejų pagrindinių tipų: kainų konkurencingumo vertinimo metodikos (analizuojami užsienio prekybos, valiutų kursų ir kt. rodikliai); ne kainomis grįstos konkurencingumo vertinimo metodikos (analizuojami produkcijos patikimumo, kokybės ir kt. rodikliai).

Ekonomikos sektorių konkurencingumo vertinimo metodikos. Šiai grupei priskiriamas M. E. Porter „deimanto“ modelis, Milken instituto (Kalifornija, JAV) pasiūlytas Globalus kapitalo prieinamumo indeksas (angl. Global Capital Access Index) ir kitos metodikos. Regiono/ šalies lygmens konkurencingumo vertinimo metodikos. Šiai grupei priklauso Masačusetso techno loginio bendradarbiavimo agentūros (angl. Massachusetts Technology Collaborative) paskelbtas Masačusetso inovacijų ekonomikos indeksas (angl. Index of the Massachusetts Innovation Economy) ir kitos metodikos.

Tarptautinio lygmens konkurencingumo vertinimo metodikos. Pagrindinės šiai grupei priskiriamos metodikos: Pasaulio ekonomikos forumo (angl. World Economic Forum) kasmetinėje Globalios ekonomikos konkurencingumo ataskaitoje (angl. Global Competitiveness Report) skelbiami šalių, pasaulio regionų konkurencingumo indeksai bei Šveicarijoje įsteigto Tarptautinio vadybos plėtros instituto (angl. International Institute for Management Development) periodiškai sudaromas Pasaulinio konkurencingumo reitingas (angl. World Competitiveness Scoreboard).

Ekonominės politikos konkurencingumo vertinimo metodikos. Šiai grupei priskiriamas 1973 m. Masačusetse (JAV) įsteigto Paveldo fondo (angl. Heritage Foundation) sukurtas Ekonominės laisvės indeksas (angl. Index of Economic Freedom) ir kitos metodikos.

Liučvaitienė, Peleckis (2011), išanalizavę mokslininkų darbus išskyrė konkurencingumo vertinimo metodikas, kurios pateikiamos 5 lentelėje.

5 lentelė

Konkurencingumo vertinimo metodikos

Metodika	Metodikos pagrindimas	Vertinimo rodikliai
Pasaulio banko metodika (The Competitiveness of European industry, 1999)	Šioje metodikoje duomenų bazę sudaro 49 rodikliai, leidžiantys įvertinti šalies ekonominę būklę bei konkurencingo verslo plėtojimo galimybes.	Bendrieji ūkio raidos rodikliai Makroekonominių ir tarptautinių ekonominių ryšių rodiklių dinamika. Finansinių rodiklių dinamika. Infrastruktūros ir investicinio klimato rodikliai; žmogiškųjų išteklių ir intelektualinio kapitalo plėtros rodikliai.
Europos Komiteto metodika (The Competitiveness of European industry, 1999)	Šiuolaikinėje, greitai besikeičiančių sąlygų pasaulinėje ekonomikoje vienu iš svarbiausių konkurencingumą įtakančių veiksnių yra gebėjimas prisitaikyti prie sparčiai tobulėjančių technologijų ir greitai reaguoti į pasikeitimus	Gamybos apimties ir darbo produktyvumo metinis pokytis. Užimtumo metinis pokytis. Vidutinių metinių gamybos, eksporto ir importo pokyčiai.
Europos Komiteto metodika (The Competitiveness of European industry, 1999)		Specializacijos ir koncentracijos rodikliai: koncentracijos koeficientai; Herfindalio indeksas; dalių standartinis nuokrypis (; specializacijos koeficientai; Ballaso indeksas, geografinės specializacijos rodiklis; nepanašumo indeksas; Gini koeficientas.
Naujosios Zelandijos tyrimo, mokslo ir technologijų ministerijos metodika (The World Competitiveness Yearbook, 1996)	Šalies ūkio sektoriai suskirstyti į keturias grupes pagal technikos ir technologijų naudojimo lygį, t.y. aukštų, vidutiniškai aukštų, vidutiniškai žemų ir žemų technologijų.	Eksporto/importo koeficientas; importo prasiskverbimo ir atvirumo užsienio konkurencijai rodikliai; eksporto specializacija; vidaus sektoriaus prekybos rodiklis.
Vietinių išteklių sąnaudų metodika (Lietuvos pramonės konkurencingumo įvertinimas, 2000)	Įvertinamas viso šalies ūkio, konkretaus sektoriaus arba prekių grupės konkurencingumas trumpalaikiu ir vidutinės trukmės laikotarpiu. Gaminama produkcija laikoma konkurencinga jei DRC rodiklis yra mažesnis už 1. Jei DRC lygi 1 arba viršija 1, produkcija yra nekonkurencinga.	DRC (produkcija konkurencinga, jei DRC >1). DRC – vietinių išteklių išlaidų rodiklis.

Šaltinis: Liučvaitienė, Peleckis, 2011

Bruneckienė (2010), siekdama išanalizuoti šalies regionų konkurencingumo vertinimą pagal vieną ekonominį indeksą ypatumas, pasirinko du indeksus: pramonės eksporto konkurencingumo indeksą (PEKI) (Wignaraja, Joiner, 2004) ir pačios autorės sukurtą regionų konkurencingumo indeksą (RKI). PEKI pasirinkimą lėmė tai, kad dažnai mokslinėje literatūroje (Kilijonienė, Simanavičienė, Simanavičius, 2010, Navickas, Malakauskaitė, 2009, Armstrong, Taylor, 2004) šalies ar regiono konkurencingumas sutapatinamas su eksportu. Pabrėžiama, kad regionas turi gebėti pasiūlyti išorės rinkoms tam tikras prekes ir paslaugas, už kurias gautomis pajamomis galėtų finansuoti reikiamą importą ir kitas regiono viduje vykdomas veiklas. Vertinimo indeksu ypatumas tas, kad jis apima daugybę veiksnių ir juos apibūdinančių rodiklių, įgalina viena reikšme vertinti daugiaspektę problemą, leidžia nagrinėjamą problemą vertinti laiko atžvilgiu bei tarpusavyje lyginti nemažą skaičių regionų. Nors eksporto konkurencingumui vertinti naudojamas ir konkurencinio pranašumas indeksas RCA (Sabonienė, 2009), tačiau jis labiau skirtas atskleisti

tarptautinėse ir vietinėse rinkose sėkmingiausiai konkuruojančias prekių grupes, o ne bendrą regiono eksporto konkurencingumą. Konkurencingumo ranginio vertinimo pagal RKI ir BVP/gyv. suderinamumo analizė pagrindė, kad vidutiniškai konkurencingų regionų rezultatai labiau jautrūs konkurencingumo vertinimo metodui nei stipriau ar silpniau konkurencingų regionų. Konkurencingumo ranginio vertinimo pagal PEKI⁴, RKI ir BVP/gyv. suderinamumo analizė pagrindė, kad Lietuvos apskričių atžvilgiu eksportas negali būti sutapatinamas su konkurencingumu. Tyrimai parodė, kad šalies regionų konkurencingumo pilnai negali atspindėti vienas ekonominis ir/ar socialinis mikro ar makro lygio rodiklis bei jų palyginimas su kitų regionų analogiškais rodikliais, todėl būtinas kompleksinis konkurencingumo vertinimas. Kompleksinio regionų konkurencingumo vertinimo problemą padeda išspręsti vertinimas indeksu. Indeksas turi nagrinėti problemą daugiaaspekčiu požiūriu, o ne atspindėti tik vieną sritį. Šalies regionų konkurencingumo vertinimo pagal RKI metodas yra labiausiai tinkamas iš nagrinėtų metodų konkurencingumo vertinimui.

Lukošiutė (2009), atliko Lietuvos bulvininkystės konkurencingumo vertinimą pagal kainų, užsienio prekybos, gamybos dinamiškumo, apsirūpinimo ir vartojimo konkurencingumo rodiklius. Palyginamoji analizė tarp ES-27 šalių pagal nustatytus konkurencingumo rodiklius, parodė, kad Lietuvos bulvių sektoriaus konkurencingumas vidutinio lygio. Bulvių kainos Lietuvoje, palyginti su kitomis ES šalimis, vidutinės. Užsienio prekybos ir apsirūpinimo lygiai vidutiniai, o vartojimo – aukštas, tik gamybos dinamiškumas žemo lygio. Konkurencinga šaka turi didinti savo veiklos mastus, kad neprarasti pozicijų rinkoje. Nors Lietuvoje bulvių gamybos mažėjimo tendencijas daugiau lėmė vartojimo mažėjimas, o ne kitų šalių produkcijos didėjimas mūsų rinkoje, tačiau didelis dėmesys turėtų būti skiriamas sėklos kokybei, kadangi bulvių derlingumas Lietuvoje mažiausias ES. Mažo derlingumo problemą padėtų spręsti platesnis sertifikuotos sėklos naudojimas, nes, naudojant tokią sėklą, galima gauti iki 40 proc. didesnę derlių. Bulvių plotų didinimas prekiniuose ūkiuose, kurie apsirūpinę reikalinga veiktai technika ir kita įranga, naudoja aukštos veislinės vertės bulvių sėklą gali garantuoti konkurencingą bulvininkystę. Lietuvos bulvininkystės ūkiams tvirtesnes pozicijas rinkoje užimti sąlygas sudarytų jungimasis į gamintojų organizacijas.

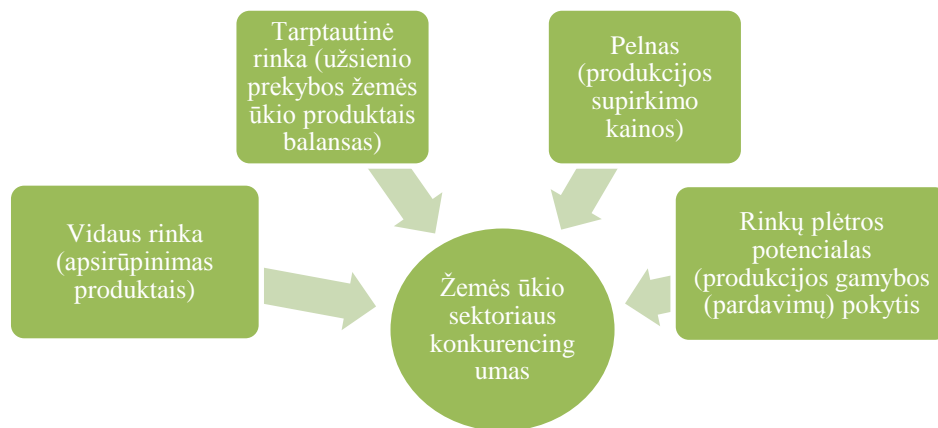
Apibendrinant galima teigti, kad egzistuoja daugybė konkurencingumo vertinimo metodikų, kurios skiriasi savo aprėptimi ir gaunamais rezultatais. Dėl šios priežasties renkantis konkurencingumo vertinimo metodiką, svarbu atsižvelgti į daugybę veiksnių ir įvertinti objekto aplinką. Mokslininkų darbuose išskiriamos teorinės (konceptijų ir vertinimo metodikų lemiami apribojimai) ir praktinės (laiko ir finansinių išteklių, informacijos prieinamumo ir kokybės problemos) konkurencingumo vertinimo problemos.

2. LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO KONKURENCINGUMO TYRIMAS

2.1 Tyrimo metodika

Siekiant didinti Lietuvos žemės ūkio konkurencingumą, svarbu suvokti Lietuvos žemės ūkio konkurencinius pranašumus ir trūkumus. Šiam tikslui naudinga atlikti tyrimą, kurio metu Lietuvos žemės ūkio rodikliai būtų lyginami su pagrindinių tarptautinės prekybos partnerių rodikliais. Rodiklių lyginimas leis nustatyti stiprias ir silpnas Lietuvos žemės ūkio vietas ir parinkti priemones silpnųjų šalinimui.

Tyrimui pasirenkama A. Gapšio (2013) parengta ūkio konkurencingumo tarptautiniu mastu vertinimo metodika (žr. 3 pav.).

3 pav. Žemės ūkio konkurencingumo vertinimo modelis

Šaltinis: Gapšys, 2013.

Tyrimui pasirinkta metodika remiasi tokiais pagrindiniais principais:

- apskaičiuoti rodikliai lyginami su kitų šalių rodikliais;
- naudojami santykiniai rodikliai, nes tai leidžia lyginti skirtingo dydžio ir ekonominio išvystymo šalių žemės ūkio rodiklius;
- duomenys reikalingi skaičiavimams atlikti yra lengvai prieinami kiekvienos šalies statistikos duomenų bazėse;

Tyrimui reikalingi rodikliai ir jų skaičiavimo formulės apibūdintos 6 lentelėje.

Tyrimo metu planuojama apskaičiuoti Lietuvos ir pagrindinių Lietuvos užsienio prekybos partnerių lentelėje pateiktus rodiklius atskiriems žemės ūkio sektoriams. Remiantis Lietuvos Statistikos departamento pateiktais duomenimis 2004 – 2014 metais pagrindiniai Lietuvos žemės ūkio tarptautinės prekybos partneriai buvo Rusija, Latvija, Lenkija, Vokietija, Estija, Baltarusija ir

Jungtinė Karalystė, Nyderlandai (žr. 1 priedą), todėl tyrimo metu bus analizuojami būtent šių šalių duomenys. Pagal gautus rezultatus, planuojama suteikti kiekvienai šaliai atitinkamą vietą ir apskaičiuvus visų rodiklių vietos aritmetinį vidurkį nustatyti kiekvienos šalies vietą atitinkamame sektoriuje. Priklausomai nuo to, kaip kito šalies vieta, galima spręsti ir apie šalies konkurencingumo augimą arba mažėjimą.

6 lentelė

Rodiklių skaičiavimo formulės

Rodiklis	Apibūdinimas	Formulė
<i>Apsirūpinimas produktais</i>	tai produktų gamybos ir jų suvartojimo santykiai šalies mastu, proc.	$S_{ij} = Y_{ij} / U_{ij}$, <i>Kur i –sektorius pagrindinis produktas; j – viena iš šalių; Y –i-ojo produkto gamybos apimtis j šalyje; U–i-ojo produkto vartojimo apimtis j šalyje</i>
<i>Produkcijos supirkimo kaina</i>	žemės ūkio produktų vidutinės tam tikro laikotarpio supirkimo kainos, EUR/ kg	-
<i>Užsienio prekybos balansas žemės ūkio produktais</i>	produktų eksporto ir importo balanso santykis su produktų gamyba (pardavimais) šalyje, proc.	$RXA_{ij} = (X_{ij} - M_{ij}) / Y_{ij}$ <i>Kur: X–i-ojo produkto eksporto vertė j šalyje; M–i-ojo produkto importo vertė j šalyje</i>
<i>Produkcijos gamybos (pardavimų) pokytis</i>	analizuojamų metų produktų gamybos (pardavimo) apimties santykis su prieš metus buvusia apimtimi, proc.	$\Delta RY_{ij} = (Y_{ij(m)} / Y_{ij(m-1)} - 1)$, <i>Kur m – analizuojami metai</i>

Kadangi žemės ūkis apima daugybę veiklos sferų, kurios gamina pagal savo prigimtį skirtingus produktus, pasirinktą metodiką neįmanoma taikyti visam žemės ūkio sektoriui. Dėl šios priežasties tyrimas turi būti atliekamas atskirai kiekviename žemės ūkio subsektoriuje. Dėl ribotos darbo apimties, šiame darbe neįmanoma atlikti visų šalies žemės ūkio sektorių analizės, todėl pasirenkami trys didžiausi iš jų. Lietuvoje didžiausi yra pienininkystės, kiaulininkystės ir grūdų sektoriai. Taigi, tyrimas bus atliekamas būtent šiose sektoriuose.

Darbe analizuojamas laikotarpis: 2004 – 2014 metai. Tyrimui reikalingi skaičiavimai ir grafinis diagramų vaizdavimas atliekami naudojant Microsoft Exel programinę įrangą. Atlikti skaičiavimai apibendrinti ir išanalizuoti kituose darbo poskyriuose.

2.2 Pagrindinių Lietuvos tarptautinės prekybos žemės ūkio produktais partnerių lyginamoji analizė

Prieš pradėdant analizuoti Lietuvos žemės ūkio konkurencingumą, būtina bendrai apžvelgti analizei pasirinktų šalių žemės ūkio būklę ir tendencijas. Geriausiai žemės ūkio būklę šalyje apibūdina tokie svarbūs statistiniai rodikliai kaip žemės ūkio produkcija, bendroji žemės ūkio sektoriuje sukurta pridėtinė vertė bei žemės ūkio produkcijos eksportas. Kadangi reikia palyginti

kelių skirtingų šalių rodiklius, absoliučių rodiklių vertinimas yra neinformatyvus, todėl tikslingi apskaičiuoti ir įvertinti santykinius rodiklius, pvz., žemės ūkio produkcijos dalis nuo BVP, žemės ūkio produkcijos vertė tenkanti vienam šalies gyventojui ir žemės ūkio produkcijos eksporto dalis nuo bendrų šalies eksporto apimčių.

7 lentelėje pateikti duomenys apie tai, kaip pasirinktose šalyse 2004 – 2013 metais kito žemės ūkyje sukurtos produkcijos dalis BVP.

7 lentelė

Žemės ūkio produkcija 2004 – 2013 metais (dalis BVP, proc.)

Šalis	2004	2013	Pokytis 2013 – 2004, p. p.	Min	Max	Vidurkis	Vidutinis augimo tempas, p.p.
Baltarusija	8,4	7,0	-1,4	7 ₂₀₁₃	9,2 ₂₀₁₀	8,3	-0,16
Estija	3,8	3,6	-0,2	2,5 ₂₀₀₉	4,1 ₂₀₁₂	3,4	-0,02
Jungtinė Karalystė	0,9	0,6	-0,3	0,6 _{2005 – 2007; 2009; 2013}	0,9 ₂₀₀₄	0,7	-0,03
Latvija	4,3	4,9	0,6	3 ₂₀₀₈	5,1 ₂₀₁₁	4,2	0,07
Lenkija	5,1	3,8	-1,3	3,6 ₂₀₀₉	5,1 ₂₀₀₄	4,1	-0,14
Lietuva	4,6	3,8	-0,8	2,8 ₂₀₀₉	4,8 ₂₀₀₅	3,9	-0,09
Nyderlandai	2,0	1,6	-0,4	1,5 ₂₀₀₉	2 _{2004;2006}	1,8	-0,04
Rusija	4,5	3,3	-1,3	3,2 ₂₀₁₂	4,5 ₂₀₀₄	3,6	-0,14
Vokietija	1,1	0,8	-0,3	0,8 _{2005 – 2006; 2009 – 2013}	1,1 ₂₀₀₄	0,9	-0,03

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš pateiktos lentelės matyti, kad tiriamose šalyse žemės ūkio produkcijos dalis BVP tiriamu laikotarpiu vidutiniškai sudarė nuo 0,7 proc. Jungtinėje Karalystėje iki 8,3 proc. Baltarusijoje. Beveik visose šalyse, išskyrus Latviją, 2013 m. lyginant su 2004 m. žemės ūkio dalis BVP yra sumažėjusi. Didžiausias rodiklio sumažėjimas įvyko Baltarusijoje ir sudarė 1,4 proc. punkto. Vidutiniškai per metus Baltarusijos žemės ūkio produkcijos dalis BVP mažėjo 0,16 proc. punktais. Šiek tiek mažiau, 1,3 proc. punktais sumažėjo žemės ūkio produkcijos dalis BVP Rusijoje ir Lenkijoje. Latvijoje žemės ūkio produkcijos dalis BVP padidėjo 0,6 proc. punkto., o vidutinis metinis augimo tempas sudarė 0,07 proc. punkto.

Baltarusijoje žemės ūkis turi didžiausią įtaką šalies ekonomikai, nes žemės ūkio produkcija 2013 metais sudarė net 7 proc. šios šalies BVP, o vidutiniškai analizuojamu laikotarpiu žemės ūkio produkcijos dalis BVP siekė net 8,3 proc. Pažymėtina, kad 2013 metais žemės ūkio dalis nuo BVP smarkiai sumažėjo. Smukimas per metus sudarė net 1,5 proc. punkto. Vertinant absoliutaus rodiklio pokytį, matyti, kad bendrai žemės ūkio sektorius šalyje 2013 metais nesusitraukė, tačiau jo dalis bendroje šalies ekonomikoje sumažėjo dėl spartesnės kitų sektorių plėtros.

Pakankamai didelę dalį (4,9 proc.) nuo BVP 2013 metais sudarė Latvijos žemės ūkio sektorius. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad Latvijoje žemės ūkio reikšmė ekonomikai ypatingai išaugo per pastaruosius ketverius metus. Iki 2010 metų žemės ūkio produkcijos dalis šioje šalyje buvo mažesnė, nei 4 proc., tuo tarpu po ekonominės krizės atsigaunančią ekonomiką teigiamai veikė ir spartesnę žemės ūkio plėtrą. Vidutinis metinis rodiklio augimo tempas sudarė 0,07 proc. punkto.

Lietuvoje žemės ūkio produkcijos vertė 2013 metais sudarė 3,8 proc. Lietuvos rodiklio tendencijos yra panašios į Latvijos rodiklio pasikeitimus. Mūsų šalyje, kaip ir Latvijoje, per ekonominę krizę fiksuojamas žemės ūkio sektoriaus šalies ekonomikoje sumažėjimas, tačiau atsigaunant ekonomikai žemės ūkio sektorius pradėjo aktyviau plėtotis. Tokiu būdu, žemės ūkio dalis nuo šalies BVP per 2009 – 2013 metus išaugo vienu procentiniu punktu. Tokios tendencijos parodo didėjančią žemės ūkio reikšmę šalies ekonomikai.

Estijos rodiklio pasikeitimai taip pat buvo panašūs į kitų šalių dinamiką, tačiau verta pastebėti, kad Estijoje žemės ūkio dalis nuo BVP per visą analizuojamą laikotarpį buvo mažiausias iš visų Baltijos šalių ir vidutiniškai sudarė tik 3,4 proc.

Iš darbe analizuojamų šalių žemės ūkis turi mažiausią įtaką ekonomikai Vokietijoje ir Jungtinėje Karalystėje. Ten žemės ūkio dalis bendroje šalių ekonomikos struktūroje nesiekia net 1 proc. Taip pat svarbu pažymėti, kad žemės ūkis šiose šalyse yra labai stabilus ir rodiklio svyravimai per visą analizuojamą laikotarpį buvo labai nežymūs, tuo tarpu, kai kitose šalyse per ekonominę krizę fiksuojamas 1 – 2 proc., punktų sumažėjimas.

Kadangi darbe analizuojamos šalys skiriasi ne tik pagal savo ekonominį išvystymą, bet ir pagal gyventojų skaičių, tikslinga įvertinti, kokia žemės ūkio produkcijos dalis tenka vienam šalies gyventojui (žr. 8 lentelę.).

8 lentelė

Žemės ūkyje sukurtos produkcijos vertė tenkanti vienam šalies gyventojui 2004 – 2013 metais, eurai

Šalis	2004	2013	Pokytis 2013 – 2004, proc.	Min	Max	Vidurkis	Vidutinis augimo tempas, proc.
Baltarusija	33	288	778,9	33 ₂₀₀₄	288 ₂₀₁₃	112	29,95
Estija	240	446	85,8	224 ₂₀₀₉	473 ₂₀₁₂	331	9,49
Jungtinė Karalystė	236	169	-28,4	134 ₂₀₀₉	236 ₂₀₀₄	178	-2,30
Latvija	190	504	164,9	190 ₂₀₀₄	504 ₂₀₁₃	329	12,11
Lenkija	242	340	40,7	242 ₂₀₀₄	341 ₂₀₁₁	297	4,30
Lietuva	223	403	80,5	211 ₂₀₀₉	403 ₂₀₁₃	302	8,69
Nyderlandai	533	530	-0,6	479 ₂₀₀₉	600 ₂₀₀₆	545	0,32
Rusija	77	220	183,6	77 ₂₀₀₄	220 ₂₀₁₃	145	12,94
Vokietija	257	232	-9,6	194 ₂₀₀₉	258 ₂₀₀₈	226	-0,03

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš 3 lentelės matyti, kad analizuojamose šalyse 2004 – 2013 metais žemės ūkio produkcijos vertė tenkanti vienam gyventojui vidutiniškai sudarė nuo 112 eurų Baltarusijoje iki 545 eurų Nyderlanduose. Daugelyje šalių žemės ūkio produkcijos vertė tenkanti vienam šalies gyventojui analizuojamu laikotarpiu didėjo. Išimtį sudarė tik Vokietija, Jungtinė Karalystė ir Nyderlandai, kur 2004 – 2013 metais fiksuojamas rodiklio sumažėjimas. Labiausiai iš šių šalių išsiskyrė Jungtinė Karalystė, kur žemės ūkio produkcijos dalis tenkanti vienam šalies gyventojui sumažėjo nuo 236 eurų iki 169 eurų. Tokiu būdu sumažėjimas sudarė net 28,4 proc. Žymiai mažiau žemės ūkio produkcija tenkanti vienam šalies gyventojui sumažėjo Vokietijoje, kur fiksuojamas 9,6 proc. sumažėjimas.

Iš pateiktos lentelės matyti, kad iš analizuojamų šalių didžiausią žemės ūkio produkcijos vertė vienam gyventojui tenka Nyderlandų gyventojams, kur vidutinis rodiklis analizuojamu laikotarpiu sudarė net 545 eurų. Per ekonominę krizę, 2009 metais, rodiklis smarkiai sumažėjo ir pasiekė savo minimumą analizuojamu laikotarpiu (479 eurų), tačiau šaliai pradėjus atsigausti po krizės, pradėjo didėti ir žemės ūkio efektyvumas ir vienam šalies gyventojui tenkanti žemės ūkio produkcijos dalis pradėjo didėti. Vidutiniškai analizuojamu laikotarpiu rodiklio augimo tempai buvo nežymūs ir sudarė apie 0,32 proc., nors bendrai per laikotarpį fiksuojamas nežymus (0,6 proc.) rodiklio sumažėjimas.

Pakankamai didelė dalis žemės ūkio produkcijos vertės tenka Baltijos šalių gyventojams. Labiausiai išsiskiria Estija, kurioje analizuojamu laikotarpiu vienam gyventojui vidutiniškai atiteko net 331 eurų. Tačiau vertinant 2013 metų rodiklį, matyti, kad Estija atsilieka nuo Latvijos, kur 2013 metais vienam šalies gyventojui atiteko 504 eurų. Pažymėtina, kad per analizuojamą dešimties metų laikotarpį žemės ūkio produkcijos dalis vienam Latvijos gyventojui išaugo daugiau nei du kartus. Vidutinis rodiklio augimo tempais buvo didžiausias iš visų Baltijos šalių ir sudarė daugiau nei 12 proc. Ypatingai dideliais tempais žemės ūkio produkcijos dalis tenkanti vienam gyventojui pradėjo augti nuo 2010 metų, kai ekonomika pradėjo atsigausti po krizės. Teigiamos rodiklio tendencijos byloja apie didėjanti žemės ūkio sektoriaus veiklos efektyvumą. Estijoje, kur 2013 metais vienam šalies gyventojui atiteko apie 446 eurų žemės ūkio produkcijos vertės, rodiklio tendencijos yra labai panašios ir per analizuojamą laikotarpį žemės ūkio produkcijos dalies tenkančios vienam šalies gyventojui augimas sudarė beveik du kartus. Tuo tarpu Lietuvoje žemės ūkio produkcijos vertė tenkanti vienam gyventojui augo šiek tiek lėčiau ir per pastaruosius 10 metų padidėjo beveik 80 proc., o vidutinis augimo tempas buvo mažiausias ir sudarė 8,7 proc. per metus.

Vertinant šalių rodiklių dinamiką, ypatingai didelis rodiklio prieaugis fiksuojamas Rusijoje (padidėjo 3 kartus) ir Baltarusijoje (padidėjo 9 kartus). Baltarusijoje vidutinis rodiklio augimo tempas sudarė beveik 30 proc. per metus. Tokie milžiniški augimo tempai siejami su ypatingai

sparčių ekonomikos augimu šiose šalyse (Rusijoje BVP padidėjo beveik 4 kartus, o Baltarusijoje – 12 kartų) analizuojamu laikotarpiu. Tuo tarpu Vokietijoje ir Jungtinėje Karalystėje vienam gyventojui tenkanti žemės ūkio produkcijos dalis sumažėjo. Taip, Vokietijoje rodiklis vidutiniškai per metus mažėjo 0,03 proc., o Jungtinėje Karalystėje – net 2,3 proc.

Kadangi baigiamajame darbe analizuojamas Lietuvos žemės ūkio konkurencingumas tarptautiniu mastu, tikslinga nustatyti, kaip žemės ūkio eksportas veikia bendrą šalių eksportą (žr. 9 lentelę).

9 lentelė

**Žemės ūkio produkcijos eksporto dalis nuo bendros eksporto apimties 2004 – 2013 metais,
proc.**

Šalis	2004	2013	Pokytis 2013 – 2004, p. p.	Min	Max	Vidurkis	Vidutinis augimo tempas, p. p.
Baltarusija	6,9	13,6	6,7	6,9 ₂₀₀₄	13,6 ₂₀₁₃	9,6	0,75
Estija	7,0	9,4	2,4	6,6 ₂₀₀₅	9,4 ₂₀₁₃	8,0	0,27
Jungtinė Karalystė	5,5	5,4	-0,1	4,5 ₂₀₀₆	6,4 ₂₀₀₉	5,5	-0,01
Latvija	8,7	19,3	10,6	8,7 ₂₀₀₄	19,3 ₂₀₁₃	14,6	1,18
Lenkija	8,2	12,2	4,0	8,2 ₂₀₀₄	12,2 ₂₀₁₃	10,1	0,44
Lietuva	10,8	17,5	6,7	10,8 ₂₀₀₄	18 ₂₀₀₉	15,1	0,74
Nyderlandai	13,4	12,6	-0,8	11,5 ₂₀₀₆	13,5 ₂₀₀₉	12,3	-0,09
Rusija	1,9	3,1	1,2	1,8 ₂₀₀₅₋₂₀₀₆	3,3 ₂₀₀₉	2,4	0,13
Vokietija	4,2	5,6	1,4	4,2 ₂₀₀₄	5,7 ₂₀₀₉	4,9	0,16

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš pateiktos lentelės matyti, kad tiriamosiose šalyse žemės ūkio produkcijos eksportas nuo bendrų eksporto apimčių vidutiniškai sudaro nuo 2,4 proc. Rusijoje iki 15,1 proc. Lietuvoje. Beveik visuose šalyse užsienio prekyba žemės ūkio produkcija plėtėsi. Išsiskyrė tik Didžioji Britanija ir Nyderlandai, kur žemės ūkio produkcijos eksporto dalis nuo bendrų eksporto apimčių mažėjo. Nyderlanduose sumažėjimas buvo didesnis ir sudarė 0,8 proc., tuo tarpu, kai Jungtinėje Karalystėje tik 0,1 proc.

Daugiausiai (10,6 p. p.) žemės ūkio produkcijos eksportas bendros eksporto apimties padidėjo Latvijoje. Vidutiniškai per metus rodiklis didėjo net 1,18 proc. Apskritai Latvijoje 2013 metais žemės ūkio produkcijos eksporto dalis nuo bendros eksporto apimties buvo didžiausia iš visų analizuojamų šalių ir sudarė net 19,3 proc. Tokiu būdu paaiškėja, kad beveik penktadalis Latvijos eksporto sudaro žemės ūkio produkcija. Rodiklis per analizuojamą laikotarpį išaugo daugiau nei du kartus. Tačiau vertinant vidutinį analizuojamo laikotarpio rodiklį matyti, kad didžiausią dalį nuo eksporto sudaro žemės ūkio eksporto Lietuvoje, kur 2004 – 2013 metų vidurkis sudarė net 15,1 proc.

Lietuvoje žemės ūkio produkcijos eksportas taip pat yra pakankamai didelis ir 2013 metais sudarė 17,5 proc. Per 2004 – 2013 metus rodiklis išaugo daugiau nei 7 proc. punktais. Augimas fiksuojamas beveik per visą laikotarpį nepriklausomai nuo 2008 – 2009 metų ekonominės krizės. Tai parodo, kad Lietuvos žemės ūkio produkcija buvo sėkmingai prekiaujama tarptautinėse rinkose net ir tada, kai bendros eksporto apimtys sparčiai mažėjo.

Baltarusijoje žemės ūkio produkcija 2013 metais sudarė 13,6 proc. nuo bendro šalies eksporto. Per analizuotą laikotarpį rodiklis išaugo beveik dvigubai, kas parodo didėjančią žemės ūkio sektoriaus įtaką tarptautinei Baltarusijos prekybai.

Pakankamai didelę dalį nuo eksporto sudaro žemės ūkio produkcijos eksportas Nyderlanduose, kur analizuojamu laikotarpiu vidurkis sudarė 12,3 proc. Tačiau reikia pažymėti, kad vidutiniškai rodiklis šioje šalyje nors ir nežymiai, bet mažėjo. Vidutinis augimo tempas buvo neigiamas ir sudarė -0,09 proc. punkto.

Rusijoje žemės ūkio produkcijos eksporto dalis nuo bendrų eksporto apimčių yra mažiausia ir 2013 metais sudarė tik 3,1 proc. Taip yra dėl to, kad nors šalyje pagaminama pakankamai daug žemės ūkio produkcijos, didžioji jos dalis skirta vietinei rinkai. Be to didžiąją dalį šios šalies eksporto struktūros sudaro tokie vertingi išteklių kaip nafta, dujos ir pan., todėl žemės ūkio produkcijos įtaka Rusijos eksportui yra mažai pastebima.

Apibendrinant atliktą analizę galima teigti, kad didžiausių žemės ūkio sektorių iš analizuotų šalių turi Baltijos šalys, Baltarusija ir Lenkija. Kitų šalių ekonomika vystosi kitų sektorių pagrindu, todėl žemės ūkio sektoriaus veikla joms yra mažiau svarbi. Baltarusijai, Latvijai ir Lietuvai žemės ūkis yra ypatingai svarbus, nes mūsų šalyse žemės ūkyje sukuriama ne tik daugiausiai produkcijos, bet jo eksportas sudaro pakankamai didelę dalį nuo viso šalies eksporto. Šios šalys tradiciškai yra agrarinės, todėl joms ypatingai svarbu efektyviai plėtoti žemės ūkį ir didinti jo konkurencingumą tarptautiniu mastu.

2.3 Lietuvos žemės ūkio sektorių konkurencingumo tyrimo rezultatai

2.3.1 Pienininkystės sektoriaus konkurencingumo vertinimas

Lietuvoje pienininkystės sektorius yra vienas iš reikšmingiausių žemės ūkio segmentų. Jam atitenka apie ketvirtadalis visos žemės ūkio produkcijos. Pienininkystės sektoriui šalyje sudarytos palankios plėtojimo sąlygos, nes Lietuvoje tinkamos gamtinės sąlygos, gilios pienininkystės tradicijos ir gerai išvystyta pieno perdirbimo pramonė.

Pradedant pienininkystės sektoriaus konkurencingumo tyrimą, svarbu nustatyti, kaip šalies gyventojai yra aprūpinti pieno produkcija, todėl skaičiuojamas apsirūpinimo pieno produkcija

rodiklis. Šiam tikslui buvo skaičiuojama, kiek pieno kg tenka vienam šalies gyventojui (žr. priedą). 10 lentelėje pavaizduota kaip pasikeitė apsirūpinimo pienu rodiklis analizuojamuose šalyse.

10 lentelė

Pieno gamybos lygis (kg vienam gyventojui) 2004 – 2013 metais

Šalis	2004	2013	Pokytis 2013 – 2004, proc.	Min	Max	Vidurkis	Vidutinis augimo tempas, proc.
Baltarusija	532,77	701,61	31,69	532,8 ₂₀₀₄	714,9 ₂₀₁₂	648,96	3,17
Estija	477,15	584,47	22,49	477,1 ₂₀₀₄	584,5 ₂₀₁₃	517,31	2,32
Jungtinė Karalystė	244,90	218,21	-10,90	2018,2 ₂₀₁₂	244,9 ₂₀₀₄	227,95	-1,26
Latvija	344,39	450,63	30,85	344,4 ₂₀₀₄	450,6 ₂₀₁₃	388,36	3,05
Lenkija	309,55	330,05	6,62	309,6 ₂₀₀₄	330,1 ₂₀₁₃	320,82	0,72
Lietuva	541,85	578,59	6,78	541,8 ₂₀₀₄	594,2 ₂₀₀₇	571,22	0,78
Nyderlandai	670,72	739,45	10,25	665,3 ₂₀₀₅	739,5 ₂₀₁₃	699,44	1,11
Rusija	223,15	214,24	-3,99	226,9 ₂₀₀₈	228,5 ₂₀₀₉	222,00	-0,43
Vokietija	342,23	381,91	11,59	339,6 ₂₀₀₆	381,9 ₂₀₁₃	356,55	1,23

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš pateiktos lentelės matyti, kad 2004 – 2013 metais vidutinis pieno gamybos lygis tenkantis vienam šalies gyventojui analizuojamose šalyse svyravo nuo 222 kg Rusijoje iki 699,4 kg Nyderlanduose. Daugelyje šalių gamybos lygis analizuojamu laikotarpiu didėjo. Didžiausias vidutinis augimo tempas fiksuojamas Baltarusijoje, kur jis sudarė 3,17 proc. ir Latvijoje (3,05 proc.). Tuo tarpu Jungtinėje Karalystėje ir Rusijoje pieno gamybos lygis analizuojamu laikotarpiu vidutiniškai mažėjo. Jungtinėje Karalystėje vidutinis mažėjimo tempas sudarė 1,26 proc., o Rusijoje – 0,43 proc.

Iš pateiktos lentelės taip pat matyti, kad pagal pieno gamybos lygį 2004 – 2013 metais lyderiavo Nyderlandai ir Baltarusija. Nyderlanduose vienam šalies gyventojui 2013 metais vidutiniškai atiteko 739,5 kg. Palyginus su 2004 metais rodiklis išaugo daugiau nei 10 proc. Tai parodo, kad apsirūpinimas pienu produktais šalyje padidėjo. Baltarusijoje apsirūpinimo pienu rodiklis sudarė 701,6 kg. Palyginus su Nyderlandais tai yra tik 38 kg. mažiau. Tai parodo, pakankamai aukštą Baltarusijos apsirūpinimo pienu lygį, o kartu ir aukštesnį šalies pieno sektoriaus konkurencingumą. Teigiamai vertinamas tas faktas, kad per analizuojamą laikotarpį rodiklis išaugo net 160 kg., t. y. beveik trečdaliu. 2013 metais trečioji vieta pagal apsirūpinimo pienu rodiklį atiteko Estijai, kur vienam gyventojui atiteko apie 584,5 kg. pieno. Palyginus su 2004 metais apsirūpinimo pienu lygis šalyje išaugo 107 kg., t. y. 22 proc.

Lietuvoje apsirūpinimas pienu taip pat yra pakankamai aukštas ir 2013 metais Lietuva užėmė 4 vietą. Vidutiniškai Lietuvos gyventojui atitenka apie 578 kg. pieno. Analizuojamu laikotarpiu lygis išaugo nežymiai ir prieaugis sudarė tik 40 kg. Penktoji vieta 2013 metais atiteko

Latvijai, kurioje apsirūpinimo pienu rodiklis 2013 metais siekė 450 kg. Palyginus su 2004 metais lygis padidėjo 106 kg, t. y. daugiau nei 30 proc. Tokiu būdu paaiškėja, kad po Baltijos šalys yra tarp lyderių pagal apsirūpinimo pienu rodiklį ir jose apsirūpinimo lygis yra labai panašus. Tam įtakos turi gilios pienininkystės tradicijos ir gerai išvystyta pieno pramonė Baltijos šalyse.

Vertinant bendras 2004 – 2013 metų tendencijas matyti, kad beveik visose šalyse apsirūpinimo pienu lygis analizuojamu laikotarpiu padidėjo. Išimtį sudarė tik Jungtinė Karalystė ir Rusija, kur rodiklis nežymiai smuko. Reikia pažymėti, kad šiose šalyse apsirūpinimas pienu buvo minimalus ir 2004 metais, ir Jungtinėje Karalystėje tesudarė 244 kg., o Rusijoje 223 kg. Pagal apsirūpinimo pienu lygį Jungtinė Karalystė ir Rusija yra mažiausiai konkurencingos šalys.

Apskritai vertinant šalių rangavimą pagal apsirūpinimo pienu lygį paaiškėja, kad tai yra vienas pastoviausių rodiklių, nes šalių vietos pagal šį kriterijų nekito arba kito labai nežymiai. Rodiklių pastovumą nulemia sektoriaus specifika, nes dėl ilgo telyčių brandinimo laikotarpio sudėtinga staigiai padidinti gamybos apimtis.

Vertinant pieno sektoriaus konkurencingumą be gamybos apimčių pokyčių svarbu vertinti kaip analizuojamu laikotarpiu kito pieno gamybos apimtis (žr. 5 priedą). 11 lentelėje pavaizduota, kaip 2004 – 2013 metais kito pieno gamyba analizuojamose šalyse.

11 lentelė

Pieno gamybos pokyčiai 2004 -2013 metais, proc.

Šalis	2004	2013	Pokytis 2013 – 2004, p. p.	Min	Max	Vidurkis
Baltarusija	4,48	-1,87	-6,35	-1,87 ₂₀₁₃	9,12 ₂₀₀₅	2,98
Estija	6,69	7,06	0,37	-3,33 ₂₀₀₉	7,06 ₂₀₁₃	2,41
Jungtinė Karalystė	-2,51	0,62	3,13	-2,51 ₂₀₀₄	2,68 ₂₀₁₀	-0,73
Latvija	0,11	4,76	4,64	-0,75 ₂₀₀₈	4,76 ₂₀₁₃	1,55
Lenkija	-0,59	0,39	0,98	-1,35 ₂₀₁₀	2,72 ₂₀₀₈	0,68
Lietuva	2,96	-3,10	-6,06	-4,9 ₂₀₀₉	2,96 ₂₀₀₄	-0,36
Nyderlandai	-1,54	4,43	5,97	-1,54 ₂₀₀₄	4,43 ₂₀₁₃	1,16
Rusija	0,94	-3,46	-4,40	-3,73 ₂₀₀₅	2,55 ₂₀₀₇	-0,36
Vokietija	-1,01	2,13	3,14	-1,61 ₂₀₀₆	2,39 ₂₀₁₁	0,95

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš pateiktos lentelės matyti, kad pieno gamybos tendencijos analizuojamose šalyse buvo labai skirtingos. Vidutiniai pieno gamybos pokyčiai 2004 – 2013 metais svyravo nuo -0,73 proc. Jungtinėje Karalystėje iki 2,98 proc. Baltarusijoje. Daugelyje šalių pieno gamybos apimtys didėjo. Išimtį sudaro tik Lietuva, Rusija ir Jungtinė Karalystė, kur vidutinis analizuojamo laikotarpio pieno gamybos apimčių augimo tempas buvo neigiamas.

Estijoje pieno gamyba didėjo tiek 2004, tiek 2013 metais panašiu tempu. Metinis prieaugis sudarė apie 7 proc. 2004 metai pasižymėjo sparčiu pieno gamybos prieaugiu ir Baltarusijoje, kur metinis augimas sudarė beveik 4,5 proc. Lietuvoje 2004 metais pieno gamyba didėjo beveik 3 proc.

Rusijoje augimas nesiekė 1 proc. per 2004 metus. Kitose šalyse 2004 metais pieno gamybos apimtys smuko. Daugiausiai pieno gamyba sumažėjo Jungtinėje Karalystėje ir sumažėjimas sudarė 2,5 proc. Nyderlanduose pieno gamybos apimtys 2004 metai sumažėjo 1,5 proc., o Vokietijoje – 1 proc.

2013 metais be Estijos ypatingai sparčiu pieno gamybos apimčių prieaugiu pasižymėjo Latvija (4,8 proc.), Nyderlandai (4,4 proc.) ir Vokietija (2,1 proc.). Jungtinėje Karalystėje ir Lenkijoje pieno gamyba 2013 metais taip pat didėjo, tačiau prieaugis buvo nežymus ir nesiekė net 1 proc. Tuo tarpu Baltarusijoje, Lietuvoje ir Rusijoje pieno gamybos apimtys 2013 metais sumažėjo.

Kadangi pieno gamybos pokytis yra labai nepastovus rodiklis, labai priklausantis nuo įvairiausių veiksnių, analizuojamų šalių rangavimas pagal šį rodiklį labai kito kiekvienais metais. Iš 5 priede apskaičiuotų rodiklių matyti, kad lyderio poziciją dažniausiai užimdavo Baltarusija, nes šios šalies pieno gamybos apimtys augo sparčiausiai. 2004 ir 2013 metais pirmoji vieta pagal gamybos apimtį atiteko Estijai, o 2007 – Latvijai. Lietuvai garbingoji lyderio vieta pagal pieno gamybos apimtį atiteko 2011 metais, tuo tarpu 2012 – 2013 metais šalies pieno gamybos apimtį mažėjo, todėl Lietuvai atiteko tik 8 vieta.

Kiekvieno žemės ūkio sektoriaus konkurencingumui ypatingą reikšmę turi supirkimo kaina, todėl tyrimo metu buvo įvertinta, kaip analizuojamu laikotarpiu kito pieno supirkimo kaina analizuojamose šalyse (žr. 7 priedą). 12 lentelėje pateikti pagrindiniai pieno supirkimo kainos pasikeitimo rodikliai.

12 lentelė

Pieno supirkimo kaina 2004 - 2013 metais, eur/100 kg

Šalis	2004	2013	Pokytis 2013 – 2004, proc.	Min	Max	Vidurkis	Vidutinis augimo tempas, proc.
Baltarusija	1,74	18,33	953,45	1,74 ₂₀₀₄	18,33 ₂₀₁₃	6,62	33,35
Estija	23,91	33,80	41,36	21,00 ₂₀₀₉	33,8 ₂₀₁₃	27,50	5,31
Jungtinė Karalystė	26,52	36,27	36,76	25,7 ₂₀₀₆	36,27 ₂₀₁₃	29,42	3,99
Latvija	13,43	21,32	58,75	12,87 ₂₀₀₉	21,32 ₂₀₁₃	17,48	6,86
Lenkija	19,14	32,84	71,58	19,14 ₂₀₀₄	32,84 ₂₀₁₃	26,85	7,41
Lietuva	16,99	31,64	86,23	16,99 ₂₀₀₄	31,64 ₂₀₁₃	23,55	8,93
Nyderlandai	28,27	31,04	9,80	28,19 ₂₀₀₅	33,96 ₂₀₀₈	30,28	1,80
Rusija	10,29	28,09	172,86	10,29 ₂₀₀₄	28,09 ₂₀₁₃	18,67	12,32
Vokietija	29,67	32,06	8,06	29,67 ₂₀₀₆	35,08 ₂₀₀₈	31,17	1,82

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš pateiktos lentelės matyti, kad analizuojamu laikotarpiu vidutinė pieno supirkimo kaina mažiausia buvo Baltarusijoje (6,62 eur už 100 kg), o didžiausia – Vokietijoje (31,17 eur. už 100 kg.). Visose analizuojamose šalyse vidutinė pieno supirkimo kaina analizuojamu laikotarpiu didėjo.

Didžiausias vidutinis augimo tempas fiksuojamas Baltarusijoje (33,35 proc.) ir Rusijoje (12,32 proc.). Mažiausiai kaina didėjo Nyderlanduose (1,8 proc.) ir Vokietijoje (1,8 proc.).

Iš lentelėje patektų duomenų matyti, kad per visą laikotarpį pagal pieno supirkimo kainą lyderiavo Baltarusija, kur 2004 metais 100 kg. pieno vidutiniškai kainavo tik 1,74 eurų. Nors per 9 metus pieno supirkimo kaina išaugo net 11 kartų, tačiau vis dėl to šalies pieno supirkimo kaina buvo mažiausia iš analizuojamų valstybių. Tai labai svarbus konkurencinis pranašumas, kuris gerokai padidina šalies pienininkystės sektoriaus konkurencingumą.

Beveik per visą laikotarpį antrąją vietą pagal pieno supirkimo kainą užėmė Latvija, kurioje vidutinė pieno supirkimo kaina analizuojamu laikotarpiu sudarė 17,48 eurų už 100 kg. 2013 metais 100 kg pieno Latvijoje vidutiniškai kainavo 21,32 eur. Palyginus su 2004 metais vidutinė pieno supirkimo kaina išaugo apie 10 eurų, t. y. beveik 59 proc. Dėl 2 vietos per visą laikotarpį su Latvija konkuravo Rusija, kuri 2013 metais užėmė 3 vietą pagal pieno supirkimo kainą. Čia, 2013 metais 100 kg. pieno vidutiniškai kainavo 28,09 eur. Palyginus su laikotarpio pradžia rodiklis išaugo beveik trigubai.

Palanki pieno supirkimo kaina 2013 metais buvo Nyderlanduose, kur už 100 kg pieno vidutiniškai mokėjo apie 31,04 eur. Svarbu pabrėžti, kad nors apskritai analizuojamu laikotarpiu Nyderlandai užimdavo 7 – 9 vietą pagal kainų lygį, tačiau 2013 metais sumažėjus pieno supirkimo kainai, šaliai atiteko 4 vieta.

Lietuva pagal pieno kainų lygį 2013 metais užėmė 5 vietą. Šalyje vidutinė 100 kg pieno kaina sudarė 31,64 eurų. Lyginant su 2004 metais rodiklis išaugo beveik dvigubai. Beveik visą laikotarpį Lietuva užimdavo 4 vietą, tačiau 2013 metais, kai per vienerius metus 100 kg pieno kaina išaugo daugiau nei 5 eurai, šalies konkurencingumas pagal šį rodiklį sumažėjo ir ji nusileido per vieną vietą.

Pagal pieno supirkimo kainą 2013 metais blogiausias pozicijas užėmė Jungtinė Karalystė, Estija ir Lenkija. Jungtinėje Karalystėje 2013 metais 100 kg pieno kainavo 36,27 eurų, o Estijoje 33,80 eurų. Lenkijoje 2013 metais 100 kg pieno supirkimo kaina vidutiniškai sudarė 32,84 eurų. Svarbu pabrėžti, kad Lenkijoje fiksuojamas ypatingai didelis kainos kilimas analizuojamu laikotarpiu. Tyrimo duomenimis pieno supirkimo kaina šalyje išaugo daugiau nei 40 proc.

Analizuojant pienininkystės konkurencingumą svarbu įvertinti užsienio prekybos lygį, kuris parodo, kokią dalį nuo pieno gamybos apimčių sudaro užsienio prekybos pienu saldo. 8 priede pateikti rodiklio skaičiavimui reikalingi duomenys ir apskaičiuotas rodiklis.

Iš 13 lentelės matyti, kad daugelyje šalių vidutinis pieno sektoriaus užsienio prekybos lygis 2004 – 2013 metų laikotarpiu buvo teigiamas. Tai parodo, kad didžioji dalis analizuojamų šalių daugiau eksportuoja pieno ir jo produkcijos, nei importuoja. Išimtį sudaro tik Lietuva, Nyderlandai ir Rusija. Mažiausias užsienio prekybos lygio rodiklis yra Rusijoje, kur jis sudaro -21,9 proc., kas

parodo, kad Rusijos užsienio prekybos pieno produkcija saldo sudaro daugiau nei penktadalį nuo gaminamo pieno kiekio.

13 lentelė

Užsienio prekybos pieno produktais lygis 2004 – 2013 metais, proc.

Šalis	2004	2013	Pokytis 2013 – 2004, p. p.	Min	Max	Vidurkis	Vidutinis augimo tempas, p. p.
Baltarusija	39,55	50,78	11,23	39,55 ₂₀₀₄	56,43 ₂₀₀₉	47,29	1,25
Estija	2,58	29,34	26,76	2,58 ₂₀₀₄	29,34 ₂₀₁₃	13,47	2,97
Jungtinė Karalystė	0,96	-0,24	-1,20	-0,24 ₂₀₁₃	2,09 ₂₀₀₅	0,78	-0,13
Latvija	0,13	23,44	23,31	0,13 ₂₀₀₄	24,5 ₂₀₁₂	14,30	2,59
Lenkija	2,20	3,19	1,00	2,20 ₂₀₀₄	4,25 ₂₀₀₉	3,65	0,11
Lietuva	3,14	-10,45	-13,59	-10,45 ₂₀₁₃	3,14 ₂₀₀₄	-4,03	-1,51
Nyderlandai	-2,94	-3,22	-0,27	-1,76 ₂₀₀₉	-4,68 ₂₀₁₂	-3,25	-0,03
Rusija	-18,09	-28,72	-10,63	-28,7 ₂₀₁₃	-18,09 ₂₀₀₄	-21,94	-1,18
Vokietija	9,78	4,55	-5,24	4,55 ₂₀₁₃	9,78 ₂₀₀₄	6,13	-0,58

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad pagal pieno sektoriaus užsienio prekybos lygį geriausia situacija yra Baltarusijoje. Per visą analizuojamą laikotarpį šalis užėmė pirmąją vietą. Vidutiniškai pieno sektoriaus užsienio prekybos lygis Baltarusijoje 2004 – 2013 metais sudarė 47,3 proc. Rodiklis vidutiniškai kasmet didėjo 1,25 proc. punktais. Per 2004 – 2013 metų laikotarpį Baltarusijos užsienio prekybos lygis padidėjo net 11,2 proc. punktais. Toks rodiklio pasikeitimas rodo daug padidėjusi šalies konkurencingumą pagal šį rodiklį. Tokiu būdu 2013 metais Baltarusijos pieno sektoriaus užsienio prekybos lygis sudarė net 50,8 proc.

Pagrindinė Baltarusijos konkurentė Estija pagal šį rodiklį atsilieka nuo Baltarusijos net 21 proc. punktu. Vertinant analizuojamo laikotarpio tendencijas matyti, kad Estijos užsienio prekybos lygis taip pat ženkliai padidėjo. Rodiklis išaugo daugiau 26,8 proc. punktais. Augimas teigiamai charakterizuoja Estijos pieno sektoriaus užsienio prekybos lygį. Latvija pagal užsienio prekybos lygį nežymiai atsilieka nuo Estijos ir šalies rodiklis 2013 metais sudarė 23,44 proc., kas savo ruožtu iškėlė šalį į trečią vietą pagal šį rodiklį. Latvijos pieno sektoriaus užsienio prekyba taip pat ženkliai suaktyvėjo analizuojamu laikotarpiu. Tuo tarpu Lietuvos pieno sektoriaus užsienio prekybos lygis sumažėjo ir 2013 metais buvo neigiamas, dėl ko šaliai atiteko tik aštuntoji vieta.

Apibendrinant visų pieno sektoriaus konkurentingumo veiksnių analizę, galima apskaičiuoti vidutinius balus ir pagal juos rūšiuoti šalis (žr. 9 priedą). 14 lentelėje pavaizduota, kaip analizuojamu laikotarpiu kito šalių pieno sektoriaus konkurencingumo reitingas.

Iš pateiktos lentelės matyti, kad absoliuti lyderė yra Baltarusija. 2013 metais vidutinis šalies reitingas sudarė 2,75. Tačiau reikia pažymėti, kad palyginus su 2004 metais rodiklis sumažėjo

visu punktu. Tam įtakos turėjo tas faktas, kad 2013 metais Baltarusija pagal pieno gamybos apimčių augimą atsidarė sąrašo gale.

14 lentelė

Šalių pieno sektoriaus vidutinis konkurencingumo reitingas 2004 – 2013 metais

Šalis	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Vidurkis
Baltarusija	1,8	1,3	1,3	2,8	1,3	1,3	2,3	3,3	1,0	2,8	1,9
Lietuva	3,0	5,0	4,3	4,3	6,0	5,8	6,0	4,0	5,8	6,3	5,0
Estija	3,8	4,0	3,5	5,0	4,5	5,3	4,0	4,3	3,5	3,5	4,1
Latvija	4,5	3,8	4,3	2,8	4,0	3,8	3,8	3,3	3,3	3,0	3,6
Lenkija	5,8	5,0	6,0	6,0	5,3	5,8	6,3	5,5	5,3	6,3	5,7
Vokietija	6,0	5,5	7,0	5,8	5,5	5,0	5,3	5,0	5,8	5,0	5,6
Rusija	6,0	7,3	6,3	5,5	6,3	6,5	7,3	7,3	6,8	7,5	6,7
Nyderlandai	6,3	6,3	5,3	5,5	4,8	4,8	4,8	6,0	5,8	3,8	5,3
Jungtinė Karalystė	7,5	7,0	7,3	7,5	7,5	7,3	5,8	6,5	8,3	7,0	7,2

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Antroji vieta pagal pieno sektoriaus konkurencingumą atitenka Latvijai, kurios vidutinis pieno sektoriaus konkurencingumo reitingas analizuojamu laikotarpiu sudarė 3,63. 2013 metais šalies pieno sektoriaus konkurencingumo reitingas buvo vienas geriausių ir sudarė 3. Palyginus su 2004 metais rodiklis sumažėjo 1,5 punkto, t. y. šalies konkurencingumas sustiprėjo, Latvija aplenkė Estiją ir Lietuvą. Šalies pieno sektoriaus konkurencingumo didėjimui įtakos turėjo šalies stiprėjimas pagal visus kriterijus išskyrus apsirūpinimo lygį.

Iš pateiktos lentelės matyti, kad trečioji vieta atitenka Estijai, kurios vidutinis pieno sektoriaus konkurencingumo reitingas analizuojamu laikotarpiu sudarė 4,13. 2013 metais Estijos reitingas buvo geriausias per visą laikotarpį ir tik 0,5 punktais didesnis už Latvijos. Pažymėtina, kad 2004 metais Estija lenkė Latviją, tačiau dėl išaugusio kainų lygio ir pagerėjusių Latvijos rodiklių šalis apsikeitė vietomis.

Nyderlanduose 2013 metais pieno sektoriaus vidutinis konkurencingumo reitingas sudarė 3,75, kas palyginus su 2004 metais yra beveik 3 punktais mažiau. Toks rodiklio pasikeitimas parodo apie žymia sustiprėjusį Nyderlandų pieno sektoriaus konkurencingumą.

Vertinant bendras pieno sektoriaus konkurencingumo tendencijas matyti, kad Estijoje, Latvijoje, Nyderlanduose, Vokietijoje ir Jungtinėje Karalystėje vidutinis reitingas sumažėjo, t. y. šalių pieno sektoriaus konkurencingumas pagerėjo. Tuo tarpu Lietuvoje, Lenkijoje, Rusijoje ir Baltarusijoje vidutinis konkurencingumo reitingas didėjo. Labiausiai išsiskyrė Lietuva, kur pieno sektoriaus konkurencingumo reitingas išaugo daugiau nei dvigubai. Siekiant nustatyti tokio pasikeitimo priežastis, tikslinga įvertinti, kaip kito šalies pieno sektoriaus reitingas pagal atskirus kriterijus (žr. 15 lentelę).

Lietuvos pieno sektoriaus konkurencingumo reitingas

Kriterijai	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pagal gamybos prieaugį	3	6	3	3	9	9	9	1	8	8
Pagal apsirūpinimo lygį	2	3	3	3	3	3	3	3	3	4
Pagal kainų lygį	4	4	4	4	4	3	4	4	4	5
Pagal užsienio prekybos lygį	3	7	7	7	8	8	8	8	8	8
Vidutinis reitingas	3	5	4,25	4,25	6	5,75	6	4	5,75	6,25

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš pateiktos lentelės matyti, kad 2013 metais Lietuvos pienininkystės sektorius vertinamas geriausiai pagal apsirūpinimo lygį ir pagal kainų lygį. Pagal šiuos kriterijus šaliai atitinkamai skiriama 4 ir 5 vietos. Tačiau reikia pažymėti, kad palyginus su laikotarpio pradžia rodikliai pablogėjo. Pagal gamybos prieaugį ir užsienio prekybos lygį Lietuvos pienininkystės sektoriui atitenka 8 vieta iš 9, t. y. vertinimas labai blogas ir parodo žemą šalies pienininkystės sektoriaus konkurencingumą pagal šiuos kriterijus. Svarbu atkreipti dėmesį, kad pagal abu kriterijus 2004 metais Lietuva užėmė 3 vietą.

Apibendrinant Lietuvos pienininkystės konkurencingumo vertinimą galima teigti, kad 2013 metais šalies pieno sektoriaus konkurencingumas buvo labai silpnas ir šaliai atitenka tik 6 vieta iš 9 šalių. Tuo tarpu 2004 metais šalies pieno sektoriaus konkurencingumas buvo daug didesnis ir Lietuva pagal vidutinį konkurencingumo lygį užėmė 2 vietą po Baltarusijos. Tačiau pablogėjus visiems konkurencingumo rodikliams, Lietuvos pieno sektoriaus konkurencingumas žymiai sumažėjo. Tokie tyrimo rezultatai parodo, kad pienininkystės sektoriui iškelta hipotezė nepasitvirtino.

2.3.2 Kiaulininkystės sektoriaus konkurencingumo vertinimas

Kiaulienos vartojimas Lietuvoje yra didžiausias iš visų mėsos produktų, todėl kiaulienos žemės ūkio sektorius yra ypatingai svarbus. 16 lentelėje pavaizduota, kiek vidutiniškai pagamintos kiaulienos tenka vienam analizuojamų šalių gyventojui.

Iš pateiktos lentelės matyti, kad analizuojamose šalyse apsirūpinimo kiauliena lygis 2004 – 2013 metais vidutiniškai svyravo nuo 12,2 kg. vienam gyventojui Jungtinėje Karalystėje iki 94,04 kg. vienam gyventojui Baltarusijoje.

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad per 2004 – 2013 metus Baltarusijos apsirūpinimo kiauliena rodiklis išaugo beveik dvigubai. Vidutiniškai kasmet rodiklis didėjo 6,6 proc. Smarkus

prieaugis parodo, kad šalies kiaulininkystės sektorius sparčiai plečiasi, kas sudaro sąlygas didėti Baltarusijos kiaulienos sektoriaus konkurencingumui. Tokiu būdu Baltarusija pagal apsirūpinimo lygį beveik per visą laikotarpį užėmė pirmą vietą tarp analizuojamų šalių. Išimtį sudarė tik 2004 – 2005 metai, kai pagal šį rodiklį lyderiavo Nyderlandai. Tuomet Nyderlanduose apsirūpinimo rodiklis buvo didžiausias ir siekė 80 kg. vienam gyventojui, tačiau analizuojamu laikotarpiu apsirūpinimo kiauliena lygis šalyje nežymiai mažėjo. Vidutiniškai per metus mažėjimo tempai sudarė 0,15 proc. Dėl mažėjančių kiaulienos gamybos apimčių nuo 2006 metų Nyderlandai užleido 1 vietą pagal šį kriterijų Baltarusijai ir per likusį laikotarpį iki 2013 metų užėmė 2 vietą.

16 lentelė

Apsirūpinimo kiauliena lygis (kg vienam gyventojui) 2004 – 2013 metais

Šalis	2004	2013	Pokytis 2013 – 2004, proc.	Min	Max	Vidurkis	Vidutinis augimo tempas, proc
Baltarusija	69,66	123,85	77,79	69,66 ₂₀₀₄	123,85 ₂₀₁₃	94,04	6,63
Estija	28,12	26,18	-6,91	22,92 ₂₀₀₄	29,62 ₂₀₀₈	25,93	-0,28
Jungtinė Karalystė	12,04	13,04	8,25	11,49 ₂₀₀₆	13,04 ₂₀₁₃	12,21	0,94
Latvija	16,17	12,96	-19,85	11,01 ₂₀₁₀	18,58 ₂₀₀₈	14,56	-1,21
Lenkija	50,37	43,71	-13,22	42,17 ₂₀₀₉	54,84 ₂₀₀₇	48,20	-1,29
Lietuva	28,58	22,55	-21,09	13,01 ₂₀₀₉	32,28 ₂₀₀₆	23,84	0,12
Nyderlandai	79,18	77,89	-1,62	77,34 ₂₀₀₆	80,88 ₂₀₁₁	78,88	-0,15
Rusija	34,51	59,47	72,32	34,05 ₂₀₀₅	59,47 ₂₀₁₃	45,35	6,28
Vokietija	52,20	66,74	27,86	52,20 ₂₀₀₄	68,48 ₂₀₁₁	61,84	2,80

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Pakankamai aukštas apsirūpinimo kiauliena lygis yra Vokietijoje, kuri užima 3 vietą iš analizuojamų šalių pagal šį kriterijų. Vidutiniškai analizuojamu laikotarpiu vienam Vokietijos gyventojui atiteko 61,84 kg kiaulienos. Šalies apsirūpinimo kiauliena lygis analizuojamu laikotarpiu didėjo ir bendras prieaugis per 2004 – 2013 metus sudarė 27,9 proc. Vidutiniškai per metus apsirūpinimo kiauliena lygis Vokietijoje didėjo 2,8 proc.

Blogiausiai apsirūpinta kiauliena yra Jungtinė Karalystė, kurioje 2004 – 2013 metais vienam gyventojui vidutiniškai atiteko 12,21 kg kiaulienos. Šalies apsirūpinimo kiauliena lygis analizuojamu laikotarpiu nežymiai didėjo. Vidutiniškai per metus augimas siekė 0,94 proc. Tokiu būdu bendrai per 2004 – 2013 metus apsirūpinimo lygis išaugo 8,3 proc.

Pakankamai mažas apsirūpinimo kiauliena lygis yra Baltijos šalyse, ypač Latvijoje ir Lietuvoje, kurios pagal šį kriterijų 2013 metais atitinkamai užėmė 9 ir 7 vietą. Latvijoje vidutiniškai šalies gyventojui atitenka 14,56 kg. kiaulienos. Analizuojamu laikotarpiu apsirūpinimo lygis šalyje mažėjo. Bendras sumažėjimas per 2004 – 2013 metus sudarė net 20 proc. Lietuvoje situacija yra

šiek tiek geresnė, nes vienam gyventojui vidutiniškai atitenka 23,8 kg. kiaulienos, kas yra 9 kg. daugiau, nei Latvijoje. Tačiau reikia pažymėti, kad analizuojamu laikotarpiu apsirūpinimo kiauliena lygis šalyje taip pat mažėjo (20 proc.). Mažėjantį apsirūpinimo lygį nulėmė tai, kad Lietuva pagal šį kriterijų 2008 metais iš 6 persikėlė į 7 vietą ir liko joje iki analizuojamo laikotarpio pabaigos.

Be apsirūpinimo kiauliena rodikliu, svarbu įvertinti, kaip analizuojamu laikotarpiu šalyse kito kiaulienos gamybos apimtis (žr. 17 lentelę).

17 lentelė

Kiaulienos gamybos pokyčiai 2004 -2013 metais, proc.

Šalis	2004	2013	Pokytis 2013 – 2004, p. p.	Min	Max	Vidurkis
Baltarusija	3,17	7,29	4,12	2,43 ₂₀₀₅	10,12 ₂₀₀₆	5,95
Estija	6,72	13,76	7,04	-22,30 ₂₀₀₉	13,76 ₂₀₁₃	0,08
Jungtinė Karalystė	0,78	1,00	0,23	-2,62 ₂₀₀₉	7,23 ₂₀₁₀	1,60
Latvija	6,05	9,30	3,24	-39,21 ₂₀₀₉	9,30 ₂₀₁₃	-1,63
Lenkija	-8,15	-0,65	7,51	-14,82 ₂₀₀₉	8,28 ₂₀₁₀	-1,88
Lietuva	6,39	13,88	7,50	-45,39 ₂₀₀₉	32,32 ₂₀₁₀	-0,62
Nyderlandai	2,74	-1,86	-4,60	-3,24 ₂₀₀₉	4,57 ₂₀₁₁	0,45
Rusija	0,89	5,34	4,45	-1,69 ₂₀₀₅	11,19 ₂₀₀₈	5,67
Vokietija	1,62	0,27	-1,34	-2,48 ₂₀₁₂	6,93 ₂₀₀₇	2,62

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš pateiktos lentelės matyti, kad daugelyje analizuojamų šalių kiaulienos gamybos apimtys 2004 – 2013 metais didėjo. Išimtį sudarė tik Latvija, Lietuva ir Lenkija, kur kiaulienos gamybos apimtis vidutiniškai mažėjo nuo 0,6 proc. iki 1,9 proc. Beveik visuose ES šalyse, išskyrus Vokietiją, 2009 metais fiksuojamas didžiausias kiaulienos gamybos sumažėjimas per visą analizuojamą laikotarpį. Tam įtakos turėjo 2009 metais Europoje vyravusi krizė, dėl kurios mažėjo vartojimas tiek šalių viduje, tiek pardavimai į užsienį. Sumažėjęs vartojimas privertė didžiąją dalį šalių sumažinti kiaulienos gamybos apimtis. Tačiau reikia pažymėti, kad 2010 – 2011 metais prasidėjus ekonomikos atsigavimui, daugelyje šalių (Lietuvoje, Nyderlanduose, Lenkijoje ir Jungtinėje Karalystėje) kiaulienos gamybos apimtys didėjo daugiausiai per analizuojamą laikotarpį.

Sparčiausiai kiaulienos gamybos apimtys didėjo Baltarusijoje (6 proc.) ir Rusijoje (5,7 proc.). Tam įtakos turėjo sparti žemės ūkio plėtra šiose šalyse analizuojamu laikotarpiu. Vokietija taip pat pasižymėjo pakankamai dideliu kiaulienos gamybos prieaugiu. Vidutiniškai augimo tempai sudarė 2,62 proc. per metus. Tačiau reikia pažymėti, kad lyginant 2004 ir 2013 metų augimo tempus, 2013 metais kiaulienos gamybos augimas Vokietijoje sumažėjo 1,34 p. p.

Vidutiniškai didžiausias kiaulienos gamybos apimčių sumažėjimas analizuojamu laikotarpiu buvo Lenkijoje. Iš pateiktos lentelės matyti, kad vidutiniškai kiaulienos gamybos apimtys sumažėjo šalyje 1,9 proc. Latvijoje kiaulienos gamybos apimčių sumažėjimas yra panašus

ir vidutiniškai per metus sudaro 1,6 proc. Tačiau reikia atkreipti dėmesį, į tai, kad lyginant 2004 ir 2013 metų kiaulienos gamybos augimo tempus, jie išaugo 3,24 proc.

Lietuvoje kiaulienos gamybos apimtys analizuojamu laikotarpiu vidutiniškai taip pat mažėjo. Sumažėjimas buvo nežymus ir sudarė 0,62 proc. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad 2013 metais Lietuvoje kiaulienos augimo tempai buvo 7,5 proc. didesni, nei 2004 metais. Be to 2013 metais Lietuvos kiaulienos gamybos apimčių augimas buvo didžiausias iš visų analizuojamų šalių ir pagal šį kriterijų Lietuvai atiteko pirmoji vieta.

Ypatingai svarbų vaidmenį kiaulienos sektoriaus konkurencingumui vaidina kiaulienos supirkimo kaina. 18 lentelėje pateikti duomenys apie 2004 – 2013 metais vidutines kiaulienos supirkimo kainas.

18 lentelė

Kiaulienos supirkimo kaina 2004 - 2013 metais, eur/100 kg

Šalis	2004	2013	Pokytis 2013 – 2004, proc.	Min	Max	Vidurkis	Vidutinis augimo tempas, proc.
Baltarusija	13,79	94,16	582,94	13,79 ₂₀₀₄	94,16 ₂₀₁₃	36,01	27,90
Estija	143,33	173,90	21,33	138,06 ₂₀₀₅	173,90 ₂₀₁₃	150,97	2,33
Jungtinė Karalystė	152,22	188,93	24,12	147,40 ₂₀₀₆	188,93 ₂₀₁₃	160,80	2,50
Latvija	144,37	184,13	27,54	142,89 ₂₀₁₀	184,13 ₂₀₁₃	158,96	3,09
Lenkija	143,58	174,33	21,42	128,24 ₂₀₀₇	174,68 ₂₀₁₂	147,37	2,74
Lietuva	155,64	177,68	14,16	139,63 ₂₀₀₇	177,68 ₂₀₁₃	156,31	1,92
Nyderlandai	130,71	157,53	20,52	123,91 ₂₀₀₇	157,53 ₂₀₁₃	138,15	2,45
Rusija	69,22	126,81	83,20	69,22 ₂₀₀₄	147,28 ₂₀₁₂	110,00	7,72
Vokietija	144,68	174,32	20,49	139,42 ₂₀₀₇	174,32 ₂₀₁₃	154,19	2,44

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš pateikto paveikslo matyti, kad vidutinė kiaulienos supirkimo kaina analizuojamose šalyse yra labai skirtinga ir vidutiniškai svyruoja nuo 36,01 eurų Baltarusijoje iki 160,8 eurų Jungtinėje Karalystėje. ES šalyse kiaulienos supirkimo kainos yra labai panašios, tuo tarpu Rusijoje ir Baltarusijoje yra žymiai mažesnės. Vis dėl to reikia pažymėti, kad šiose šalyse kiaulienos supirkimo kaina didėja sparčiausiai ir artėja prie ES šalių rodiklių. Rusijoje kiaulienos supirkimo kaina analizuojamu laikotarpiu kasmet vidutiniškai didėjo net 7,72 proc., o Baltarusijoje – net 27,9 proc. Bendrai Rusijoje 2013 metais kiaulienos supirkimo kaina buvo dvigubai didesnė, nei 2004 metais, o Baltarusijoje kainos augimas sudarė net 9 kartus. Sparčiam kainų augimui Rusijoje ir Baltarusijoje gali turėti spartūs infliacijos tempai šiose šalyse, brangstančios žaliavos ir pan.

Po Rusijos ir Baltarusijos pagal kainų lygį išsirikuoja Nyderlandai, kur analizuojamu laikotarpiu vidutinė kiaulienos supirkimo kaina sudarė 138,15 eurų už 100 kg. Šalis pasižymi dideliais kiaulienos gamybos mastais ir apsirūpinimo lygiu. Tai reiškia, kad šalyje kiaulininkystės

sektoriuje yra didelė pasiūla, kuri savo ruožtu sudaro sąlygas formuotis mažesnei vidutinei kainai, nei kitose Europos šalyse.

Didžiausia kiaulienos supirkimo kaina iš analizuojamų šalių yra Jungtinėje Karalystėje. 2004 – 2013 metais šioje šalyje už 100 kg kiaulienos vidutiniškai mokėta 160,8 eurų. Šioje šalyje apsirūpinimo kiauliena lygis yra vienas mažiausias, maža kiaulienos pasiūla vietinėje rinkoje formuoja didesnę jos supirkimo kainą. Pažymėtina, kad Jungtinėje Karalystėje ir taip viena didžiausių kainų analizuojamu laikotarpiu išaugo ketvirtadaliu. Vidutiniškai per metus kaina didėjo 2,5 proc.

Pakankamai aukšta vidutinė kiaulienos supirkimo kaina yra Latvijoje (158,96 eurų) ir Lietuvoje (156,331 eurų). Pagal apsirūpinimo kiauliena rodiklį šios šalys taip pat yra sąrašo gale, atitinkamai kiaulienos supirkimo kaina čia yra didesnė. 2003 – 2014 metais kaina didėjo abejose šalyse, tačiau Latvijoje kainos augimas buvo spartesnis nei Lietuvoje ir sudarė net 27,5 proc., tuo tarpu, kai Lietuvoje augimas buvo mažiausias iš visų analizuojamų šalių ir sudarė 14,16 proc.

Vertinant šalių kiaulininkystės sektorių konkurencingumą tarptautiniu mastu, ypatingai svarbu įvertinti tarptautinės prekybos kiauliena lygį (žr. 19 lentelę).

19 lentelė

Užsienio prekybos kiauliena lygis 2004 – 2013 metais, proc.

Šalis	2004	2013	Pokytis 2013 – 2004, p. p.	Min	Max	Vidurkis	Vidutinis augimo tempas, p. p.
Baltarusija	-0,93	-2,70	-1,77	-5,03 ₂₀₁₂	0,90 ₂₀₀₇	-1,86	-0,20
Estija	-19,22	-37,85	-18,63	-52,85 ₂₀₁₁	-19,22 ₂₀₀₄	-36,05	-2,07
Jungtinė Karalystė	-41,54	-20,55	20,99	-52,27 ₂₀₀₆	-20,55 ₂₀₁₃	-36,67	2,33
Latvija	-45,33	-94,89	-49,57	-156,73 ₂₀₁₁	-45,33 ₂₀₀₄	-97,22	-5,51
Lenkija	6,52	22,84	16,32	4,95 ₂₀₀₉	22,84 ₂₀₁₃	11,18	1,81
Lietuva	-21,37	-67,80	-46,43	-160,73 ₂₀₁₁	-20,88 ₂₀₀₅	-70,48	-5,16
Nyderlandai	37,63	39,28	1,65	35,57 ₂₀₀₆	43,25 ₂₀₀₇	39,38	0,18
Rusija	-52,85	-27,24	25,62	-58,54 ₂₀₀₆	-27,24 ₂₀₁₃	-44,45	2,85
Vokietija	-5,33	13,75	19,08	-5,33 ₂₀₀₄	13,75 ₂₀₁₃	6,12	2,12

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš 19 lentelės matyti, kad daugelyje šalių užsienio prekybos kiauliena lygis yra neigiamas. Tai parodo, kad jose kiaulienos importas yra didesnis, nei eksportas. Išimčių sudaro tik Vokietija, Nyderlandai ir Lenkija, kur kiaulienos eksportuojama daugiau nei importuojama. Tam įtakos turi aukšti kiaulienos gamybos lygiai šiose šalyse. Labiausiai išsiskiria Nyderlandai, kur skirtumas tarp kiaulienos eksporto ir importo sudaro beveik 40 proc. nuo kiaulienos gamybos apimčių. Lenkijoje ir Vokietijoje šis rodiklis yra kuklesnis ir sudaro atitinkamai tik 11,2 proc. ir 6,12 proc. Šiose šalyse užsienio prekybos kiauliena lygis analizuojamu laikotarpiu didėjo, kas parodo augantį šių šalių

konkurencingumą. Ypatinga svarbu atkreipti dėmesį į Vokietiją, kur analizuojamo laikotarpio pradžioje dominavo kiaulienos importas ir importas viršijo eksportą net 5,3 proc. nuo kiaulienos gamybos apimčių šalyje. Tačiau 2004 – 2013 metais sparčiais tempais didėjant rodikliui, situacija iš esmės pasikeitė ir 2013 metais užsienio prekybos lygis Vokietijoje siekė 13,8 proc.. Tokiu būdu Vokietijai pagal šį kriterijų atiteko 3 vieta po Nyderlandų ir Lenkijos.

Didžiausią neigiamą užsienio prekybos kiauliena saldo turi Latvija, kur 2004 – 2013 metų laikotarpiu vidutiniškai saldo sudarė net 97,2 proc. nuo kiaulienos gamybos apimčių. Per analizuotą laikotarpį rodiklis išaugo beveik dvigubai. Tam įtakos turėjo mažėjantys kiaulienos gamybos apimtys ir apsirūpinimo lygis šalies viduje. Šiek tiek mažesnis skirtumas tarp kiaulienos importo ir eksporto yra Lietuvoje, kur vidutiniškai importas viršijo eksportą 70 proc. nuo kiaulienos gamybos apimčių. Mažėjant gamybos apimtims ir apsirūpinimo lygiui, rodiklis išaugo beveik trigubai.

Apibendrinant šalių konkurencingumo analizę pagal skirtingus kriterijus, galima apskaičiuoti vidutinį šalių kiaulienos sektoriaus konkurencingumo reitingą (žr. 20 lentelę).

20 lentelė

Šalių kiaulininkystės sektoriaus vidutinis konkurencingumo reitingas 2004 – 2013 metais

Šalis	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Vidurkis
Baltarusija	2,5	2,5	1,5	2,8	2,3	1,8	2,8	2,3	2,3	2,5	2,3
Nyderlandai	2,5	2,5	3,8	3,3	2,8	2,8	3,5	2,5	3,0	3,8	3,0
Estija	4,3	6,3	6,8	5,3	4,5	6,5	6,3	7,3	6,0	4,8	5,8
Lenkija	5,0	4,0	2,8	4,5	5,0	4,5	3,3	4,3	5,8	5,3	4,4
Vokietija	5,0	4,5	5,0	3,5	4,3	3,3	4,8	4,8	4,8	4,5	4,4
Lietuva	5,8	4,5	5,5	6,8	8,3	8,3	6,0	5,3	6,5	5,8	6,3
Rusija	5,8	5,8	4,5	4,0	3,8	3,5	4,0	3,5	3,5	4,3	4,3
Latvija	6,3	6,5	8,0	7,3	7,8	8,0	8,3	8,5	7,8	7,3	7,6
Jungtinė Karalystė	8,0	8,5	7,3	7,5	5,5	6,5	6,3	6,8	6,5	7,0	7,0

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš pateiktos lentelės matyti, kad didžiausią konkurencingumo reitingą turi Baltarusijos kiaulininkystės sektorius. Analizuojamu laikotarpiu vidutinis konkurencingumo reitingas šioje šalyje sudarė 2,3. Daugiausiai įtakos tokiam geram įvertinimui turi aukštas apsirūpinimas kiauliena ir žemos kiaulienos supirkimo kainos. Pagal šiuos kriterijus šalis užėmė pirmą vietą beveik per visą analizuotą laikotarpį. Pagal gamybos prieaugio ir užsienio lygio rodiklius Baltarusijai atiteko žemesnės vietos, tačiau reikia pažymėti, kad ne karto šalis nenusileido žemiau 5 vietos. Vertinant Baltarusijos kiaulienos sektoriaus konkurencingumo reitingo dinamiką, matyti, kad nors analizuojamu laikotarpiu rodiklis nežymiai svyravo, tačiau 2013 metais rodiklio reikšmė atitiko 2004 metų reikšmę.

Antroji vieta atitenka Nyderlandams, kur vidutinis kiaulienos sektoriaus konkurencingumo reitingas analizuojamu laikotarpiu sudarė 3. Lemiamą įtaką aukštam šalies kiaulienos sektoriaus įvertinimui turėjo didelės kiaulienos eksporto apimtys ir aukštas apsirūpinimo kiauliena lygis. Vertinant Nyderlandų reitingo dinamiką matyti, kad kiaulienos sektoriaus konkurencingumas šalyje sumažėjo, nes rodiklis 1,3 punktais. Tam įtakos turėjo mažėjantys kiaulienos gamybos apimtys.

Po Nyderlandų išsirikiuoja Rusija, kurios vidutinis konkurencingumo reitingas analizuojamu laikotarpiu sudarė 4,3. Palyginus su Nyderlandais tai yra net 1,3 punktais daugiau. Didžiausią įtaką aukštam šalies rodikliui turėjo žemos kiaulienos supirkimo kainos ir pakankamai didelis kiaulienos gamybos prieaugis. Svarbu pažymėti, kad analizuojamu laikotarpiu rodiklis pagerėjo, sumažėjęs 1,5 punktu. Rodiklio gerėjimui įtakos turėjo augančios kiaulienos gamybos apimtys ir apsirūpinimo kiauliena lygis, bei gerėjantis užsienio prekybos kiauliena saldo.

Blogiausiais kiaulienos sektoriaus konkurencingumas yra Jungtinėje Karalystėje ir Latvijoje. Jungtinėje Karalystėje vidutinis sektoriaus konkurencingumo reitingas analizuojamu laikotarpiu sudaro 7. Tam įtakos turi nepakankamai šalies įvertinimas pagal visus kriterijus. Tačiau reikia pažymėti, kad pagerėjus užsienio prekybos ir apsirūpinimo lygiu, bendras kiaulienos sektoriaus konkurencingumo reitingas Jungtinėje Karalystėje sumažėjo 1 punktu, t. y. konkurencingumas išaugo.

Latvijai atitenka paskutinė vieta iš analizuojamų šalių, nes vidutinis šalies kiaulienos sektoriaus konkurencingumo reitingas yra net 7,6. Blogą Latvijos kiaulininkystės sektoriaus poziciją nulemia aukštos kiaulienos supirkimo kainos, labai didelės importo apimtys ir menkas apsirūpinimo kiauliena lygis. Neigiamai vertinamas ir tas faktas, kad dėl analizuojamu laikotarpiu pablogėjusių visų rodiklių, šalies konkurencingumo reitingas išaugo vienu punktu.

Lietuvos kiaulininkystės sektoriui atitenka 7 vieta iš analizuojamų šalių. Vidutinis šalies kiaulininkystės sektoriaus konkurencingumo reitingas analizuojamu laikotarpiu buvo 6,3. Tam įtakos turėjo nepakankamas apsirūpinimo lygis, aukštos kiaulienos supirkimo kainos ir didelis kiaulienos importas. Analizuojamu laikotarpiu vidutinis Lietuvos kiaulienos sektoriaus konkurencingumo reitingas svyravo nuo 4,5 iki net 8,3. Ypatingai didelis rodiklis ir atitinkamai mažas šalies kiaulienos sektoriaus konkurencingumas buvo 2008 – 2009 metais (žr. 21 lentelę). Tam įtakos labiausiai turėjo tuomet vyravusi krizė, dėl kurios smarkiai nukentėjo šalies žemės ūkis.

21 lentelė

Lietuvos kiaulininkystės sektoriaus konkurencingumo reitingas

Kriterijai	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pagal gamybos prieaugį	2	1	5	9	9	9	1	1	5	1
Pagal apsirūpinimo lygį	6	6	6	6	7	7	7	7	7	7
Pagal kainų lygį	9	6	6	6	8	8	8	5	6	7
Pagal užsienio prekybos lygį	6	5	5	6	9	9	8	8	8	8

Vidutinis reitingas	5,8	4,5	5,5	6,8	8,3	8,3	6,0	5,3	6,5	5,8
---------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš 16 lentelės matyti, kad pradėjus atsigaivinti po krizės kiaulienos gamybos apimtys pradėjo sparčiai didėti, o didesnė kiaulienos pasiūla sumažino supirkimo kainas. Tokiu būdu Lietuvos kiaulienos sektoriaus konkurencingumas pradėjo gerėti.

Apibendrinant galima teigti, kad Lietuvos kiaulininkystės sektoriaus konkurencingumas yra nepakankamas ir šaliai atitenka tik 7 vieta iš analizuojamų šalių. Maža šalies kiaulininkystės konkurencingumą nulemia nepakankamas apsirūpinimas ir kaip rezultatas didelės importo apimtys. Dėl ekonominės krizės, kuri smarkiai paveikė šalies žemės ūkį, 2008 – 2009 metais kiaulininkystės sektoriaus konkurencingumas buvo mažiausias, tačiau pradėjus sektoriui atsigaivinti po krizę, reitingas atsistatė į 2004 metų lygį. Kadangi faktiškai kiaulininkystės sektoriaus konkurencingumas nepakito, galima teigti, kad hipotezė nepasitvirtino.

2.3.3 Grūdų sektoriaus konkurencingumo vertinimas

Grūdų sektoriaus rezultatyvumas ir konkurencingumas didele dalimi priklauso nuo nenuspėjamų klimato pokyčių, kurie lemia grūdų derlių, o priklausanti nuo derliaus pasiūla reguliuoja rinkos kainas. Dėl šios priežasties grūdų sektoriaus konkurencingumas yra labiausiai kintantis iš visų darbe analizuotų sektorių, nes grūdų derlius greitai kinta per trumpalaikį laikotarpį, priešingai nei melžiamų karvių ar auginamų kiaulių skaičius.

Pradedant analizuoti grūdų sektoriaus konkurencingumą, tikslinga palyginti šalis pagal apsirūpinimą grūdais (žr. 22 lentelę).

22 lentelė

Apsirūpinimo grūdais lygis (kg vienam gyventojui) 2004 – 2013 metais

Šalis	2004	2013	Pokytis 2013 – 2004, proc.	Min	Max	Vidurkis	Vidutinis augimo tempas, proc.
Baltarusija	718,63	803,25	11,78	615,06	974,75	798,83	2,53
Estija	445,09	738,92	66,02	445,09	747,95	599,35	7,77
Jungtinė Karalystė	369,18	313,35	-15,12	307,35	394,37	341,31	-1,27
Latvija	465,40	962,88	106,89	465,40	1.038,97	716,39	10,31
Lenkija	775,98	738,45	-4,84	570,69	782,11	715,91	0,13
Lietuva	841,26	1.505,70	78,98	564,71	1.550,32	1.043,58	10,60
Nyderlandai	118,30	108,64	-8,16	99,19	126,70	112,38	-0,38
Rusija	541,23	644,80	19,14	427,17	757,70	587,19	5,58
Vokietija	619,12	582,26	-5,95	493,62	619,12	560,16	-0,18

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš pateiktos lentelės matyti, kad apsirūpinimas grūdais analizuojamose šalyse 2004 – 2013 metais vidutiniškai svyravo nuo 112,7 kg vienam gyventojui Nyderlanduose iki 1043,58 kg Lietuvoje. Daugelyje šalių apsirūpinimas grūdais analizuojamu laikotarpiu didėjo. Išimtį sudaro tik Vokietija, Nyderlandai ir Jungtinė Karalystė. Ypatingai didele dalimi apsirūpinimas grūdais sumažėjo Jungtinėje Karalystėje, kur kasmet vidutiniškai mažėjant rodikliui 1,3 proc. bendras sumažėjimas per 2004 – 2013 metus sudarė 15,12 proc.

Didžiausias apsirūpinimas grūdais yra Lietuvoje. Beveik per visą analizuojamą laikotarpį (išskyrus 2006 metus) pagal šį kriterijų šaliai atiteko pirmoji vieta. Be to būtent Lietuvos apsirūpinimo grūdais lygis analizuojamu laikotarpiu didėjo daugiausiai. Vidutinis metinis augimo tempas sudarė net 10,6 proc. Aukštam apsirūpinimo grūdais lygiui Lietuvoje įtakos turi palankios gamtinės sąlygos ir ilgametė grūdų auginimo ir perdirbimo patirtis. Analizuojamu laikotarpiu Lietuvos grūdų augintojai reagavo į pasaulyje išaugusią grūdų paklausą ir pakankamai mažą jų pasiūlą ir didino apsejamų plotus daugiau nei 10 proc. Visa tai didino grūdų derlių, o kartu ir apsirūpinimo rodiklį.

Kadangi panašias gamtines sąlygas ir ūkio struktūrą turi kaimyninės Baltarusija, Lenkija ir Latvija šiose šalyse apsirūpinimo grūdais lygis taip pat yra pakankamai aukštas. Latvijoje jis siekia 716,4 kg, o Lenkijoje – 715,9 kg. Tačiau tuo tarpu, kai Latvijoje ir Baltarusijoje grūdų sektorius buvo plėtojamas ir apsirūpinimas grūdais didėjo, Lenkijoje 2013 metais apsirūpinimas grūdais buvo 4,8 proc. mažesnis, nei 2004 metais.

Mažiausias apsirūpinimas grūdais yra Nyderlanduose (112,38 kg) ir Jungtinėje Karalystėje (341,3 kg). Abejose šalyse apsirūpinimo grūdais lygis analizuojamu laikotarpiu mažėjo. Tam įtakos turi nepakankamai geros klimatinės sąlygos ir kitokio pobūdžio ūkio struktūra.

Kadangi grūdų derlius labai priklauso nuo oro sąlygų, skirtingais metais jų derlius labai smarkiai kinta. 23 lentelėje pateikti duomenys apie grūdų derliaus pasikeitimus 2004 – 2013 metais.

23 lentelė

Grūdų derliaus pokyčiai 2004 -2013 metais, proc.

Šalis	2004	2013	Pokytis 2013 – 2004, p. p.	Min	Max	Vidurkis
Baltarusija	28,76	-17,60	-46,36	-17,88	28,76	4,83
Estija	20,25	-1,58	-21,83	-22,34	42,02	8,64
Jungtinė Karalystė	1,99	2,60	0,61	-10,97	27,50	-0,29
Latvija	13,63	-8,27	-21,91	-13,69	50,46	9,37
Lenkija	26,70	-0,31	-27,01	-19,13	26,70	2,87
Lietuva	8,65	-3,90	-12,55	-33,91	62,40	8,94
Nyderlandai	0,32	-0,16	-0,49	-10,70	27,12	0,01
Rusija	16,22	30,32	14,10	-37,18	54,43	6,58
Vokietija	29,60	5,20	-24,40	-11,48	29,60	2,74

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš pateiktos lentelės matyti, kad vidutiniškai didžiausi grūdų derliaus augimo tempai yra Baltijos šalyse. Vidutinis šalių grūdų derliaus augimo tempas yra labai panašus ir svyruoja nuo 8,64 Estijoje iki 9,37 Latvijoje. Panašūs derliaus augimo tempai Baltijos šalyse yra sąlygoti mažų šalių atstumu ir panašiu oru. Reikia pažymėti, kad nors vidutiniškai grūdų derlius šalyse didėjo, tačiau 2004 metais grūdų derlius didėjo, o 2013 metais – mažėjo. Estijoje ir Latvijoje skirtumas siekė net 22 p. p. Lietuvoje buvo mažesnis ir sudarė 12,6 p. p. 2013 metais grūdų derlius mažėjo, nes 2012 metai buvo itin vaisingi dėl palankaus oro ir buvo pasiektas grūdų derliaus rekordas.

Pakankamai dideliais tempais didėjo grūdų derlius Rusijoje. Vidutiniškai metinis augimas siekė 6,6 proc. O lyginant 2004 ir 2013 metų derliaus prieaugį skirtumas sudarė net 14,1 p. p. Grūdų derliaus didėjimui turi įtakos tas faktas, kas Rusijoje kasmet didinami grūdais apsėjami plotai.

Vertinant grūdų sektoriaus konkurencingumą, svarbu lyginti jo supirkimo kainas analizuojamose šalyse (žr. 24 lentelę).

24 lentelė

Vidutinė grūdų supirkimo kaina 2004 - 2013 metais, eur/100 kg

Šalis	2004	2013	Pokytis 2013 – 2004, proc.	Min	Max	Vidurkis	Vidutinis augimo tempas, proc.
Baltarusija	1,04	11,84	1.039,15	1,04	11,84	3,74	38,97
Estija	11,17	21,07	88,63	9,77	21,07	15,28	11,06
Jungtinė Karalystė	12,67	21,95	73,24	10,62	23,83	16,75	9,69
Latvija	10,21	18,42	80,41	8,85	21,29	15,16	10,72
Lenkija	10,42	19,00	82,34	9,12	21,38	15,45	10,94
Lietuva	10,48	17,94	71,18	9,48	21,22	15,52	9,43
Nyderlandai	11,05	19,48	76,29	9,70	22,40	15,44	11,29
Rusija	5,41	12,07	123,01	4,46	12,07	8,00	11,31
Vokietija	11,81	20,26	71,55	9,35	21,87	15,77	10,23

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš pateiktos lentelės matyti, kad mažiausia grūdų supirkimo kaina yra Baltarusijoje (3,74 eurų) ir Rusijoje (8 eurai), o didžiausia Jungtinėje Karalystėje (16,75 eurų). Nors Rusijoje ir Baltarusijoje vidutinės grūdų supirkimo kainos vidutiniškai yra mažiausios, analizuojamu laikotarpiu jos didėjo sparčiausiai. Baltarusijoje augimas sudarė daugiau kaip 10 kartų, o Rusijoje kainos augo daugiau nei du kartus. Jungtinėje Karalystėje grūdų supirkimo kainos taip pat didėjo pakankamai sparčiais tempais. Vidutinis metinis kainų augimo tempas sudarė net 9,7 proc. Lyginant 2013 metų kainas su 2004 metais, matyti, kad Jungtinėje Karalystėje prieaugi sudarė net 73,2 proc. Lemiamą įtaką kainų augimui Jungtinėje Karalystėje turėjo grūdų derliaus mažėjimas ir kartu su juo mažėjanti grūdų pasiūla vietinėje rinkoje.

Bendrai vertinant visų šalių grūdų supirkimo kainų tendencijas, matyti, kad visose analizuojamose šalyse grūdų supirkimo kainos didėjo. Bendras augimas visose šalyse buvo didesnis už 70 proc. Tam įtakos turi pasaulyje išaugusi grūdų paklausa ir santykinai maža jų pasiūla.

Nors Lietuvoje grūdų supirkimo kaina taip pat didėjo, tačiau augimas buvo mažiausias iš visų analizuojamų šalių. Mažesniai kainų augimai įtakos turėjo sparčiai didėjanti grūdų pasiūla. Tokiu būdu 2013 metais pagal grūdų supirkimo kainą Lietuva buvo trečioje vietoje po Baltarusijos ir Rusijos, o tarp ES šalių Lietuvoje buvo mažiausia grūdų supirkimo kaina.

Vertinant grūdų sektoriaus konkurencingumą tarptautiniu mastu, svarbu įvertinti užsienio prekybos grūdais lygį analizuojamose šalyse (žr. 25 lentelę).

25 lentelė

Užsienio prekybos grūdais lygis 2004 – 2013 metais, proc.

Šalis	2004	2013	Pokytis 2013 – 2004, p. p.	Min	Max	Vidurkis	Vidutinis augimo tempas, proc.
Baltarusija	-8,87	-0,70	8,17	-10,98	-0,70	-5,29	0,91
Estija	-20,24	34,07	54,31	-20,24	34,07	15,47	6,03
Jungtinė Karalystė	3,02	-22,06	-25,08	-22,06	7,83	-1,89	-2,79
Latvija	0,45	50,30	49,85	0,45	59,79	35,76	5,54
Lenkija	-1,82	9,52	11,34	-6,74	9,52	0,93	1,26
Lietuva	14,26	45,16	30,90	14,26	45,16	31,73	3,43
Nyderlandai	-364,14	-475,68	-111,54	-575,87	-332,17	-453,43	-12,39
Rusija	3,71	18,94	15,23	3,71	30,04	17,10	1,69
Vokietija	8,06	8,96	0,90	2,61	12,55	7,60	0,10

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš pateiktos lentelės matyti, kad daugelyje šalių užsienio prekybos lygis yra teigiamas, t. y. grūdų eksportas viršija importą. Išimtį sudaro tik Nyderlandai, Jungtinė Karalystė ir Baltarusija, kur užsienio prekybos grūdais saldo yra neigiamas. Ypatingai didelis skirtumas tarp grūdų eksporto ir importo yra Nyderlanduose. Analizuojamu laikotarpiu Nyderlandų užsienio prekybos grūdais lygis sudarė net 453,4 proc. Toks mažas rodiklis nulemiamas santykinai mažų grūdų derliumi, tačiau didelių jų poreikių, nes kiti šalies žemės ūkio sektoriai yra labiau išvystyti ir jo prireikia pašarų gamybai.

Didžiausias užsienio prekybos grūdais saldo lyginant su grūdų derliumi yra Latvijoje (35,76 proc.) ir Lietuvoje (31,73 proc.). Latvijoje užsienio prekybos grūdais lygis analizuojamu laikotarpiu išaugo ne 49,85 p. p. Toks spartus rodiklio prieaugis byloja apie didėjanti šalies grūdų sektoriaus konkurencingumą tarptautiniu mastu. Lietuvoje užsienio prekybos grūdais lygis taip pat didėjo, tačiau augimas buvo mažesnis ir sudarė 30,9 p. p.

Didžiausias užsienio prekybos grūdais lygio prieaugis analizuojamu laikotarpiu buvo Estijoje, kur 2004 metais lygis buvo neigiamas dėl didesnio grūdų importo. Tačiau per analizuotą laikotarpį rodiklis Estijoje išaugo net 54,3 proc., nes žymiai padidėjo grūdų derlius ir kartu išaugo apsirūpinimas grūdais.

26 lentelėje pateiktas apibendrintas šalių grūdų sektoriaus konkurencingumo reitingas.

26 lentelė

Šalių grūdų sektoriaus vidutinis konkurencingumo reitingas 2004 – 2013 metais

Šalis	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Vidurkis
Vokietija	3,5	5,25	4,25	5,5	6,25	6	4,75	6,5	7	5,5	5,5
Baltarusija	3,75	5	3,75	4	3,5	4,5	4,25	3,25	3,25	5	4,0
Lenkija	3,75	5	5,75	4,75	7	3,75	5,25	5	6,25	5	5,2
Lietuva	4,25	3,75	5,5	2,75	3,75	2,5	4,25	2,75	2,75	3,25	3,6
Latvija	4,5	3	4,5	4	3,5	4,75	3,25	4,5	3	3,75	3,9
Estija	5	4	5,75	3,75	5,5	4,75	6	5,5	5,75	5,25	5,1
Rusija	5	5	3	4	2,75	4,5	5,25	2,75	3,5	3,25	3,9
Nyderlandai	7,25	6,5	6,25	8,75	6,5	7,5	7,25	9	7,75	7	7,4
Jungtinė Karalystė	8	7,5	6,25	7,5	6,25	6,75	4,75	5,75	5,75	7	6,6

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Iš pateiktos lentelės matyti, kad didžiausias grūdų sektoriaus konkurencingumas iš analizuojamų šalių yra Lietuvoje, nes vidutinis 2004 – 2013 metų reitingas siekia 3,6, o tai yra mažiausias rodiklis. Didžiausią įtaką aukštam reitingui turėjo šalies apsirūpinimo grūdais ir užsienio prekybos lygis, nes būtent pagal šiuos kriterijus šaliai skirti didžiausi įvertinimai (žr. 27 lentelę). Vidutinis Lietuvos grūdų sektoriaus reitingas analizuojamu laikotarpiu padidėjo 1 punktu ir iš 5 vietos persikėlė į 1. Tai parodo, kad šalies grūdų sektorius žymiai sustiprėjo. Lietuvos grūdų sektoriaus konkurencingumo augimui įtakos turėjo pagerėjusios šalies pozicijos pagal kainų lygį ir užsienio prekybos lygį.

27 lentelė

Lietuvos grūdų sektoriaus konkurencingumo reitingas

Kriterijai	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pagal gamybos prieaugį	7	4	9	1	6	1	8	3	5	7
Pagal apsirūpinimo lygį	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1
Pagal kainų lygį	5	6	9	6	6	6	6	5	3	3
Pagal užsienio prekybos lygį	4	4	1	3	2	2	2	2	2	2
Vidutinis reitingas	4,25	3,75	5,50	2,75	3,75	2,50	4,25	2,75	2,75	3,25

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės EUROSTATO ir Rusijos bei Baltarusijos statistikos departamentų pateiktais duomenimis

Antroji vieta atitenka Latvijai, kurios vidutinis konkurencingumo reitingas sudaro 3,9, kas yra 0,3 proc. punktais daugiau, nei Lietuvoje. Šalis atsilieka nuo Lietuvos pagal grūdų supirkimo kainas ir apsirūpinimo lygį.

Mažiausias grūdų sektoriaus konkurencingumas yra Nyderlanduose ir Jungtinėje Karalystėje. Šalys yra blogai vertinamos pagal visus kriterijus. Tačiau reikia pažymėti, kad Didžiosios Britanijos grūdų sektoriaus konkurencingumas analizuojamu laikotarpiu padidėjo, nes vidutinis reitingas sumažėjo 1 punktu.

Apibendrinant grūdų sektoriaus konkurencingumo analizę, galima teigti, kad šis sektorius Lietuvoje yra ypatingai stiprus. Šalis išsiskiria pagal visus sektoriaus kriterijus. Teigiamai vertinamas tas faktas, kad analizuojamu laikotarpiu didėjo šalies grūdų derlius, grūdų kainų augimas buvo nuosaikus, o užsienio prekybos lygis gerėjo. Visi šie rodiklių pasikeitimai teigiamai veikė šalies grūdų sektoriaus konkurencingumą ir perkėlė šalį iš 4 vietos 2004 metais į 1 vietą 2013 metais. Tai parodo, kad grūdų sektoriuje hipotezė pasitvirtino.

3. LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO SEKTORIŲ KONKURENCINGUMO PERSPEKTYVOS

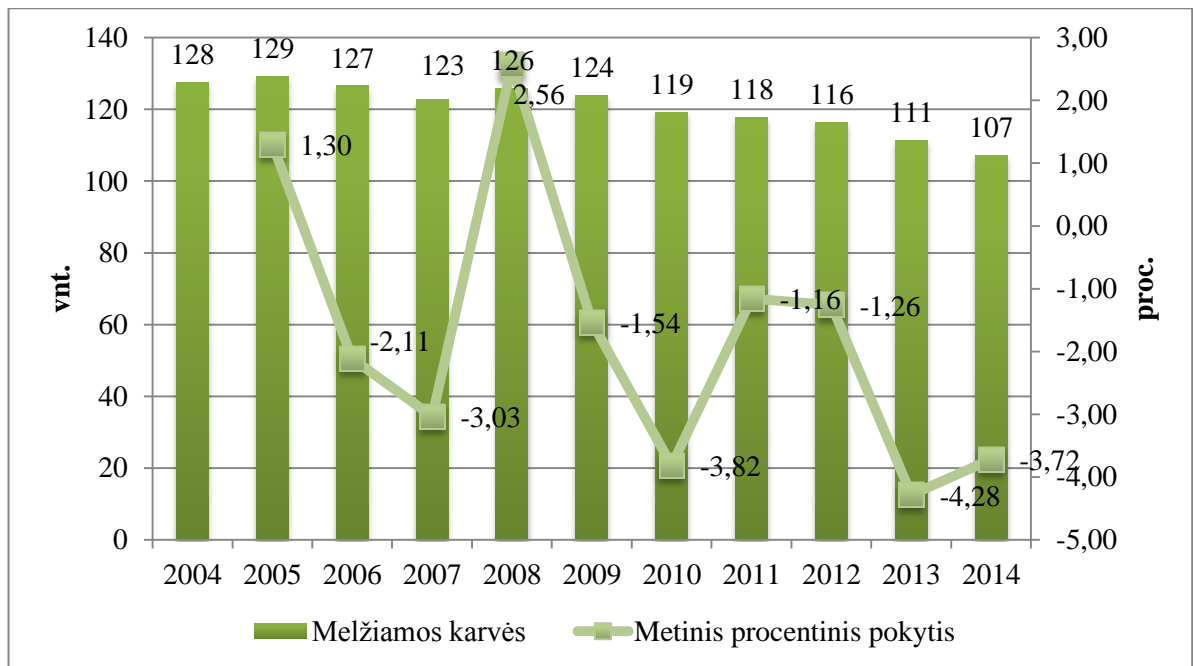
3.1 Pienininkystės sektoriaus konkurencingumo perspektyvų vertinimas

Pienininkystė – viena svarbiausių Lietuvos žemės ūkio šakų. Penktadalį visos Lietuvoje pagaminamos žemės ūkio produkcijos sudaro pienas ir pieno produktai. 2013 m. jiems teko daugiau nei ketvirtadalis visos maisto produktų ir gėrimų sektoriaus gamybos apimties, o jų eksportas per tą patį laikotarpį sudarė maždaug trečdalį viso maisto ir gėrimų eksporto. Dėl šių priežasčių pienininkystės sektoriaus konkurencingumas ir jo pokyčiai turi didelę reikšmę visam Lietuvos žemės ūkiui.

Atlikus Lietuvos pienininkystės sektoriaus konkurencingumo tyrimą, nustatyta, kad 2013 metais šalis atsidūrė 6 vietoje iš 9 analizuotų šalių, nors 2004 metais šalies pienininkystės sektoriui atiteko antroji vieta. Akivaizdu, kad šalies pienininkystės sektorius susilpnėjo. Pagrindinė priežastis lėmusi pieno sektoriaus konkurencingumo mažėjimą – apsirūpinimo pienu mažėjimas. Dėl šios priežasties augo vidutinė pieno supirkimo kaina ir didėjo pieno importas. Visi šie veiksniai neigiamai veikė šalies pienininkystės sektoriaus pozicijas tarptautinėje rinkoje. Siekiant geriau suprasti pienininkystės sektoriaus silpnėjimo priežastis, tikslinga nustatyti apsirūpinimo pienu mažėjimo priežastis.

Viena pagrindinių pieno gamybos apimčių mažėjimo priežasčių – mažėjantis karvių skaičius. Remiantis Lietuvos statistikos departamento pateiktais duomenimis Lietuvoje melžiamų karvių skaičius mažėja beveik kasmet. Bendras karvių mažėjimas analizuojamu laikotarpiu sudarė net 118,3 tūkst. vnt., kas sudaro net 27,3 proc. Vidutiniškai per metus melžiamų karvių skaičius šalyje mažėja 3,5 proc. Išimtį sudarė tik 2008 metai, kuomet per vienerius metus karvių skaičius Lietuvoje išaugo 1,4 proc. Melžiamų karvių skaičiaus mažėjimas gali būti siejamas su gyventojų skaičiaus mažėjimu šalyje, nes dėl to mažėja vidinė pieno pasiūla. Siekiant tai įvertinti tikslinga vertinti, kaip kinta karvių skaičiaus tenkantis 1000 šalies gyventojų (žr. 4 pav.).

Iš pateikto paveikslo matyti, kad karvių skaičiaus mažėjimas yra spartesnis, nei žmonių skaičiaus smukimas, todėl vidinės paklausos sumažėjimas nėra vienintelė karvių skaičiaus mažėjimo priežastis. Bendras rodiklio sumažėjimas per analizuotą laikotarpį sudarė 16 proc. Iš pateikto paveikslo matyti, kad melžiamų karvių skaičius tenkantis 1000 žmonių kasmet mažėja apie 1,7 proc. Nuo 2008 metų rodiklis mažėja kasmet. 2013 – 2014 metais karvių skaičius tenkantis 1000 gyventojų mažėja dar spartesniais tempais. Spartesnis pastarųjų metų rodiklio smukimas gali būti siejamas su pieno kainos smukimu tarptautinėje rinkoje. Dalis ūkių atsisako karvių auginimo, nes tai ekonomiškai tampa neefektyvu.

4 pav. Melžiamų karvių skaičius tenkantis 1000 gyventojų ir jo metinis procentinis pokytis 2004 – 2014 metų pradžioje, vnt. ir proc.

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės Lietuvos statistikos departamento pateiktais duomenimis

Įvertinus Lietuvos statistikos departamento duomenis apie pienininkystės sektoriaus struktūrą, paaiškėja, kad karvių skaičius mažėja tik smulkiuose ūkiuose, tuo tarpu stambūs ūkiai didina melžiamų karvių skaičių. Smulkūs ūkiai pasitraukia iš pienininkystės sektoriaus, nes jų pieno supirkimo kaina ekonomiškai nenaudinga. Svarbu pabrėžti, kad Lietuvos pieno perdirbimo sektorius pasižymi didele koncentracija, nes didžiąją dalį Lietuvos pieno produktų rinkos užima penki pagrindiniai pieno perdirbėjai – AB „Rokiškio sūris“, AB „Pieno žvaigždės“, AB „Žemaitijos pienas“, AB „Vilkyškių pieninė“ ir AB „Marijampolės pieno konservai“. Šiose įmonėse perdirbama 93 proc. viso šalyje supirkto pieno. Dėl didelės pieno perdirbėjų koncentracijos, mažėja žaliavinio pieno supirkimo kainos, kas savo ruožtu yra nenaudinga smulkiems ūkiams.

Sprendžiant smulkių ūkių pasitraukimo iš sektoriaus problemą, tikslinga skatinti smulkių ūkių kooperaciją. Lietuvoje jau ne vienerius metus aktyviai skatinama pieno ūkių kooperacija. 2007 – 2013 metų programiniame laikotarpyje buvo įgyvendinama valstybės pagalbos gamintojų kooperacijai plėtoti priemonė. Ši priemonė buvo skirta kooperacijos bendrovių įsisteigimui ir veiklai pirmaisiais penkeriais veiklos metais remti. Šiuo metu Lietuvos pieno sektoriuje veikiančios kooperacinės bendrovės ir kooperatyvai turi apie trečdalį žaliavinio pieno rinkos. Pažymėtina, kad ši dalis kasmet vis didėja: 2008 metais ši dalis sudarė 17,8proc. ir išaugo iki 30,5 proc. 2013 metais (Pečiuliauskas, 2014).

Vertinant pieno kooperatyvų patirtį ir veiklos perspektyvas Lietuvoje, reikia pažymėti, kad tūkstantį šiaurės rytų Lietuvos ūkininkų vienijantis kooperatyvas „Pieno putos“ sėkmingai sujungė pieno gamybos, supirkimo ir perdirbimo grandis, perdirba trečdalį savo superkamo pieno, gamina šviežius, natūralius produktus, kuriuos parduoda parduotuvėse ir turgeliuose. Kol kas šis kooperatyvas yra vienintelis, turintis savo pieno produktų gamyklą (Kol perkūnas netrenks, tol nesizėgnosime? 2014). Kitas kooperatinė bendrovė „Pienas LT“ 2013 metų viduryje pradėjo pieno perdirbimo gamyklos statybas. Projektui yra skirta parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonę. Keletas kooperatinių bendrovių ir kooperatyvų užsiima ne tik pieno supirkimu ir pardavimu, bet ir pačios perdirba nedidelę superkamo pieno dalį bei tiekia prekybos centrams pieno produktus (grietinę, varškę, sūrį, jogurtus ir kt.). Tokie pokyčiai parodo teigiamas tendencijas, tačiau kaip pažymi G. Pečiuliauskas (2014), daugelyje vakarų Europos šalių kooperatyvai turi 70–90 proc. žaliavinio pieno rinkos, valdo pieną perdirbančias įmones. Tai rodo, kad pienininkystės sektoriaus kooperavimo galimybės dar neišsemtos, kas pagrįstai leidžia manyti, kad šį procesą reikėtų palaikyti ir skatinti.

Lietuvos žemės ūkio ministerija, siekdama gerinti pieno gamintojų padėtį, juos skatina žalią pieną ir pieno produktus realizuoti tiesiogiai iš ūkio. Šiam tikslui įgyvendinti supaprastinta prekybos turguje ir tiesioginių pardavimų tvarka, sudarytos sąlygos pieno gamintojams prekiauti žaliu pienu prekybos tinkluose, ūkininkai skatinami dalyvauti konkursuose parduodant produktus viešosioms įstaigoms.

Visos valstybės ir ES pienininkystės sektoriaus skatinimo priemonės yra naudingos, tačiau reikia pažymėti, kad 2014 – 2015 metais įvykę pasikeitimai kelia grėsmę Lietuvos pienininkystei sektoriaus konkurencingumui ir kartu verčia ieškoti rimtesnių priemonių šalies pienininkystės sektoriaus stiprinimui. Dėl 2014 metais Rusijos Federacijos paskelbto embargo, Lietuva prarado didelę rinką, į kurią buvo eksportuojama didelė dalis šalies pieno ir jo gaminių. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis 2013 metais pieno produkcijos eksportas į Rusiją sudarė 25 proc., o 2014 metais ši dalis nusmuko iki 16,5 proc. Tikėtina, kad 2015 metais ši dalis dar sumažės, nes Rusijos draudimas įvežti ES prekes 2014 metais įsigaliojo tik rugpjūčio mėnesį. Be rinkos praradimo, ES vidinėje rinkoje Rusijos embargo sukėlė vidutinės pieno supirkimo kainos sumažėjimą, kas savo ruožtu neigiamai veikia pienininkystės ūkių veiklos efektyvumą.

Dar nenutylus Rusijos embargo pasekmėms, 2015 metų pavasarį panaikinta tris dešimtmečius Europoje galiojusi pieno kvotų sistema, t. y. ES pienininkystės sektorius nustojamas reguliuoti ir dabar kiekviena šalis galės pagaminti tiek pieno, kiek pajėgs, o kam ir kaip jis bus parduodamas kiekvienos šalies ūkininkų reikalas. Kol kas iki galo neaišku, koku būdu pieno kvotų naikinimas paveiks Lietuvos pienininkystės sektorių, tačiau yra aišku, kad padidėjus pieno kiekiui bendroje ES rinkoje, galės dar labiau sumažėti pieno supirkimo kainos. Dėl pieno supirkimo kainų

mažėjimo, dalis smulkių pieno ūkių bus priversta bankrutuoti, tačiau tikėtina, kad išgyvenę ūkiai turės puikias sąlygas plėstis, nes pieno produktų paklausa tiek pačioje ES, tiek pasaulyje dėl didėjančių pajamų ir gyventojų skaičiaus daugelyje regionų augimo turi teigiamas tendencijas.

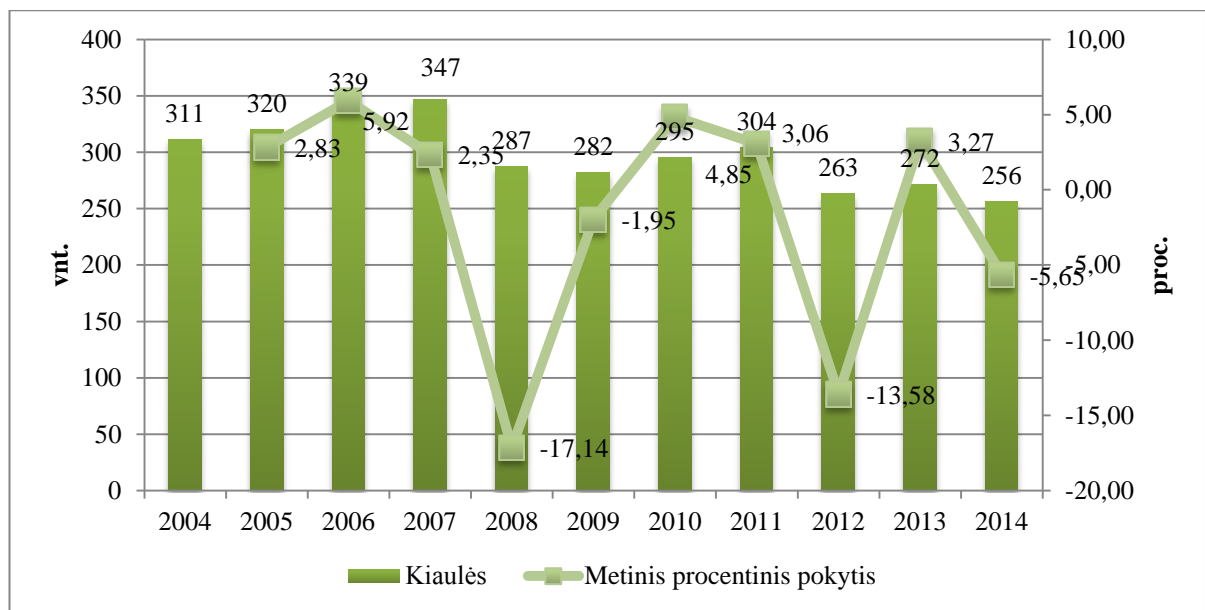
Apibendrinant galima teigti, kad nors 2004 – 2013 metais Lietuvos pienininkystės sektoriaus konkurencingumas mažėjo, valstybė ėmėsi aktyvių priemonių pieno rinkos problemų sprendimui. Ypatingai didelis dėmesys skirtas smulkių pieno ūkių kooperacijos skatinimui. Tai sudaro pagrindą ne tik smulkių ūkių išgyvenimui, bet ir pieno perdirbėjų koncentracijos mažinimui, nes dalis kooperatyvų pradėjo ir perdirbėti pieną. Vertinant Lietuvos pienininkystės sektoriaus perspektyvas verta pažymėti, kad dėl tarptautinių pasikeitimų Lietuvos pienininkystės sektorius turi miglotas perspektyvas, nes Rusijos Federacijos embargas ir pieno kvotų naikinimas ES sukelia pieno supirkimo kainos mažėjimą, kas savo ruožtu gali sukelti smulkių pieno ūkių bankrotą. Tačiau kita vertus, ilgesnėje perspektyvoje pieno rinkos išlaisvinimas sudarys sąlygas ūkininkams plėsti melžiamų karvių ūkius ir didinti sektoriaus efektyvumą.

3.2 Kiaulininkystės sektoriaus konkurencingumo perspektyvų vertinimas

Kiaulininkystės sektorius – svarbi Lietuvos žemės ūkio šaka, nes būtent kiaulienos vartojimas Lietuvoje yra didžiausias. Tuo tarpu kiaulių auginimo nuosmukis, prasidėjęs dar 1993 metais tęsiasi iki šiol. Tokiu būdu, kiaulininkystės sektorius – vienas iš nedaugelio žemės ūkio sektorių, kuris netenkina šalies gyventojų poreikių. Nustatyta, kad importuojama apie pusė reikiamo kiaulienos kiekio.

Nors kiaulininkystės sektorius yra svarbus šalies žemės ūkio sektorius, tačiau jo konkurencingumas tarptautiniu mastu yra nepakankamas ir mažėjantis. Atliktas tyrimas atskleidė, kad Lietuvos kiaulininkystės sektorius užima 7 vietą ir 9 analizuojamų šalių. Tam įtakos labiausiai turi būtent nepakankamas apsirūpinimo kiauliena lygis, lemiantis neigiamą tarptautinės prekybos kiauliena saldo. Nors šalies apsirūpinimas kiauliena yra nepakankamas, auginamų kiaulių skaičius kasmet mažėja. Nuo 2008 metų per metus išaugintų kiaulių skaičius šalyje beveik kasmet mažėja. Bendras mažėjimas analizuojamu laikotarpiu sudarė net 302,8 tūkst. vnt., t. y. beveik 29 proc. Didžiausias užaugintų kiaulių skaičiaus sumažėjimas fiksuojamas 2008 metais, kuomet per vienerius metus Lietuvoje užauginta net 18 proc. mažiau kiaulių. Tam įtakos turėjo ekonominė krizė ir pašarų kainos augimas. Vėlesniais metais kiaulių skaičius kiek atsistatė, tačiau vis dėl to vyrauja akivaizdi kiaulių mažėjimo tendencija.

Vertinant kiaulių skaičių tenkantį 1000 šalies gyventojų matyti, kad 2014 metais šis rodiklis sudarė 256 kiaulių (žr. 5 pav.). Per pastaruosius 10 metų kiaulių tenkančių 1000 šalies gyventojų skaičius sumažėjo net 55 vnt., kas siekia 17,7 proc.

5 pav. Išaugintų kiaulių skaičius tenkantis 1000 šalies gyventojų ir metinis procentinis pokytis 2004 – 2015 metais, vnt. ir proc.

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės Lietuvos statistikos departamento pateiktais duomenimis

Pasak Lietuvos kiaulių augintojų asociacijos direktoriaus Algio Baravyko (2010) kiaulių skaičiaus mažėjimą nulemia sudėtingos, griežtos ir nuolat kintančios teritorijų planavimo, poveikio aplinkai vertinimo ir taršos leidimų išdavimo procedūros. Specialisto teigimu norint pastatyti kiaulininkystės kompleksą, tenka įsigyti mažiausiai 500 ha sklypą, kad kiaulininkystės komplekso kvapai netrukdytų aplinkiniams gyventojams, be to tenka surinkti ir aplinkinių gyventojų parašus, patvirtinančius, kad jie neprieštarauja tokio komplekso steigimui. Tokie biurokratiniai sprendimai stabdo investicijas į kiaulienos sektorių, todėl per pastaruosius metus nebuvo pastatytas ne vienas naujas kiaulininkystės kompleksas. Tačiau reikia pažymėti, kad griežtesni aplinkosauginiai reikalavimai įsigalioja tik stambiams kompleksams, auginantiems virš 1000 kiaulių, tuo tarpu smulkesnių ir vidutinio dydžio kiaulininkystės kompleksams taikomi ne tokie griežti reikalavimai, todėl plėtojant kiaulienos sektorių ir didinant jo konkurencingumą, tikslinga įvairiomis paramos priemonėmis skatinti smulkių ir vidutinio dydžio kiaulienos ūkių steigimąsi ir veiklą.

Kiaulienos sektorių neigiamai veikia ir tas faktas, kad priešingai nei kitiems sektoriams, kiaulininkystės sektoriui neteikiama tiesioginė ES parama. Tik atskiri ūkiai, kurie atitinka paramos skyrimo kriterijus, gali pasinaudoti parama pagal Lietuvos kaimo plėtros priemones. Kadangi kiaulininkystės sektoriui šalyje išmokos nėra skiriamos, ekonominiai rezultatai tiesiogiai priklauso nuo grūdų ir kiaulių supirkimo kainų. Tyrimas atskleidė, kad Lietuvoje kiaulienos supirkimo kaina analizuojamu laikotarpiu buvo nestabili, nuolat svyravo, atskirais metais smarkiai krisdama. Tuo tarpu grūdų kainos kasmet didėjo. Neatitikimas tarp grūdų ir kiaulienos kainų tendencijų, mažina ūkių ekonominį efektyvumą ir verčia dalį smulkių ūkių pasitraukti iš sektoriaus.

Neigiamai Lietuvos kiaulininkystės sektoriaus konkurencingumą veikė ir 2009 metais panaikintos PVM lengvatos mėšai. Šios lengvatos naikinimas sumažino kiaulienos konkurencingumą vietinėje rinkoje ir paskatino ne tik pirkti įvežamą kiaulieną, bet ir didino neapskaitytos kiaulienos apyvartą (Baravykas, 2010).

Didelės įtakos Lietuvos kiaulininkystės sektoriui ir jo perspektyvoms turėjo 2014 metais šalyje paplitęs Afrikinis kiaulių maras, dėl kurio dalis ūkininkų buvo priversti paskersti kiaules savo reikmėms arba parduoti mėšai. Valstybinės maisto tarnybos duomenimis (2014) dėl šios priemonės turėjo būti paskersta apie 5 tūkst. kiaulių. Ypatingai nukentėjo smulkūs ūkiai, nes sprendimas naikinti kiaules lietė būtent ūkius, kur auginama iki 100 kiaulių. Afrikinio kiaulių maro pasekmės atsilieps visos šalies kiaulininkystės sektoriui, nes dėl jo dar labiau sumažės auginamų kiaulių skaičius, kas savo ruožtu privers dar daugiau kiaulienos importuoti iš kitų šalių. Siekiant padėti nuo kiaulių maro nukentėjusiems ūkininkams ir kompensuoti dalį išlaidų, valstybė teikė paramą ūkininkams, kurie buvo priversti paskersti kiaules. Vėliau, siekiant, kad nuo kiaulių maro nukentėjusiose zonose ir toliau būtų vykdoma gyvulininkystės veikla, auginami gyvūnai, buvo sukurtos prielaidos ūkininkams persiorientuoti į alternatyviąją veiklą. Todėl jiems skiriama valstybės parama kitų rūšių ūkiniams gyvūnams įsigyti. Tokiu būdu tiems kiaulių laikytojams, kurie įvykdė Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos reikalavimus ir afrikinio kiaulių maro buferinėje zonoje paskerdė kiaules bei įsigijo kitus ūkinius gyvūnus, bus 80 procentų (iki dviejų tūkstančių litų arba 580 Eur) kompensuotos kitų rūšių (ne kiaulių) ūkinių gyvūnų įsigijimo išlaidos, tačiau gyvūnų laikytojai turės įsipareigoti bent trejus metus šioje zonoje vykdyti ūkinę veiklą ir auginti ūkinius gyvūnus. Tokiu būdu siekiama sumažinti kiaulių maro pasekmes šalies žemės ūkiui, tačiau kiaulininkystės sektoriaus problemos nesprenžiamos.

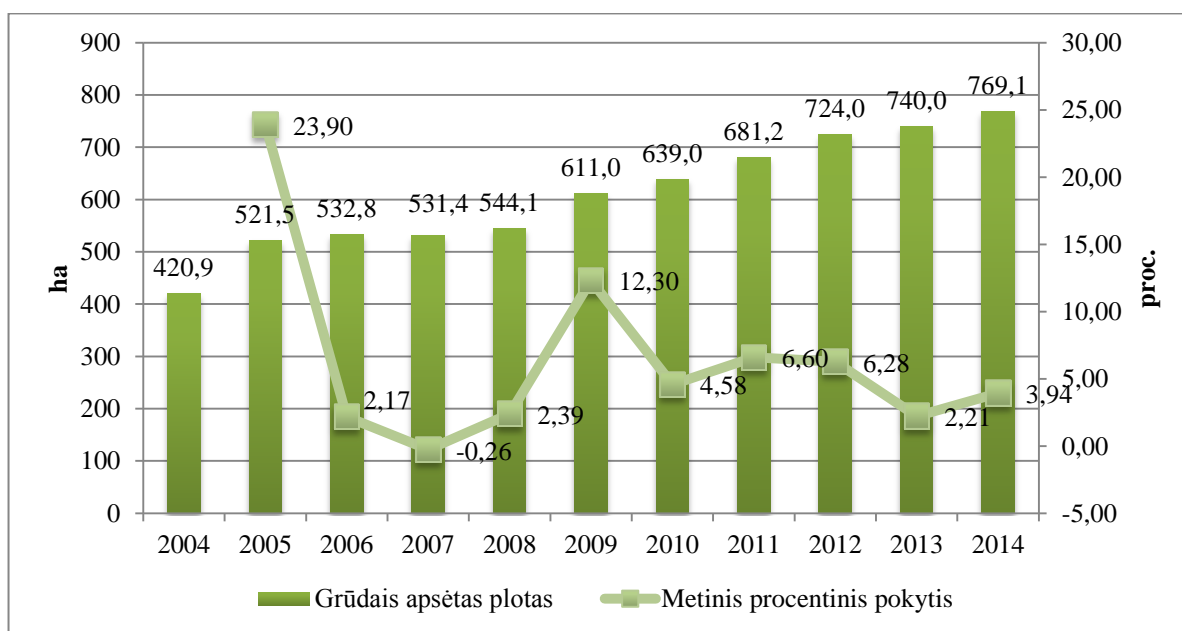
Apibendrinant galima teigti, kad Lietuvos kiaulienos sektoriaus konkurencingumo mažėjimui, labiausiai įtakos turi mažėjantis auginamų kiaulių skaičius šalyje. Auginamų kiaulių skaičius mažėja dėl nepakankamo sektoriaus ekonominio efektyvumo, tiesioginės ES paramos nebuvimo, PVM lengvatų mėšai naikinimo, griežtų aplinkosauginių reikalavimų taikymas kiaulienos kompleksams.

3.3 Grūdų sektoriaus konkurencingumo perspektyvų vertinimas

Atliktas tyrimas parodė, kad šalies grūdų sektoriaus konkurencingumas yra labai aukštas, Iš analizuotų 9 valstybių Lietuvos grūdų sektorius užima pirmąją vietą. Teigiamai vertinamas tas faktas, kad šalies grūdų sektoriaus konkurencingumo reitingas žymiai pagerėjo. Tyrimas atskleidė, kad daugiausiai grūdų sektorių veikė augantis derlingumas, o kartu ir apsirūpinimo lygis, kas savo ruožtu didino eksporto apimtį.

Augantį grūdų sektoriaus derlingumą lėmė ne tik geros gamtinės sąlygos, bet ir ūkininkų pastebėtas pasaulinės grūdų paklausos augimas. Tai paskatino ūkininkus plėsti šią žemės ūkio šaką. Tokiu būdu analizuojamu laikotarpiu sparčiai didėjo grūdais apsėtas plotas. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis grūdais apsėtas plotas analizuojamu laikotarpiu didėjo beveik kasmet. Bendras apsėto ploto prieaugis analizuojamu laikotarpiu sudarė 833,3 tūkst. ha, t. y. 58 proc. Didžiausias prieaugis fiksuojamas 2005 metais, kuomet per vienerius metus grūdais apsėtas plotas išaugo net 22,3 proc.

6 paveiksle pavaizduota, kaip analizuojamu laikotarpiu kito grūdais apsėtas plotas tenkantis 1000 šalies gyventojų.

6 pav. Grūdais apsėtas plotas tenkantis 1000 šalies gyventojų ir jo dinamika, ha ir proc.

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės Lietuvos statistikos departamento pateiktais duomenimis

Iš pateikto paveikslo matyti, kad nepriklausomai nuo šalies gyventojų skaičiaus smukimo ir vidinės paklausos mažėjimo, grūdais apsėtas plotas tenkantis vienam gyventojui kasmet didėja. Analizuojamu laikotarpiu vidutinis rodiklio metinis augimo tempas sudarė 6,41 proc.

Ženkliam apsėto ploto augimui tikėtina turėjo įtakos Lietuvos stojimas į ES, nes nuo tada šalies ūkininkas pradėta taikyti tiesioginė ES parama, kuri priklauso nuo pasėto ploto. Vėlesniais metais grūdais apsėto ploto augimo tendencijos tęsėsi nors ir mažesniais tempais. Vidutiniškai per metus grūdais apsėtas plotas didėja 4,9 proc. Tam įtakos turi tiek parama ūkininkams, tiek palanki grūdų supirkimo kaina tarptautinėje rinkoje.

Apibendrinant galima teigti, kad Lietuvos stojimas į ES ir tiesioginė parama grūdų sektoriui, sudarė palankias sąlygas šalies grūdų sektoriaus konkurencingumo didinimui. Tokiu

būdu nors tradiciškai Lietuva laikoma gyvulininkystei palankesne šalimi, pastaraisiais metais augalininkystė pirmavo. Tai nulėmė ypatingai geros grūdų augimo sąlygos Lietuvoje ir didėjanti grūdų paklausa pasaulyje. Lietuvos grūdų augintojai išvelgė perspektyvas, aktyviai didino grūdais apsėjamus plotus, tokiu būdu didindami grūdų derlius šalyje.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Konkurencingumas yra daugialypė ir sudėtinga sąvoka, kadangi skirtingų sričių specialistai ją interpretuoja savaip. Vienas pagrindinių šalies konkurencingumo tikslų – užtikrinti socialinę šalies gyventojų gerovę, t. y. didinti gyvenimo lygį šalyje. Be to didinant šalies konkurencingumą siekiama išlaikyti aukštą šalies produktyvumą, efektyviai vykdyti prekybą, sukurti investicijoms ir verslo kūrimui patrauklią aplinką ir palaikyti nuolatinę plėtrą. Egzistuoja daug konkurencingumo vertinimo metodikų, kurios skiriasi savo aprėptimi ir gaunamais rezultatais. Dėl šios priežasties renkantis konkurencingumo vertinimo metodiką, svarbu atsižvelgti į sektoriaus ypatumus ir įvertinti jo aplinką. Mokslininkų darbuose išskiriamos teorinės (konceptijų ir vertinimo metodikų lemiami apribojimai) ir praktinės (laiko ir finansinių išteklių, informacijos prieinamumo ir kokybės problemos) konkurencingumo vertinimo problemos.

Atlikus Lietuvos ir pagrindinių šalies užsienio prekybos partnerių žemės ūkio analizę, nustatyta, kad didžiausią įtaką šalių ekonomikai žemės ūkio sektorius daro Baltijos šalyse, Baltarusijoje ir Lenkijoje. Baltarusijai, Latvijai ir Lietuvai žemės ūkis yra ypatingai svarbus, nes mūsų šalyse žemės ūkyje sukuriama ne tik daugiausiai produkcijos tenkančios vienam gyventojui, bet jos eksportas sudaro pakankamai didelę dalį nuo viso šalies eksporto. Šios šalys tradiciškai yra agrarinės, todėl joms ypatingai svarbu efektyviai plėtoti žemės ūkį ir didinti jo konkurencingumą tarptautiniu mastu.

Atlikus Lietuvos pienininkystės sektoriaus konkurencingumo vertinimą nustatyta, kad 2013 metais šalies pieno sektoriaus konkurencingumas buvo labai silpnas ir šaliai atitenka tik 6 vieta iš 9 šalių. Tai parodo, kad hipotezė nepasitvirtino, nes pienininkystės sektoriaus konkurencingumas sumažėjo. 2004 metais šalies pieno sektoriaus konkurencingumas buvo daug didesnis ir Lietuva pagal vidutinį konkurencingumo lygį užėmė 2 vietą po Baltarusijos. Tačiau sumažėjus šalies apsirūpinimo pienu rodikliui, išaugus pieno supirkimo kainai ir padidėjus pieno importui Lietuvos pienininkystės sektoriaus konkurencingumas žymiai sumažėjo. Šalis nusileido Estijai, Latvijai, Nyderlandams ir Vokietijai.

Lietuvos kiaulininkystės sektoriaus konkurencingumo tyrimas atskleidė, kad sektoriaus konkurencingumas yra nepatenkinamas ir šaliai atitenka tik 7 vieta iš analizuojamų šalių. Mažą šalies kiaulininkystės konkurencingumą nulemia nepakankamas apsirūpinimas kiauliena ir kaip rezultatas didelės importo apimtys. Dėl ekonominės krizės, kuri smarkiai paveikė šalies žemės ūkį, 2008 – 2009 metais kiaulininkystės sektoriaus konkurencingumas buvo mažiausias, tačiau pradėjus sektoriui atsigausti po krizės, reitingas atsistatė į 2004 metų lygį. Tokiu būdu paaiškėja, kad hipotezė nepasitvirtino, nes faktiškai kiaulininkystės sektoriaus konkurencingumas nepakito.

Atlikus grūdų sektoriaus konkurencingumo vertinimą, nustatyta, kad šis sektorius Lietuvoje yra ypatingai stiprus. 2013 metais Lietuvai atiteko 1 vieta iš analizuojamų šalių. Lietuvos

grūdų sektorius išsiskiria pagal visus kriterijus: didžiausias apsirūpinimas grūdais, nes vienam šalies gyventojui tenka daugiausiai grūdų, palyginti maža grūdų supirkimo kaina ir teigiamas užsienio prekybos grūdais saldo. Teigiamai vertinamas tas faktas, kad analizuojamu laikotarpiu didėjo šalies grūdų derlius, grūdų kainų augimas buvo nuosaikus, o užsienio prekybos lygis gerėjo. Visi šie rodiklių pasikeitimai teigiamai veikė šalies grūdų sektoriaus konkurencingumą ir perkėlė šalį iš 4 vietos 2004 metais į 1 vietą 2013 metais. Tokiu būdu paaiškėja, kad hipotezė psitvirtino tik grūdų sektoriuje, nes tik šio sektoriaus konkurencingumas padidėjo. Šalies grūdų sektoriui pvyko aplenkti Vokietiją, Lenkiją ir Baltarusiją.

Vertinant Lietuvos pienininkystės sektoriaus perspektyvas verta pažymėti, kad dėl tarptautinių pasikeitimų Lietuvos pienininkystės sektorius turi miglotas perspektyvas, nes Rusijos Federacijos embargas ir pieno kvotų naikinimas ES sukelia pieno supirkimo kainos mažėjimą. Pieno supirkimo kainų mažėjimas viena vertus didina sektoriaus konkurencingumą, tačiau kita vertus gali sukelti smulkių pieno ūkių bankrotą. Ilgesnėje perspektyvoje pieno rinkos išlaisvinimas paskatins ūkininkus plėsti melžiamų karvių ūkius ir didinti sektoriaus efektyvumą. Tikėtina, kad karvių ūkių plėtra, sudarys palankias sąlygas Lietuvos pienininkystės sektoriaus konkurencingumo didinimui.

Lietuvos kiaulininkystės sektoriaus konkurencingumo mažėjimui, labiausiai įtakos turi mažėjantis auginamų kiaulių skaičius šalyje. Auginamų kiaulių skaičius mažėja dėl nepakankamo sektoriaus ekonominio efektyvumo, tiesioginės ES paramos nebuvimo, PVM lengvatų mėsai naikinimo, griežtų aplinkosauginių reikalavimų taikymas kiaulienos kompleksams. 2014 metais prie visų šių sunkumų prisidėjo afrikinio kiaulių maro plėtimas šalyje, dėl kurio dalis ūkių buvo priversta skersti kiaules, kas savo ruožtu dar labiau mažino kiaulių skaičių šalyje. Siekiant didinti Lietuvos kiaulininkystės sektoriaus konkurencingumą tarptautiniu mastu, svarbu spręsti šias problemas ir gerinti kiaulių auginimo sąlygas.

Lietuvos stojimas į ES ir tiesioginė parama grūdų sektoriui, sudarė palankias sąlygas šalies grūdų sektoriaus konkurencingumo didinimui. Tokiu būdu nors tradiciškai Lietuva laikoma gyvulininkystei palankesne šalimi, pastaraisiais metais augalininkystės konkurencingumas tarptautiniu mastu buvo didesnis. Tai nulėmė ypatingai geros grūdų auginimo sąlygos Lietuvoje ir didėjanti grūdų paklausa pasaulyje. Lietuvos grūdų auginimo perspektyvas, aktyviai didino grūdais apsejamus plotus, tokiu būdu didindami grūdų derlių šalyje. Grūdais apsejami plotai šalyje kasmet didėja, todėl tikėtina, kad ir vėlesniais metais šalies grūdų sektorius išlaikys pirmaujančias pozicijas tarptautinėje rinkoje. Tačiau svarbu pabrėžti, kad grūdų sektorius yra labai priklausomas nuo gamtinių sąlygų, todėl visada išlieka rizika, kad dėl nepalankaus oro derlingumas mažės, kas savo ruožtu mažins sektoriaus konkurencingumą.

LITERATŪRA

1. Anisimovaitė, K., Marcišauskienė, J. (2008). Veiksnių, turinčių įtakos Lietuvos tekstilės ir siuvimo sektoriaus konkurencingumui, analizė. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 3(12), 14-24.
2. Bačkaitis, D., Bagdonaitė, R., Štuopytė, Ž. 2003. Konkurencingumo sąvokos sampratos plėtra. *Ekonomika ir vadyba – 2003: tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga*, p. 8 – 9.
3. Baravykas, A. (2010) Dėl problemų kiaulininkystėje. Prieiga per internetą: <http://www.kiaules.lt/attach/20101116092016_Tinklapiui%20problemos%20kiaulininkyst%C4%97je.DOC>. (Žiūrėta 2015-05-05).
4. Bernatonytė, D. (2003) Klasteriai ir pramonės konkurencingumas. *Ekonomika ir vadyba –2003: aktualijos ir metodologija: Tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga*. Kaunas: Technologija, p. 13-14.
5. Bivainis, J., Tamošiūnas, A. (2002) Įmonių restruktūrizavimo aspektai. *Inžinerinė ekonomika*, 4(30), p. 51 – 56.
6. Bruneckienė, J. (2010). Šalies regionų konkurencingumo vertinimas įvairiais metodais: rezultatų analizė ir vertinimas. *Ekonomika ir vadyba*, 15, 25-31.
7. Chazoule, C., Domagalska-Grędys, M., Pluvinage, J. (2005). Share of producer organizations and groups in the fruit market. French and polish specificity. *Stowarzyszenie ekonomistów rolnictwa i agrobiznesu*, 7(6), 17–22.
8. Čibinskienė, A., Pridotkienė, J. (2011). Įmonių konkurencingumo vertinimo pasienio regione specifika. *Vadyba*, 1(18), 7-15.
9. Činčikaitė, R., Janeliūnienė, R. (2010) Įmonių konkurencingumas žinių ekonomikos sąlygomis. *Business, management and education*. Prieiga per internetą: <http://leidykla.vgtu.lt/conferences/BME_2010/005/pdf/Art-Cincikaite_Janeliuniene.pdf> (Žiūrėta 2015-01-07).
10. Delgado, M., Ketels, C., Porter, M. E., Stern, S. (2012). The determinants of national competitiveness. *NBER Working Paper*, 18249, 2-36.
11. Eidukevičienė, M., Bučienė A. (2005). Ekologiškų maisto produktų rinkos susidarymas Vakarų Lietuvoje, *Tiltai*, 2(31), 24-31.
12. *ES paramos įtaka žemės ūkiui ir kaimo plėtrai*. (2013). Vilnius: UAB Ekonominės konsultacijos ir tyrimai.

13. *Europos komisija paskelbė ataskaitą dėl pieno ir pieno gaminių sektoriaus rinkos raidos* (2014). Prieiga per internetą: <http://www.agrowill.lt/agromedia/europos-komisijaekpaskelbe-ataskaita-del-pieno-ir-pieno-gaminiu-sektoriaus-rinkos-raidos> (Žiūrėta 2014-06-24).
14. Eurostat database. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (Žiūrėta 2015-02-02).
15. Gapšys, A. (2013) Žemės ūkio sektorių tarptautinio konkurencingumo vertinimas. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, Vol. 35, No. 3, 368 – 373.
16. Gapšys, A., Mieliauskaitė, V. (2006). Kiaulininkystės efektyvumo veiksniai ir jų įtaka konkurencingumui. *Žemės ūkio mokslai*, 1, 100-107.
17. Gapšys, A., Mikelionytė, D. (2008). Kodėl brango pieno produktai? *Mano ūkis*, 3, 12-14.
18. Gapšys, A., Mikelionytė, D., Lukošitė, I., Petrauskaitė-Senkevič, L. (2013) Lietuvos žemės ūkio sektorių konkurencingumas mokslo studija. Vilnius: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas. Prieiga per internetą: <http://www.laei.lt/?mt=aktualijos&naujiena=265> (Žiūrėta 2014-12-05).
19. Gapšys, G. (2013). Žemės ūkio sektorių tarptautinio konkurencingumo vertinimas. *Vadybos mokslas ir studijoskaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtra*, 35(3), 376-381.
20. Ginevičius R., Aukštikalnytė R. (2001) Konkurencinio pranašumo įvertinimas priimant strateginius sprendimus. *Inžinerinė ekonomika*, 2(22), p. 66 – 71.
21. Glinskienė, R., Daraškevičiūtė, B. (2005). Lietuvos pieno ir tekstilės pramonės šakų palyginamoji analizė *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 5, 119-126.
22. Griffiths, A., Zammuto, F. R. (2005). Institutional Governance Systems and variations in NATIONAL competitive advantage: an integrative framework. *The academy of management review* volume 30(4), 823-842.
23. Grublienė, V., Ambraziūnaitė, E., Venckevičė L. (2014) Paslaugų kokybės sąsajos su AB „Lietuvos draudimas“ konkurencingumu. *Regional Formation & Development Studies, Issue 12*, p. 100 – 112.
24. Guan, J.,C, Yam, R.,C.,M, Mok, C.K., Ma, N. (2006). A study of the relationship between competitiveness and technological innovation capability based on DEA models. *European Journal of Operational Research*, 170(3), 971-986.
25. Jančytė, A. (2003). *Konkurencingumo įvertinimo galimybės ir būdai žemės ūkyje. „Kaimo plėtra 2003“*: Globalizacijos ir integracijos iššūkiai Rytų ir Vidurio Europos kaimui. Tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų rinkinys. Kaunas: Akademija.

26. Jančytė-Liučvaitienė, A. (2004). Pieno ūkio konkurencingumą lemiančių veiksnių tyrimas. *Žemės ūkio mokslai*, 4, 65-72.
27. Juozaitienė, L. (2005) Lietuvos tekstilės ir aprangos sektoriaus konkurencingumo veiksnių kitimo tendencijų įvertinimas. *Socialiniai tyrimai*, Nr. 1, p. 87 – 94.
28. Kilijonienė, A., Simanavičienė, Ž., Simanavičius, A. (2010). The Evaluation of Social and Economic Development of the Region. *Inžinerine Ekonomika – Engineering Economics*, 21(1), 68-79.
29. Klaasen, A. (2007). Implementation of CMO-Regulations in the Netherland. *Management theory and studies for rural business and infrastructure development*, 2(9), 36-45.
30. Kol perkūnas netrenks, tol nesižegnosime? 2014. Prieiga per internetą: http://pranesimai.elta.lt/news/public_view/91053 (Žiūrėta 2015-05-075).
31. Kriščiukaitienė, I., Vasiliauskaitė, R. (2001) Pienininkystės konkurencingumą lemiantys veiksniai. *Konkurencingas žemės ūkis ir jo svarba šalies ekonomikai. Lietuvos mokslų akademija*, LAEI. p. 74 – 79 p.
32. Kriščiukaitienė, I., Andrikienė, S., Galnaitytė, A., Jedik, A. (2010). Grūdų rinkos prognozės iki 2020 metų. *Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai*, 23(4), 1-14.
33. Kriščiukaitienė, I., Galnaitytė, A., Andrikienė, S., Jedik, A. (2010). Gyvulininkystės sektoriaus prognozės iki 2020 metų. *Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai*, 22 (3), 2-14.
34. Kriščiukaitienė, I., Tamošaitienė, A., Andrikienė, S. (2008). *Lietuvos ūkių ekonominio konkurencingumo įvertinimas*. Vilnius: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas.
35. Kriščiukaitienė, I., Tamošaitienė, A., Andrikienė, S. (2008). Lietuvos ūkių ekonominio konkurencingumo įvertinimas. *Rinkotyra. Žemės ūkio ir maisto produktai*, 2(40), 82-92.
36. Lee, C. (2010). An Institutional Perspective of National Competitiveness. *SingaporeEconomicReview*, 55, 671–683.
37. Li, L. (2000) An analysis of sources of competitiveness and performance of Chinese manufacturers. *International Journal of Operations and Production Management*, 20(3), 299-315.
38. Liučvaitienė, A. (2007). Restruktūrizacijos poveikis žemės ūkio konkurencingumui didinti. *Verslas: teorija ir praktika*, 8(2), 94-106.
39. Liučvaitienė, A., Peleckis, K. (2011). *Šiuolaikinio verslo konkurencingumo formavimo ir vertinimo teoriniai modeliai ir jų taikymo galimybės*. Vilnius: Technika.
40. Livanas, R. (2009). Pienininkystės problemos ir perspektyvos: Pakruojo rajono atvejis. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 3(16), 93-100.

41. Lukošiu­tė, I. (2009). Lietuvos bulvių sektoriaus konkurencingumas. *Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai*, 16(1), 74-81.
42. Lukošiu­tė, I. (2011). Bulvių kainų pokyčiai 2010 metais. *Market research. Agricultural and food products*, 1(49), 30-37.
43. Mačiulytė-Šniukienė, A., Paliulis, N. K. (2011). Šalies ūkio konkurencinio pranašumo didinimo problemos ir galimybės: darbo produktyvumo atvejis. *Verslas XXI amžiuje*, 3(4), 35–42.
44. Maksvytienė, I. (2002). Ekonominis konkurencingumas: metodologinis aspektas. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 21, 125-135.
45. Martišius, S. (2001) Lietuvos mokslas ir konkurencingumas ekonomisto požiūriu. *Lietuvos ūkio konkurencingumas: konferencijos pranešimų medžiaga*, VU leidykla. p. 119 – 124.
46. Meilienė, E., Snieška, V. (2010). Lietuvos pramonės konkurencingumo veiksniai eksporto politikos nuostatose. *Viešoji politika ir administravimas*, 31, 119-132.
47. Melnikas, B. (2004) Regional Economic Development in the System of EU Economy: Efficiency, Competitiveness, the Idea of „Oases“. *Inžinerinė ekonomika*, 3(38), p. 39 – 48.
48. Melnikas, B., Jakubavičius, A., Strazdas, R. 2000. *Inovacijos: verslas, vadyba, konsultavimas*. Vilnius: Lietuvos inovacijų centras.
49. Melnikienė, R. (2011). *Lietuvos Respublikos ilgalaikės gyvulininkystės plėtros strategijos iki 2020 metų koncepcija*. Vilnius: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas.
50. Mikelionytė, D. (2009). Pieno ir jo produktų tinka. *Rinkos tyrimai*, 4(46), 54-66.
51. Mikelionytė, D. (2011). Pasaulinės pieno rinkos pokyčių įtaka Lietuvos pieno rinkai 2009-2010 metais. *Rinkos tyrimai. Žemės ūkio ir maisto produktai*, 1(49), 48-59.
52. National Statistical Committee of the Republic of Belarus. Prieiga per internetą: <<http://www.belstat.gov.by/en/>>
53. Navickas, V., Malakauskaitė, A. (2009). The Possibilities for the Identification and Evaluation of Tourism Sector Competitiveness Factors. *Inžinerinė Ekonomika – Engineering Economics*, 1, 37-44.
54. Navickas, V., Malakauskaitė, A. (2010). Konkurencingumo vertinimo metodologinės problemos ir ribotumas. *Verslas: Teorija ir praktika*, 11(1), 5-11.
55. Oficialios statistikos portalas. Rodiklių duomenų bazė. Prieiga per internetą: <<http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize1>>
56. Pečiuliauskas, G. (2014) Kooperacija žemės ūkyje: patirtis, galimybės, problemos. Prieiga per internetą <http://www.rope.lt/al_files/al_main_rows_files/53/PranesimasKonferencijai20141210B.ppt> (Žiūrėta 2014-05-05).

57. Pelanienė, N., Stalgienė, A. (2006). Lietuvos ir kai kurių kitų Europos Sąjungos šalių maisto produktų ir gėrimų gamybos sektorių struktūrinių ir veiklos rodiklių palyginimas. *Rinkotyra*, 3(33), 89–96.
58. Pelanienė, N., Stalgienė, A., Galnaitytė, A. (2008) *Žemės ūkio ir maisto pramonės subjektų struktūra*. Lietuvos žemės ir maisto ūkis. Vilnius: LAEI.
- Pyrantienė, D., Aleliūnaitė, Z. (2014). *Grūdų ir aliejinių augalų sektoriaus apžvalgos*. Prieiga per internetą: <http://www.vic.lt/?mid=379&id=15613> (Žiūrėta 2014-06-26).
59. Porter, M. E. (1998). *Competitive Strategy: Techniques for Analysing Industries and Competitors*. New York: Free Press A Division of Simon & Schuster Inc.
60. Poviliūnas, A. (2001). Konkurencija ir konkurencingumas Lietuvos žemės ūkyje. *Ekonomika*, 4, 137-149.
61. Powell, T.C., Micallef, A.N., (1997). Information technology as competitive advantage: The role of human, business, and technology resources. *Strategy Management Journal*, 18, 375-405.
62. Račinskas, P. (2014). *ES pieno ir pieno gaminių rinkos perspektyvos 2007–2014 m. išlieka optimistinės*. Prieiga per internetą: <http://www.vic.lt/?mid=382&id=2483> (Žiūrėta 2014-06-16).
63. Rakauskienė, G., Tamošiūnienė, R. (2013a). Šalies konkurencingumą lemiantys veiksniai. *Verslas: teorija ir praktika*, 14(1), 177–187.
64. Rakauskienė, G., Tamošiūnienė, R. (2013b). Šalies konkurencingumo pokyčio optimizavimas. *Verslo sistemos ir ekonomika*, 3(2), 167-176.
65. Ramanauskas, G. (2004). Evaluation of international competitiveness, *Ekonomika*, 68, 91–112.
66. Ramanauskas, J., Vaznonis, V. (2008). Vaisių ir daržovių rinkos sisteminio organizavimo prielaidų formavimas. *Vadybos mokslas ir studijos - kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai*, 1(12), 141-149.
67. Ramanauskas, J., Vaznonis, V. (2009). Vaisių ir daržovių sektoriaus plėtros strategijos formavimo aspektai. *Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai*, 18(3), 200-207.
68. Ramanauskienė, J., Arys, M. (2009). Ekologinio ūkininkavimo plėtros tendencijos ir konkurencingumo didinimo priemonės. *Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai*, 18(3), 65-73.
69. Reipienė, D. (2014). *Lietuvoje bulvių ir lauko daržovių kainos rugsėjo mėn. buvo mažos*. Prieiga per internetą: <http://www.vic.lt/?mid=385&id=16509> (Žiūrėta 2014-12-15).

70. Rojaka, J., Genytė – Pikčienė, I., Rudzkiš, R. (2013). *Agroverslo apžvalga: tendencijos ir galimybės*. Vilnius: LR žemės ūkio ministerija.
71. Russian Federation Federal State Statistics Service. Prieiga per internetą: <http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/en/main/> (Žiūrėta 2015-01-17).
72. Sabonienė, A. (2009). Lithuanian Export Competitiveness: Comparison with other Baltic States. *Inžinerinė Ekonomika – Engineering Economics*, 2(62), 49-57.
73. Savas ūkis. Kiaulininkystė. Prieiga per internetą: <<http://savasukis.lt/naujienos/tag/kiaulininkyste>> (Žiūrėta 2015-04-19).
74. Skurdenienė, I., Ribikauskas, V. (2006). Standartų laikymasis ir pieno ūkių vystymasis Lietuvoje. *Mano ūkis*, 12, 20-22.
75. Smulkiuose ūkiuose AKM buferinėje zonoje iki lapkričio mėnesio kiaulių turės nelikti. 2014. Prieiga per internetą: <<http://vmvt.lt/lt/naujienos/3838/>> (Žiūrėta 2015-04-21).
76. Snieška, V., Činčikaitė, J., Neverauskas, B.; (2002) Klasteriai: raktas į regionų konkurencingumo didinimą. *Inžinerinė ekonomika*, Nr. 5 (31). p. 64-69.
77. Stalgienė, A. (2009). *Konkurencingumas Lietuvos maisto ir gėrimų pramonėje studijos besikeičiančioje verslo aplinkoje*. Respublikinės mokslinės-praktinės konferencijos, įvykusios Alytaus kolegijoje 2009 m. balandžio 23 d., pranešimų medžiaga.
78. Stanytė, S., Makutėnienė, D. (2012). Žemės ūkio reikšmės ir poveikio visuomenės gerovei vertinimo modelis. *Vadybos mokslas ir studijos kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtra*, 1(30), 113-121.
79. Staskevičiūtė, G., Tamošiūnienė, R. (2010). Šalies konkurencingumas: sampratos raida laiko perspektyvoje. *Verslas: Teorija ir praktika*, 11(2), 159–167.
80. Šapolaitė, V. (2012). Žemės ūkio veiklos pajamos ir produktyvumas, jų pokyčių veiksniai. *Vadybos mokslas ir studijos kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtra*, 3(32), 140-150.
81. Šeputienė, J., Brazauskienė, K. (2013). Lietuvos konkurencingumo pokyčių vertinimas Europos Sąjungos šalių kontekste. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 1(29), 30–37.
82. Tiškevičienė, I. (2014). *2013 m. Lietuvoje padidėjo geriamojo pieno, sviesto ir nugriebto pieno miltelių (LPM) gamyba bei pardavimai*. Prieiga per internetą:
83. Treinys, M. (2000). *Žemės ūkio sistema ir jos transformavimas*. Akademija: LŽŪU leidybinis centras.
84. Treinys, M. (2002). Kaimo veiklos daugiafunkciškumas ir bendruomenių funkcijos. *Žemės ūkio mokslai*, 4, 61–71.

85. Vabalas, E. 2001. Konkurencingumas, jo lygiai ir apibūdinimas. *Lietuvos ūkio konkurencingumas : konferencijos pranešimai*, Vilnius, 2001 m. lapkričio 23 d. Vilnius: VU I-kla, 169 – 174.
86. Valentinavičius, S. (2000) Pramonės konkurencingumas ir ekonominė plėtra. *Ekonomika ir vadyba – 2000: aktualijos ir metodologija*. Tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga. p. 486 – 488.
87. Valodkienė, G., Snieška, V. (2012). Tarptautinis konkurencingumas ir jį lemiantys veiksniai ekonomikos nuosmukio laikotarpiu. *Ekonomika ir vadyba*, 17(2), 602-608.
88. Vijeikis, J. 2012. Konkurencingumo valdymo lygmenys ir veiksniai globalizacijos sąlygomis. *Ekonomikos ir verslo socialiniai aspektai*. Vilnius, 223 – 231.
89. Vilkas, E. (2007). *Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikės strategijos atnaujinimas*. Ataskaita. Vilnius: Lietuvos Respublikos ūkio ministerija.
90. Kiek reikšmingos tiesioginės išmokos ES šalių žemdirbiams. 2013-04-08. Prieiga per internetą: <<http://manoukis.lt/naujienos/pasaulyje/16636-kiek-reiksmingos-tiesiogines-ismokos-es-saliu-zemdirbiam>> (Žiūrėta 2015-05-08).

PRIEDAI

Svarbiausi Lietuvos eksporto partneriai 2004 – 2014 metais, proc. nuo bendro eksporto

Šalys	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Vidurkis
Rusija	9,3	10,4	12,7	15	16,1	13,2	15,7	16,6	18,9	19,8	20,8	15,32
Latvija	10,2	10,3	11,1	12,9	11,6	10,1	9,4	10,2	10,8	10	9,17	10,52
Lenkija	4,8	5,5	6,1	6,3	5,8	7,2	7,7	6,9	6,1	7,4	8,3	6,55
Vokietija	10,3	9,4	8,6	10,5	7,2	9,7	9,9	9,3	7,8	7,2	7,2	8,83
Estija	5	5,9	6,5	5,8	5,7	7	5	6,6	7,7	5,6	4,3	5,92
Baltarusija	3,2	3,2	3,8	4	4,5	4,7	5,3	5,2	4,6	5,2	4,67	4,40
Jungtinė Karalystė	5,3	4,7	4,4	4,6	4,6	4	4,9	4	6,3	4,9	3,8	4,68
Nyderlandai	4,8	3,1	4,9	3	3,4	5,1	5,6	6,1	5,8	4,4	4,45	4,60
Kitos	47,1	47,5	41,9	37,9	41,1	39	36,5	35,1	32	35,5	37,31	39,17

Žemės ūkio produkcijos dalis nuo BVP 2004 – 2013 metais ir metiniai rodiklio augimo tempai*Žemės ūkio produkcijos dalis nuo BVP, proc.*

Šalis	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	1,1	0,8	0,8	0,9	1,0	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Estija	3,8	3,5	3,1	3,5	2,8	2,5	3,2	4,0	4,1	3,6
Latvija	4,3	3,9	3,5	3,5	3,0	3,8	5,0	5,1	5,0	4,9
Lietuva	4,6	4,8	4,2	3,9	3,7	2,8	3,3	3,8	4,0	3,8
Lenkija	5,1	4,6	4,3	4,3	3,7	3,6	3,7	4,0	3,9	3,8
Jungtinė Karalystė	0,9	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6	0,7	0,7	0,7	0,6
Nyderlandai	2,0	1,9	2,0	1,9	1,7	1,5	1,8	1,6	1,7	1,6
Rusija	4,5	4,0	3,6	3,6	3,6	3,9	3,1	3,5	3,2	3,3
Baltarusija	8,4	8,4	8,5	8,2	8,5	8,3	9,2	8,3	8,5	7,0

Metiniai rodiklio augimo tempai, proc. punktais

Šalis	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	-0,3	0,0	0,1	0,1	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Estija	-0,3	-0,4	0,4	-0,7	-0,3	0,7	0,8	0,1	-0,5
Latvija	-0,4	-0,4	0,0	-0,5	0,8	1,2	0,1	-0,1	-0,1
Lietuva	0,2	-0,6	-0,3	-0,2	-0,9	0,5	0,5	0,2	-0,2
Lenkija	-0,5	-0,3	0,0	-0,6	-0,1	0,1	0,3	-0,1	-0,1
Jungtinė Karalystė	-0,3	0,0	0,0	0,1	-0,1	0,1	0,0	0,0	-0,1
Nyderlandai	-0,1	0,1	-0,1	-0,2	-0,2	0,3	-0,2	0,1	-0,1
Rusija	-0,5	-0,4	-0,1	0,0	0,3	-0,7	0,4	-0,4	0,1
Baltarusija	0,0	0,1	-0,3	0,3	-0,2	0,9	-0,9	0,2	-1,5

**Žemės ūkyje sukurtos produkcijos vertė tenkanti vienam šalies gyventojui 2004 – 2013 metais
ir rodiklio augimo tempai**

*Žemės ūkyje sukurtos produkcijos vertė tenkanti vienam šalies gyventojui 2004 – 2013 metais,
eurais*

Šalis	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	257	195	208	230	258	194	218	226	244	232
Estija	240	254	271	367	302	224	309	426	473	446
Latvija	190	199	219	295	280	291	383	446	487	504
Lietuva	223	269	280	307	330	211	260	347	393	403
Lenkija	242	259	267	306	308	261	306	341	339	340
Jungtinė Karalystė	236	174	173	192	185	134	169	173	176	169
Nyderlandai	533	541	600	595	539	479	565	525	542	530
Rusija	77	87	99	121	150	152	147	201	200	220
Baltarusija	33	34	42	49	70	72	95	154	284	288

Metiniai rodiklio augimo tempai, proc.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	-24,1	6,5	10,8	11,9	-24,8	12,4	3,7	8,1	-4,8
Estija	6,0	6,8	35,3	-17,7	-25,8	37,6	37,9	11,2	-5,9
Latvija	4,7	9,7	34,9	-5,0	3,9	31,6	16,3	9,2	3,6
Lietuva	20,6	4,0	9,6	7,6	-36,2	23,1	33,7	13,2	2,7
Lenkija	7,1	2,9	14,7	0,9	-15,4	17,2	11,4	-0,4	0,3
Jungtinė Karalystė	-26,2	-0,7	10,6	-3,2	-27,9	26,3	2,2	2,0	-3,8
Nyderlandai	1,5	10,9	-0,9	-9,5	-11,1	18,0	-7,1	3,3	-2,3
Rusija	12,1	14,0	22,1	24,4	1,3	-3,6	36,7	-0,3	9,7
Baltarusija	2,7	23,4	19,1	40,5	2,9	32,2	62,9	84,4	1,4

Žemės ūkio produkcijos eksporto dalis nuo bendros eksporto apimties 2004 – 2013 metais ir rodiklio augimo tempai

Žemės ūkio produkcijos eksporto dalis nuo bendros eksporto apimties 2004 – 2013 metais, proc.

Šalis	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	4,2	4,5	4,3	4,5	4,9	5,7	5,2	5,2	5,3	5,6
Estija	7,0	6,6	6,6	8,3	8,3	9,3	8,6	7,6	8,7	9,4
Latvija	8,7	11,2	12,1	13,1	15,2	16,9	16,2	14,4	18,4	19,3
Lietuva	10,8	12,0	13,3	15,9	14,8	18,0	16,6	15,3	16,7	17,5
Lenkija	8,2	9,4	9,2	9,2	9,4	11,0	10,5	10,5	11,8	12,2
Jungtinė Karalystė	5,5	4,9	4,5	5,3	5,3	6,4	6,0	5,7	6,0	5,4
Nyderlandai	13,4	12,3	11,5	11,6	11,7	13,5	12,3	12,0	11,7	12,6
Rusija	1,9	1,8	1,8	2,6	2,0	3,3	2,3	2,3	3,2	3,1
Baltarusija	6,9	7,6	7,9	9,4	9,6	10,0	12,4	9,1	9,5	13,6

Metiniai rodiklio augimo tempai, proc. punktais

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	0,3	-0,2	0,2	0,4	0,8	-0,5	0,0	0,1	0,3
Estija	-0,4	0,0	1,7	0,0	1,0	-0,7	-1,0	1,1	0,7
Latvija	2,5	0,9	1,0	2,1	1,7	-0,7	-1,8	4,0	0,9
Lietuva	1,2	1,3	2,6	-1,1	3,2	-1,4	-1,3	1,4	0,8
Lenkija	1,2	-0,2	0,0	0,2	1,6	-0,5	0,0	1,3	0,4
Jungtinė Karalystė	-0,6	-0,4	0,8	0,0	1,1	-0,4	-0,3	0,3	-0,6
Nyderlandai	-1,1	-0,8	0,1	0,1	1,8	-1,2	-0,3	-0,3	0,9
Rusija	-0,1	0,0	0,8	-0,6	1,3	-1,0	0,0	0,9	-0,1
Baltarusija	0,7	0,3	1,5	0,2	0,4	2,4	-3,3	0,4	4,1

Pieno gamyba ir jos pokytis 2004 – 2013 metais, tūkst. tonų ir proc.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pieno gamyba, tūkst. Tonų											
Vokietija	28.533,32	28.244,73	28.452,95	27.994,97	28.402,77	28.656,26	29.198,68	29.593,88	30.301,36	30.672,15	31.324,24
Estija	611,00	651,90	670,00	691,50	691,8	693,6	670,5	675,4	692,4	720,7	771,6
Latvija	783,10	784,00	806,80	812,10	838,4	832,1	828,1	830,9	841,7	870,6	912
Lietuva	1.788,70	1.841,70	1.853,60	1.884,60	1.931,2	1.879,12	1.786,95	1.732,51	1.782,32	1.774,53	1.719,51
Nyderlandai	11.074,96	10.904,66	10.845,53	10.994,74	11.128,36	11.620,46	11.791,36	11.940,52	11.850,72	11.880,95	12.407,69
Lenkija	11.892,00	11.822,00	11.923,00	11.982,00	12.096	12.425	12.447	12.279	12.414	12.668	12.718
Jungtinė Karalystė	15.019,80	14.643,30	14.573,90	14.348,05	14.073	13.722,11	13.596	13.960	14.088	13.857	13.943
Rusija	31.900,00	32.200,00	31.000,00	31.400,00	32.200,00	32.400	32.600,00	31.900	31.600	31.800	30.700
Baltarusija	4.978,20	5.201,40	5.675,60	5.895,40	5.903,50	6.224,60	6.576,90	6.624,60	6.500,50	6.766,30	6.640,00
Pieno gamybos pokytis, proc.											
Vokietija		-1,01	0,74	-1,61	1,46	0,89	1,89	1,35	2,39	1,22	2,13
Estija		6,69	2,78	3,21	0,04	0,26	-3,33	0,73	2,52	4,09	7,06
Latvija		0,11	2,91	0,66	3,24	-0,75	-0,48	0,34	1,30	3,43	4,76
Lietuva		2,96	0,65	1,67	2,47	-2,70	-4,90	-3,05	2,88	-0,44	-3,10
Nyderlandai		-1,54	-0,54	1,38	1,22	4,42	1,47	1,26	-0,75	0,26	4,43
Lenkija		-0,59	0,85	0,49	0,95	2,72	0,18	-1,35	1,10	2,05	0,39
Jungtinė Karalystė		-2,51	-0,47	-1,55	-1,92	-2,49	-0,92	2,68	0,92	-1,64	0,62
Rusija		0,94	-3,73	1,29	2,55	0,62	0,62	-2,15	-0,94	0,63	-3,46
Baltarusija		4,48	9,12	3,87	0,14	5,44	5,66	0,73	-1,87	4,09	-1,87

Pieno gamybos apsirūpinimo lygis vienam gyventojui, kg

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pieno gamyba, tūkst. Tonų											
Vokietija	28.533,32	28.244,73	28.452,95	27.994,97	28.402,77	28.656,26	29.198,68	29.593,88	30.301,36	30.672,15	31.324,24
Estija	611,00	651,90	670,00	691,50	691,8	693,6	670,5	675,4	692,4	720,7	771,6
Latvija	783,10	784,00	806,80	812,10	838,4	832,1	828,1	830,9	841,7	870,6	912
Lietuva	1.788,70	1.841,70	1.853,60	1.884,60	1.931,2	1.879,12	1.786,95	1.732,51	1.782,32	1.774,53	1.719,51
Nyderlandai	11.074,96	10.904,66	10.845,53	10.994,74	11.128,36	11.620,46	11.791,36	11.940,52	11.850,72	11.880,95	12.407,69
Lenkija	11.892,00	11.822,00	11.923,00	11.982,00	12.096	12.425	12.447	12.279	12.414	12.668	12.718
Jungtinė Karalystė	15.019,80	14.643,30	14.573,90	14.348,05	14.073	13.722,11	13.596	13.960	14.088	13.857	13.943
Rusija	31.900,00	32.200,00	31.000,00	31.400,00	32.200,00	32.400	32.600,00	31.900	31.600	31.800	30.700
Baltarusija	4.978,20	5.201,40	5.675,60	5.895,40	5.903,50	6.224,60	6.576,90	6.624,60	6.500,50	6.766,30	6.640,00
Gyventojų skaičius, tūkst. žm.											
Vokietija		82.532	82.501	82.438	82.315	82.218	82.002	81.802	81.752	81.844	82.021
Estija		1.366	1.359	1.351	1.343	1.338	1.336	1.333	1.330	1.325	1.320
Latvija		2.277	2.250	2.228	2.209	2.192	2.163	2.121	2.075	2.045	2.024
Lietuva		3.399	3.355	3.290	3.250	3.213	3.184	3.142	3.053	3.004	2.972
Nyderlandai		16.258	16.306	16.334	16.358	16.405	16.486	16.575	16.656	16.730	16.780
Lenkija		38.191	38.174	38.157	38.125	38.116	38.136	38.167	38.530	38.538	38.533
Jungtinė Karalystė		59.794	60.182	60.620	61.073	61.572	62.042	62.510	63.023	63.495	63.896
Rusija		144.300,0	143.800,0	143.200,0	142.800,0	142.800,0	142.700,0	142.800,0	142.900,0	143.000,0	143.300,0
Baltarusija		9.763	9.697	9.630	9.579	9.542	9.514	9.500	9.481	9.465	9.464
Pieno gamybos vienam gyventojui lygis, kg.											
Vokietija		342,2	344,9	339,6	345,1	348,5	356,1	361,8	370,7	374,8	381,9
Estija		477,1	493,1	512,0	515,1	518,2	502,0	506,6	520,7	543,8	584,5
Latvija		344,4	358,6	364,5	379,6	379,6	382,9	391,8	405,7	425,8	450,6
Lietuva		541,8	552,5	572,9	594,2	584,9	561,3	551,4	583,9	590,8	578,6
Nyderlandai		670,7	665,1	673,1	680,3	708,3	715,2	720,4	711,5	710,1	739,5
Lenkija		309,6	312,3	314,0	317,3	326,0	326,4	321,7	322,2	328,7	330,1
Jungtinė Karalystė		244,9	242,2	236,7	230,4	222,9	219,1	223,3	223,5	218,2	218,2
Rusija		223,1	215,6	219,3	225,5	226,9	228,5	223,4	221,1	222,4	214,2
Baltarusija		532,8	585,3	612,2	616,3	652,3	691,3	697,3	685,6	714,9	701,6

Pieno supirkimo kaina, eur/100 kg.

Pieno supirkimo kaina, eur. Už 100 kg.											
Vokietija		29,67	29,70	29,67	34,77	35,08	25,33	31,45	31,94	32,01	32,06
Estija		23,91	25,48	24,28	26,85	29,70	21,00	27,70	32,30	30,00	33,80
Latvija		13,43	15,61	16,88	18,52	18,62	12,87	17,63	20,61	19,27	21,32
Lietuva		16,99	19,57	20,13	24,21	24,97	17,87	25,02	29,11	25,98	31,64
Nyderlandai		28,27	28,19	27,48	32,02	33,96	25,98	30,46	33,84	31,52	31,04
Lenkija		19,14	23,34	24,16	28,90	30,41	21,98	27,87	30,25	29,59	32,84
Jungtinė Karalystė		26,52	26,32	25,67	29,52	31,65	25,93	27,98	30,65	33,67	36,27
Rusija		10,29	11,82	12,76	14,88	19,49	18,42	21,89	25,01	24,07	28,09
Baltarusija		1,74	2,00	2,20	2,54	3,96	3,82	5,12	9,27	17,26	18,33

Užsienio prekybos pieno produktais augimo lygis

Pieno importas, tūkst.t.											
Vokietija		1933,3	2069,0	2330,4	2652,3	2925,4	2892,9	2884,3	3153,8	3113,1	2975,1
Estija		10,1	6,5	8,5	11,2	16,6	15,6	21,3	32,1	18,1	26,7
Latvija		18,2	26,7	72,5	58,9	66,8	38,4	64,5	57,8	95,5	99,8
Lietuva		13,6	63,2	143,9	171,9	231,8	196,5	251,7	340,2	432,7	463,3
Nyderlandai		1645,5	1669,3	1679,2	1632,9	1795,8	1688,7	1704,5	1946,7	1963,8	1840,1
Lenkija		21,7	35,0	79,9	167,6	147,6	148,6	181,4	207,1	253,8	384,1
Jungtinė Karalystė		548,4	561,5	614,5	638,0	729,4	722,2	751,9	776,6	768,8	845,0
Rusija		6303	6613	7293	6720	7315	7005	8009	7938	8516	9443
Baltarusija		47,2	49,8	85,9	65,3	60,6	46	49,2	32,9	51,1	93,4
Pieno eksportas, tūkst.t.											
Vokietija		4696,1	4494,3	4263,3	4272,5	4375,7	4544,2	4610,9	4627,0	4480,2	4399,2
Estija		27,0	46,4	93,7	80,1	98,0	48,5	123,7	144,7	208,8	253,0
Latvija		19,3	50,1	136,8	153,4	198,5	191,1	192,1	253,3	308,8	313,6
Lietuva		71,5	81,6	97,3	131,2	142,9	149,4	169,8	215,6	249,7	283,5
Nyderlandai		1324,6	1290,7	1255,9	1271,3	1318,7	1481,6	1450,3	1580,0	1407,9	1441,2
Lenkija		281,5	526,8	569,3	525,1	642,1	677,5	667,2	685,1	751,1	790,1
Jungtinė Karalystė		688,5	866,5	893,5	772,3	772,2	741,6	786,3	888,8	847,9	811,1
Rusija	478	505	525	575	612	520	451	614	645	625	625
Baltarusija		2104,3	2366,1	2676,6	2724,9	2984,9	3757,5	3307,5	3304,8	3421,7	3464,9
Užsienio prekybos balansas, tūkst. T.											
Vokietija		2762,8	2425,3	1932,9	1620,2	1450,4	1651,3	1726,6	1473,2	1367,1	1424,0
Estija		16,8	39,9	85,3	68,8	81,3	32,9	102,4	112,6	190,7	226,4
Latvija		1,0	23,3	64,3	94,5	131,7	152,7	127,6	195,5	213,3	213,7
Lietuva		57,8	18,4	-46,6	-40,8	-88,9	-47,1	-81,9	-124,6	-183,0	-179,8
Nyderlandai		-320,9	-378,6	-423,3	-361,6	-477,1	-207,0	-254,2	-366,6	-555,9	-398,9
Lenkija		259,8	491,8	489,4	357,4	494,6	529,0	485,7	478,1	497,3	406,0
Jungtinė Karalystė		140,1	305,0	278,9	134,3	42,8	19,5	34,4	112,3	79,1	-33,9
Rusija		-5825,0	-6108,0	-6768,0	-6145,0	-6703,0	-6485,0	-7558,0	-7324,0	-7871,0	-8818,0
Baltarusija		2057,1	2316,3	2590,7	2659,6	2924,3	3711,5	3258,3	3271,9	3370,6	3371,5
Užsienio prekybos lygis, proc.											
Vokietija		9,78	8,52	6,90	5,70	5,06	5,66	5,83	4,86	4,46	4,55
Estija		2,58	5,95	12,33	9,95	11,73	4,91	15,16	16,26	26,46	29,34
Latvija		0,13	2,89	7,92	11,27	15,82	18,44	15,36	23,22	24,50	23,44
Lietuva		3,14	0,99	-2,47	-2,11	-4,73	-2,63	-4,73	-6,99	-10,31	-10,45
Nyderlandai		-2,94	-3,49	-3,85	-3,25	-4,11	-1,76	-2,13	-3,09	-4,68	-3,22
Lenkija		2,20	4,13	4,08	2,96	3,98	4,25	3,96	3,85	3,93	3,19
Jungtinė Karalystė		0,96	2,09	1,94	0,95	0,31	0,14	0,25	0,80	0,57	-0,24
Rusija		-18,09	-19,70	-21,55	-19,08	-20,69	-19,89	-23,69	-23,18	-24,75	-28,72
Baltarusija		39,55	40,81	43,94	45,05	46,98	56,43	49,18	50,33	49,81	50,78

Analizuojamų šalių pieno sektoriaus konkurencingumo rodikliai

Pagal gamybos prieaugį										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	7	5	9	4	4	2	2	3	5	4
Estija	1	3	2	8	6	8	4	2	2	1
Latvija	5	2	6	1	7	6	6	4	3	2
Lietuva	3	6	3	3	9	9	9	1	8	8
Nyderlandai	8	8	4	5	2	3	3	7	7	3
Lenkija	6	4	7	6	3	5	7	5	4	6
Jungtinė Karalystė	9	7	8	9	8	7	1	6	9	5
Rusija	4	9	5	2	5	4	8	8	6	9
Baltarusija	2	1	1	7	1	1	5	9	1	7
Pagal apsirūpinimo lygį										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Estija	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3
Latvija	3	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Lietuva	2	3	3	3	3	3	3	3	3	4
Nyderlandai	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Lenkija	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Jungtinė Karalystė	8	8	8	8	9	9	9	8	9	8
Rusija	9	9	9	9	8	9	9	9	9	9
Baltarusija	3	2	2	2	2	2	2	2	1	2
Pagal kainų lygį										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	9	9	9	9	8	9	9	7	8	6
Estija	6	6	6	5	5	5	5	8	6	8
Latvija	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2
Lietuva	4	4	4	4	4	3	4	4	4	5
Nyderlandai	8	8	8	8	9	8	8	9	7	4
Lenkija	5	5	5	6	6	6	6	5	5	7
Jungtinė Karalystė	7	7	7	7	7	7	7	6	9	9
Rusija	2	2	2	2	3	4	3	3	3	3
Baltarusija	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pagal užsienio prekybos lygį										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	2	2	4	4	4	3	4	4	4	4
Estija	4	3	2	3	3	4	3	3	2	2
Latvija	7	5	3	2	2	2	2	2	3	3
Lietuva	3	7	7	7	8	8	8	8	8	8
Nyderlandai	8	8	8	8	7	7	7	7	7	7
Lenkija	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5
Jungtinė Karalystė	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Rusija	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Baltarusija	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vidutinis reitingas										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	6	5,5	7	5,75	5,5	5	5,25	5	5,75	5
Estija	3,75	4	3,5	5	4,5	5,25	4	4,25	3,5	3,5
Latvija	4,5	3,75	4,25	2,75	4	3,75	3,75	3,25	3,25	3
Lietuva	3	5	4,25	4,25	6	5,75	6	4	5,75	6,25
Nyderlandai	6,25	6,25	5,25	5,5	4,75	4,75	4,75	6	5,75	3,75
Lenkija	5,75	5	6	6	5,25	5,75	6,25	5,5	5,25	6,25
Jungtinė Karalystė	7,5	7	7,25	7,5	7,5	7,25	5,75	6,5	8,25	7
Rusija	6	7,25	6,25	5,5	6,25	6,5	7,25	7,25	6,75	7,5
Baltarusija	1,75	1,25	1,25	2,75	1,25	1,25	2,25	3,25	1	2,75

Kiaulienos gamyba ir jos pokytis 2004 – 2013 metais, tūkst. tonų ir proc.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kiaulienos gamyba, tūkst. Tonų											
Vokietija	4.239	4.308	4.500,0	4.662,2	4.985,4	5.114,3	5.241,4	5.443,2	5.598,0	5.459,0	5.474,0
Estija	36,0	38,4	38,1	35,1	37,8	39,7	30,8	31,9	31,0	30,4	34,6
Latvija	34,7	36,8	38,5	37,8	40,4	40,7	24,8	23,3	23	24,0	26,2
Lietuva	91,3	97,1	105,6	106,2	99	75,9	41,4	54,8	58,9	58,9	67,0
Nyderlandai	1.252,9	1.287,2	1.297,3	1.264,9	1.289,9	1.317,7	1.275,0	1.288	1.347	1.332	1.307
Lenkija	2.094,2	1.923,5	1.925,6	2.071,4	2.090,6	1.888,0	1.608,3	1.741,4	1.810,8	1.695,2	1.684,3
Jungtinė Karalystė	714,5	720,0	705,6	696,6	739	740	720	772	806	825	833
Rusija	4936	4980	4896	5171	5637	6268	6720	7091	7520	8090	8522
Baltarusija	659,20	680,10	696,60	767,10	815,40	841,70	920,70	971,40	1020,10	1092,50	1172,10
Kieulienos gamybos pokytis, proc.											
Vokietija		1,62	4,46	3,61	6,93	2,59	2,48	3,85	2,84	-2,48	0,27
Estija		6,72	-0,88	-7,85	7,72	4,89	-22,30	3,64	-3,01	-1,91	13,76
Latvija		6,05	4,54	-1,66	6,82	0,79	-39,21	-5,74	0,51	2,26	9,30
Lietuva		6,39	8,74	0,56	-6,50	-23,60	-45,39	32,32	7,42	-0,07	13,88
Nyderlandai		2,74	0,78	-2,50	1,98	2,15	-3,24	1,04	4,57	-1,15	-1,86
Lenkija		-8,15	0,11	7,57	0,93	-9,69	-14,82	8,28	3,98	-6,38	-0,65
Jungtinė Karalystė		0,78	-2,00	-1,28	6,09	0,08	-2,62	7,23	4,32	2,35	1,00
Rusija		0,89	-1,69	5,62	9,01	11,19	7,21	5,52	6,05	7,58	5,34
Baltarusija		3,17	2,43	10,12	6,30	3,23	9,39	5,51	5,01	7,10	7,29

Kiaulienos gamybos apsirūpinimo lygis vienam gyventojui, kg

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kiaulienos gamyba, tūkst. Tonų											
Vokietija	4.239	4.308	4.500,0	4.662,2	4.985,4	5.114,3	5.241,4	5.443,2	5.598,0	5.459,0	5.474,0
Estija	36,0	38,4	38,1	35,1	37,8	39,7	30,8	31,9	31,0	30,4	34,6
Latvija	34,7	36,8	38,5	37,8	40,4	40,7	24,8	23,3	23	24,0	26,2
Lietuva	91,3	97,1	105,6	106,2	99	75,9	41,4	54,8	58,9	58,9	67,0
Nyderlandai	1.252,9	1.287,2	1.297,3	1.264,9	1.289,9	1.317,7	1.275,0	1.288	1.347	1.332	1.307
Lenkija	2.094,2	1.923,5	1.925,6	2.071,4	2.090,6	1.888,0	1.608,3	1.741,4	1.810,8	1.695,2	1.684,3
Jungtinė Karalystė	714,5	720,0	705,6	696,6	739	740	720	772	806	825	833
Rusija	4936	4980	4896	5171	5637	6268	6720	7091	7520	8090	8522
Baltarusija	659,20	680,10	696,60	767,10	815,40	841,70	920,70	971,40	1020,10	1092,50	1172,10
Gyventojų skaičius, tūkst. žm.											
Vokietija		82.532	82.501	82.438	82.315	82.218	82.002	81.802	81.752	81.844	82.021
Estija		1.366	1.359	1.351	1.343	1.338	1.336	1.333	1.330	1.325	1.320
Latvija		2.277	2.250	2.228	2.209	2.192	2.163	2.121	2.075	2.045	2.024
Lietuva		3.399	3.355	3.290	3.250	3.213	3.184	3.142	3.053	3.004	2.972
Nyderlandai		16.258	16.306	16.334	16.358	16.405	16.486	16.575	16.656	16.730	16.780
Lenkija		38.191	38.174	38.157	38.125	38.116	38.136	38.167	38.530	38.538	38.533
Jungtinė Karalystė		59.794	60.182	60.620	61.073	61.572	62.042	62.510	63.023	63.495	63.896
Rusija		144.300,0	143.800,0	143.200,0	142.800,0	142.800,0	142.700,0	142.800,0	142.900,0	143.000,0	143.300,0
Baltarusija		9.763	9.697	9.630	9.579	9.542	9.514	9.500	9.481	9.465	9.464
Kiaulienos gamybos lygis vienam gyventojui lygis, kg.											
Vokietija		52,2	54,5	56,6	60,6	62,2	63,9	66,5	68,5	66,7	66,7
Estija		28,1	28,0	26,0	28,1	29,6	23,1	23,9	23,3	22,9	26,2
Latvija		16,2	17,1	17,0	18,3	18,6	11,4	11,0	11,3	11,7	13,0
Lietuva		28,6	31,5	32,3	30,6	23,6	13,0	17,4	19,3	19,6	22,6
Nyderlandai		79,2	79,6	77,4	78,9	80,3	77,3	77,7	80,9	79,6	77,9
Lenkija		50,4	50,4	54,3	54,8	49,5	42,2	45,6	47,0	44,0	43,7
Jungtinė Karalystė		12,0	11,7	11,5	12,1	12,0	11,6	12,4	12,8	12,988	13,036
Rusija		34,5	34,0	36,1	39,5	43,9	47,1	49,7	52,6	56,6	59,5
Baltarusija		69,7	71,8	79,7	85,1	88,2	96,8	102,3	107,6	115,4	123,8

Kiaulienos supirkimo kaina, eur/100 kg.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	144,68	146,74	155,23	139	162	147	144	155	174	174,32
Estija	143,33	138,06	139,66	140,98	156,10	150,45	142,47	155,66	169,09	173,9
Latvija	144,37	145,80	155,07	148,80	170,34	156,67	142,89	160,69	180,83	184,13
Lietuva	155,64	145,19	144,28	139,63	170,07	158,19	145,29	152,94	174,20	177,7
Nyderlandai	130,71	130,19	138,26	123,91	143,77	131,53	128,49	140,07	157,0	157,53
Lenkija	143,58	133,35	129,94	128,24	159,05	145,31	135,02	150,22	174,68	174,33
Jungtinė Karalystė	152,22	147,40	148,93	153,48	155,40	160,28	160,72	161,18	179,49	188,93
Rusija	69,22	89,21	91,69	86,79	107,91	122,55	123,40	135,15	147,28	126,81
Baltarusija	13,79	14,16	15,53	17,00	21,01	23,59	25,31	43,31	92,18	94,16

Užsienio prekybos kiaušiena lygis

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kiaušienos importas, tūkst.t.										
Vokietija	933,8	946,5	941,3	983,2	991,6	963,0	973,8	980,4	982,3	979,5
Estija	14,9	16,6	20,1	17,5	19,7	19,8	23,8	26,1	24,4	25,5
Latvija	16,7	24,7	27,8	28,3	34,3	33,6	32,1	39,7	36,2	31,1
Lietuva	21,6	22,9	30,8	50,6	73,2	70,5	58,0	60,0	61,0	59,7
Nyderlandai	204,5	180,0	215,2	209,4	241,4	254,2	270,1	242,3	236,7	214,6
Lenkija	21,6	22,9	30,8	50,6	73,2	70,5	58,0	60,0	61,0	59,7
Jungtinė Karalystė	383,4	432,0	458,8	462,9	393,5	360,2	363,1	372,7	349,0	351,8
Rusija	2668	2704	3094	3175	3248	2919	2642	2707	2710	2448
Baltarusija	28,4	30,8	40	7,6	49,9	22,6	66,2	89,6	115,4	74,2
Kiaušienos eksportas, tūkst.t.										
Vokietija	704,0	833,8	900,6	1124,8	1333,3	1464,0	1578,7	1703,4	1693,7	1732,0
Estija	7,5	7,2	7,2	6,1	8,3	6,3	8,4	9,7	12,9	12,4
Latvija	0,1	0,3	0,9	1,3	0,9	2,6	1,8	3,0	3,3	6,2
Lietuva	0,8	0,9	2,3	4,8	5,3	3,9	4,6	8,8	9,8	14,3
Nyderlandai	688,9	684,0	665,1	767,3	771,6	740,7	784,1	812,8	751,1	727,9
Lenkija	147,1	161,4	231,1	211,3	247,3	150,1	260,7	312,3	368,7	444,5
Jungtinė Karalystė	84,3	91,5	94,7	98,6	117,9	104,4	131,3	144,4	154,1	180,6
Rusija	36	43	67	57	90	65	59	76	128	127
Baltarusija	22,1	23,4	36,8	14,9	31,3	17,1	38,8	51,7	60,4	42,6
Užsienio prekybos balansas, tūkst. T.										
Vokietija	-229,8	-112,7	-40,8	141,6	341,7	500,9	604,9	723,0	711,3	752,5
Estija	-7,4	-9,4	-13,0	-11,4	-11,3	-13,5	-15,4	-16,4	-11,5	-13,1
Latvija	-16,7	-24,4	-26,9	-26,9	-33,4	-31,0	-30,3	-36,8	-32,9	-24,9
Lietuva	-20,8	-22,1	-28,5	-45,8	-67,9	-66,6	-53,3	-51,3	-51,3	-45,4
Nyderlandai	484,4	504,0	449,9	557,9	530,2	486,5	514,0	570,5	514,4	513,3
Lenkija	125,5	138,5	200,3	160,7	174,1	79,6	202,7	252,3	307,7	384,8
Jungtinė Karalystė	-299,1	-340,4	-364,1	-364,3	-275,6	-255,8	-231,8	-228,3	-194,9	-171,2
Rusija	-2632,0	-2661,0	-3027,0	-3118,0	-3158,0	-2854,0	-2583,0	-2631,0	-2582,0	-2321,0
Baltarusija	-6,3	-7,4	-3,2	7,3	-18,6	-5,5	-27,4	-37,9	-55,0	-31,6
Užsienio prekybos lygis, proc.										
Vokietija	-5,33	-2,50	-0,87	2,84	6,68	9,56	11,11	12,92	13,03	13,75
Estija	-19,22	-24,78	-36,92	-30,16	-28,61	-43,84	-48,33	-52,85	-37,98	-37,85
Latvija	-45,33	-63,43	-71,19	-66,65	-81,92	-125,29	-129,81	-156,73	-137,00	-94,89
Lietuva	-21,37	-20,88	-26,88	-46,10	-89,55	-160,73	-97,30	-87,06	-87,12	-67,80
Nyderlandai	37,63	38,85	35,57	43,25	40,24	38,16	39,90	42,35	38,63	39,28
Lenkija	6,52	7,19	9,67	7,69	9,22	4,95	11,64	13,93	18,15	22,84
Jungtinė Karalystė	-41,54	-48,25	-52,27	-49,30	-37,26	-35,52	-30,01	-28,33	-23,63	-20,55
Rusija	-52,85	-54,35	-58,54	-55,31	-50,38	-42,47	-36,43	-34,99	-31,92	-27,24
Baltarusija	-0,93	-1,06	-0,42	0,90	-2,21	-0,60	-2,82	-3,72	-5,03	-2,70

Analizuojamų šalių kiaulienos sektoriaus konkurencingumo rodikliai

Pagal gamybos prieaugį										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	6	3	4	3	4	3	6	7	8	7
Estija	1	7	9	2	2	7	7	9	7	2
Latvija	3	2	7	4	6	8	9	8	4	3
Lietuva	2	1	5	9	9	9	1	1	5	1
Nyderlandai	5	5	8	7	5	5	8	4	6	9
Lenkija	9	6	2	8	8	6	2	6	9	8
Jungtinė Karalystė	8	9	6	6	4	4	3	5	5	6
Rusija	7	8	3	1	1	2	4	2	2	5
Baltarusija	4	4	1	5	3	1	5	3	3	4
Pagal apsirūpinimo lygį										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Estija	7	7	7	7	6	6	6	6	6	6
Latvija	8	8	8	8	8	9	9	9	9	9
Lietuva	6	6	6	6	7	7	7	7	7	7
Nyderlandai	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Lenkija	4	4	4	4	4	5	5	5	5	5
Jungtinė Karalystė	9	9	9	9	9	8	8	8	8	8
Rusija	5	5	5	5	5	4	4	4	4	4
Baltarusija	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Pagal kainų lygį										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	7	8	9	5	7	5	7	6	5	5
Estija	4	5	5	7	5	6	5	7	4	4
Latvija	6	7	8	8	9	7	6	8	9	8
Lietuva	9	6	6	6	8	8	8	5	6	7
Nyderlandai	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3
Lenkija	5	4	3	4	6	4	4	4	7	6
Jungtinė Karalystė	8	9	7	9	4	9	9	9	8	9
Rusija	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Baltarusija	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pagal užsienio prekybos lygį										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	4	4	4	3	3	2	3	3	3	3
Estija	5	6	6	5	5	7	7	7	7	7
Latvija	8	9	9	9	8	8	9	9	9	9
Lietuva	6	5	5	6	9	9	8	8	8	8
Nyderlandai	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Lenkija	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2
Jungtinė Karalystė	7	7	7	6	5	5	5	5	5	5
Rusija	9	8	8	8	7	6	6	6	6	6
Baltarusija	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4
Vidutinis reitingas										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	5,0	4,5	5,0	3,5	4,3	3,3	4,8	4,8	4,8	4,5
Estija	4,3	6,3	6,8	5,3	4,5	6,5	6,3	7,3	6,0	4,8
Latvija	6,3	6,5	8,0	7,3	7,8	8,0	8,3	8,5	7,8	7,3
Lietuva	5,8	4,5	5,5	6,8	8,3	8,3	6,0	5,3	6,5	5,8
Nyderlandai	2,5	2,5	3,8	3,3	2,8	2,8	3,5	2,5	3,0	3,8
Lenkija	5,0	4,0	2,8	4,5	5,0	4,5	3,3	4,3	5,8	5,3
Jungtinė Karalystė	8,0	8,5	7,3	7,5	5,5	6,5	6,3	6,8	6,5	7,0
Rusija	5,8	5,8	4,5	4,0	3,8	3,5	4,0	3,5	3,5	4,3
Baltarusija	2,5	2,5	1,5	2,8	2,3	1,8	2,8	2,3	2,3	2,5

Grūdų derlius ir jos pokytis 2004 – 2013 metais, tūkst. tonų ir proc.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Grūdų derlius, tūkst. Tonų											
Vokietija	39.426	51.097	45.980,2	43.474,8	40.632,1	50.104,9	49.748,2	44.038,7	41.920,4	45.396,6	47.757,2
Estija	505,7	608,1	760,1	619,3	879,5	864,2	873,5	678,4	771,6	991,2	975,5
Latvija	932,4	1.059,5	1.314,3	1.158,7	1.535,2	1.689,4	1.663,1	1.435,5	1.412	2.124,5	1.948,7
Lietuva	2.631,8	2.859,4	2.811,1	1.857,8	3.017	3.421,9	3.806,6	2.796,7	3.225,9	4.656,6	4.474,8
Nyderlandai	1.917,1	1.923,3	1.857,3	1.749,9	1.622,6	2.062,6	2.088,8	1.887	1.685	1.826	1.823
Lenkija	23.390,8	29.635,1	26.927,8	21.775,9	27.142,8	27.664,3	29.826,6	27.228,1	26.767,4	28.543,8	28.455,1
Jungtinė Karalystė	21.644,8	22.074,5	21.024,9	20.805,4	19.045	24.282	21.618	20.946	21.485	19.515	20.022
Rusija	67200,0	78100,0	78200,0	78600	81800	108200	97100	61000,0	94200,0	70900,0	92400,0
Baltarusija	5.449,00	7.016,00	6421,00	5923,00	7216,00	9043,00	8510,00	6988,00	8375,00	9226,00	7602,00
Grūdų derliaus pokytis, proc.											
Vokietija		29,60	-10,01	-5,45	-6,54	23,31	-0,71	-11,48	-4,81	8,29	5,20
Estija		20,25	25,00	-18,52	42,02	-1,74	1,08	-22,34	13,74	28,46	-1,58
Latvija		13,63	24,05	-11,84	32,49	10,04	-1,56	-13,69	-1,64	50,46	-8,27
Lietuva		8,65	-1,69	-33,91	62,40	13,42	11,24	-26,53	15,35	44,35	-3,90
Nyderlandai		0,32	-3,43	-5,78	-7,27	27,12	1,27	-9,66	-10,70	8,37	-0,16
Lenkija		26,70	-9,14	-19,13	24,65	1,92	7,82	-8,71	-1,69	6,64	-0,31
Jungtinė Karalystė		1,99	-4,75	-1,04	-8,46	27,50	-10,97	-3,11	2,57	-9,17	2,60
Rusija		16,22	0,13	0,51	4,07	32,27	-10,26	-37,18	54,43	-24,73	30,32
Baltarusija		28,76	-8,48	-7,76	21,83	25,32	-5,89	-17,88	19,8483	10,1612	-17,6024

Grūdų apsirūpinimo lygis vienam gyventojui, kg

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Grūdų derlius, tūkst. Tonų											
Vokietija	39.426	51.097	45.980,2	43.474,8	40.632,1	50.104,9	49.748,2	44.038,7	41.920,4	45.396,6	47.757,2
Estija	505,7	608,1	760,1	619,3	879,5	864,2	873,5	678,4	771,6	991,2	975,5
Latvija	932,4	1.059,5	1.314,3	1.158,7	1.535,2	1.689,4	1.663,1	1.435,5	1.412	2.124,5	1.948,7
Lietuva	2.631,8	2.859,4	2.811,1	1.857,8	3.017	3.421,9	3.806,6	2.796,7	3.225,9	4.656,6	4.474,8
Nyderlandai	1.917,1	1.923,3	1.857,3	1.749,9	1.622,6	2.062,6	2.088,8	1.887	1.685	1.826	1.823
Lenkija	23.390,8	29.635,1	26.927,8	21.775,9	27.142,8	27.664,3	29.826,6	27.228,1	26.767,4	28.543,8	28.455,1
Jungtinė Karalystė	21.644,8	22.074,5	21.024,9	20.805,4	19.045	24.282	21.618	20.946	21.485	19.515	20.022
Rusija	67200,0	78100,0	78200,0	78600,0	81800	108200	97100	61000,0	94200,0	70900,0	92400,0
Baltarusija	5.449,00	7.016,00	6.421,00	5.923,00	7.216,00	9.043,00	8.510,00	6.988,00	8.375,00	9.226,00	7.602,00
Grūdų derliaus pokytis, proc.											
Vokietija		29,60	-10,01	-5,45	-6,54	23,31	-0,71	-11,48	-4,81	8,29	5,20
Estija		20,25	25,00	-18,52	42,02	-1,74	1,08	-22,34	13,74	28,46	-1,58
Latvija		13,63	24,05	-11,84	32,49	10,04	-1,56	-13,69	-1,64	50,46	-8,27
Lietuva		8,65	-1,69	-33,91	62,40	13,42	11,24	-26,53	15,35	44,35	-3,90
Nyderlandai		0,32	-3,43	-5,78	-7,27	27,12	1,27	-9,66	-10,70	8,37	-0,16
Lenkija		26,70	-9,14	-19,13	24,65	1,92	7,82	-8,71	-1,69	6,64	-0,31
Jungtinė Karalystė		1,99	-4,75	-1,04	-8,46	27,50	-10,97	-3,11	2,57	-9,17	2,60
Rusija		16,22	0,13	0,51	4,07	32,27	-10,26	-37,18	54,43	-24,73	30,32
Baltarusija		28,76	-8,48	-7,76	21,83	25,32	-5,89	-17,88	19,8483	10,1612	-17,6024
Gyventojų skaičius, tūkst. žm.											
Vokietija		82.532	82.501	82.438	82.315	82.218	82.002	81.802	81.752	81.844	82.021
Estija		1.366	1.359	1.351	1.343	1.338	1.336	1.333	1.330	1.325	1.320
Latvija		2.277	2.250	2.228	2.209	2.192	2.163	2.121	2.075	2.045	2.024
Lietuva		3.399	3.355	3.290	3.250	3.213	3.184	3.142	3.053	3.004	2.972
Nyderlandai		16.258	16.306	16.334	16.358	16.405	16.486	16.575	16.656	16.730	16.780
Lenkija		38.191	38.174	38.157	38.125	38.116	38.136	38.167	38.530	38.538	38.533
Jungtinė Karalystė		59.794	60.182	60.620	61.073	61.572	62.042	62.510	63.023	63.495	63.896
Rusija		144.300,0	143.800,0	143.200,0	142.800,0	142.800,0	142.700,0	142.800,0	142.900,0	143.000,0	143.300,0
Baltarusija		9.763	9.697	9.630	9.579	9.542	9.514	9.500	9.481	9.465	9.464
Grūdų derlius vienam gyventojui lygis, kg.											
Vokietija		619,1	557,3	527,4	493,6	609,4	606,7	538,4	512,8	554,7	582,3
Estija		445,1	559,4	458,5	654,9	645,7	653,9	508,8	580,3	748,0	738,9
Latvija		465,4	584,2	520,1	695,0	770,8	768,9	677,0	680,6	1039,0	962,9
Lietuva		841,3	837,8	564,7	928,3	1065,1	1195,6	890,1	1056,8	1550,3	1505,7
Nyderlandai		118,3	113,9	107,1	99,2	125,7	126,7	113,8	101,2	109,1	108,6
Lenkija		776,0	705,4	570,7	711,9	725,8	782,1	713,4	694,7	740,7	738,5
Jungtinė Karalystė		369,2	349,4	343,2	311,8	394,4	348,4	335,1	340,9	307,346	313,353
Rusija		541,2	543,8	548,9	572,8	757,7	680,4	427,2	659,2	495,8	644,8
Baltarusija		718,6	662,2	615,1	753,3	947,7	894,5	735,6	883,3	974,7	803,3

Vidutinė grūdų supirkimo kaina, eur/100 kg.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	11,81	9,35	11,18	17,52	18,64	11,26	14,95	20,86	21,87	20,26
Estija	11,17	9,77	11,18	18,29	15,55	10,44	15,60	18,67	21,01	21,07
Latvija	10,21	8,85	11,17	18,87	15,48	11,31	16,34	19,65	21,29	18,42
Lietuva	10,48	9,48	12,87	18,70	16,18	11,47	16,20	20,61	21,22	17,94
Nyderlandai	11,05	9,70	10,15	19,00	16,10	11,05	16,10	19,35	22,4	19,48
Lenkija	10,42	9,12	11,49	18,68	18,29	11,16	15,00	19,93	21,38	19
Jungtinė Karalystė	12,67	10,62	11,91	18,82	19,10	12,29	15,28	21,04	23,83	21,95
Rusija	5,41	4,46	5,32	8,05	8,91	7,81	7,11	9,46	11,37	12,07
Baltarusija	1,04	1,04	1,88	1,95	2,10	1,88	1,95	4,25	9,45	11,84

Užsienio prekybos grūdis lygis

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Grūdų importas, tūkst.t.										
Vokietija	3682,1	4873,6	5723,1	7168,9	7417,2	8466,1	8366,2	8832,1	8234,5	8508,6
Estija	128,3	59,5	32,3	38,5	85,9	43,4	75,3	171,3	64,2	116,0
Latvija	73,8	135,5	39,2	72,9	311,1	518,7	443,5	273,3	472,3	358,3
Lietuva	113,2	98,0	163,0	188,0	328,9	88,5	169,5	274,6	357,5	279,6
Nyderlandai	7748,6	7295,4	8932,3	10978,5	11197,1	10362,6	10725,4	9446,7	9751,3	10160,3
Lenkija	828,1	493,5	1076,5	2433,7	2465,1	1243,6	1264,1	1725,5	1625,0	1186,9
Jungtinė Karalystė	2696,6	3222,5	2828,9	3430,9	3172,4	3059,5	2862,7	2676,0	3982,5	5928,4
Rusija	2900	1500	2300	1100	1000	400	400	700	1200	1500
Baltarusija	647,8	651,3	673	659	556,8	268	165,2	190,3	464	243,6
Grūdų eksportas, tūkst.t.										
Vokietija	7799,7	10644,5	10901,2	9506,1	10265,7	12689,6	12001,4	9925,8	9942,0	12787,8
Estija	5,2	103,4	157,2	148,9	256,8	195,0	216,5	268,6	379,2	448,4
Latvija	78,5	482,7	299,2	390,8	1111,1	1281,3	1283,9	636,4	1742,6	1338,6
Lietuva	521,1	1086,6	734,4	704,2	1560,7	1602,2	1321,0	1075,4	1897,6	2300,5
Nyderlandai	745,1	1126,1	867,8	1634,4	1952,0	1622,2	1156,0	1265,3	1237,4	1488,8
Lenkija	287,4	1336,0	1184,2	766,1	601,0	2939,8	1839,0	1443,6	2806,1	3894,9
Jungtinė Karalystė	3363,8	3429,5	2782,9	2485,1	3505,5	3487,0	4501,9	3186,2	2185,1	1512,0
Rusija	5800	12200	11100	16600	13600	21800	13900	18300	22500	19000
Baltarusija	25,6	24	22,8	35,1	55,6	73,7	76,2	96	122,9	190,7
Užsienio prekybos balansas, tūkst. T.										
Vokietija	4117,7	5770,9	5178,2	2337,1	2848,6	4223,5	3635,2	1093,7	1707,5	4279,2
Estija	-123,1	43,9	124,9	110,4	170,9	151,5	141,3	97,3	315,0	332,3
Latvija	4,8	347,2	260,1	317,9	800,0	762,7	840,5	363,1	1270,3	980,2
Lietuva	407,9	988,6	571,4	516,2	1231,8	1513,7	1151,4	800,8	1540,1	2020,9
Nyderlandai	-7003,5	-6169,3	-8064,6	-9344,1	-9245,1	-8740,3	-9569,4	-8181,4	-8513,8	-8671,6
Lenkija	-540,7	842,5	107,7	-1667,6	-1864,1	1696,2	574,8	-281,9	1181,1	2708,0
Jungtinė Karalystė	667,2	207,0	-46,1	-945,8	333,0	427,5	1639,2	510,2	-1797,3	-4416,4
Rusija	2900,0	10700,0	8800,0	15500,0	12600,0	21400,0	13500,0	17600,0	21300,0	17500,0
Baltarusija	-622,2	-627,3	-650,2	-623,9	-501,2	-194,3	-89,0	-94,3	-341,1	-52,9
Užsienio prekybos lygis, proc.										
Vokietija	8,06	12,55	11,91	5,75	5,69	8,49	8,25	2,61	3,76	8,96
Estija	-20,24	5,78	20,17	12,55	19,78	17,35	20,83	12,61	31,78	34,07
Latvija	0,45	26,42	22,45	20,71	47,35	45,86	58,55	25,72	59,79	50,30
Lietuva	14,26	35,17	30,76	17,11	36,00	39,77	41,17	24,82	33,07	45,16
Nyderlandai	-364,14	-332,17	-460,86	-575,87	-448,23	-418,44	-507,12	-485,55	-466,26	-475,68
Lenkija	-1,82	3,13	0,49	-6,14	-6,74	5,69	2,11	-1,05	4,14	9,52
Jungtinė Karalystė	3,02	0,98	-0,22	-4,97	1,37	1,98	7,83	2,37	-9,21	-22,06
Rusija	3,71	13,68	11,20	18,95	11,65	22,04	22,13	18,68	30,04	18,94
Baltarusija	-8,87	-9,77	-10,98	-8,65	-5,54	-2,28	-1,27	-1,13	-3,70	-0,70

Analizuojamų šalių grūdų sektoriaus konkurencingumo rodikliai

Pagal gamybos prieaugį										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	1	9	3	7	5	5	4	8	8	2
Estija	4	1	7	2	9	4	7	4	7	6
Latvija	6	2	6	3	7	6	5	6	4	8
Lietuva	7	4	9	1	6	1	8	3	5	7
Nyderlandai	9	5	4	8	3	3	3	9	6	4
Lenkija	3	8	8	4	8	2	2	7	9	5
Jungtinė Karalystė	8	6	2	9	2	9	1	5	3	3
Rusija	5	3	1	6	1	8	9	1	1	1
Baltarusija	2	7	5	5	4	7	6	2	2	9
Pagal apsirūpinimo lygį										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	4	6	5	7	7	7	5	7	6	7
Estija	7	5	7	5	6	6	6	6	4	4
Latvija	6	4	6	4	3	4	4	4	2	2
Lietuva	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1
Nyderlandai	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Lenkija	2	2	2	3	5	3	3	3	5	5
Jungtinė Karalystė	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Rusija	5	7	4	6	4	5	7	5	7	6
Baltarusija	3	3	1	2	2	2	2	2	3	3
Pagal kainų lygį										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	8	5	5	3	8	7	5	6	8	7
Estija	7	8	6	4	4	5	7	8	9	8
Latvija	3	3	4	8	3	8	3	7	5	4
Lietuva	5	6	9	6	6	6	6	5	3	3
Nyderlandai	6	7	3	9	5	9	8	9	7	6
Lenkija	4	4	7	5	7	4	9	3	6	5
Jungtinė Karalystė	9	9	8	7	9	3	4	4	4	9
Rusija	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Baltarusija	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pagal užsienio prekybos lygį										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	1	1	4	5	5	5	5	5	6	6
Estija	2	2	3	4	3	4	4	4	3	3
Latvija	3	3	2	1	1	1	1	1	1	1
Lietuva	4	4	1	3	2	2	2	2	2	2
Nyderlandai	5	5	9	9	9	9	9	9	9	9
Lenkija	6	6	6	7	8	6	7	7	5	5
Jungtinė Karalystė	7	7	7	6	6	7	6	6	8	8
Rusija	8	8	5	2	4	3	3	3	4	4
Baltarusija	9	9	8	8	7	8	8	8	7	7
Vidutinis reitingas										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vokietija	3,5	5,3	4,3	5,5	6,3	6,0	4,8	6,5	7,0	5,0
Estija	5,0	4,0	5,8	3,8	5,5	4,8	6,0	5,5	5,8	4,8
Latvija	4,5	3,0	4,5	4,0	3,5	4,8	3,3	4,5	3,0	5,0
Lietuva	4,3	3,8	5,5	2,8	3,8	2,5	4,3	2,8	2,8	4,5
Nyderlandai	7,3	6,5	6,3	8,8	6,5	7,5	7,3	9,0	7,8	6,3
Lenkija	3,8	5,0	5,8	4,8	7,0	3,8	5,3	5,0	6,3	5,5
Jungtinė Karalystė	8,0	7,5	6,3	7,5	6,3	6,8	4,8	5,8	5,8	5,8
Rusija	5,0	5,0	3,0	4,0	2,8	4,5	5,3	2,8	3,5	3,3
Baltarusija	3,8	5,0	3,8	4,0	3,5	4,5	4,3	3,3	3,3	5,0